

BIURO PLANOWANIA PRZESTRZENNEGO
w Białej Podlaskiej

PLAN ZAGOSPODAROWANIA
PRZESTRZENNEGO
WOJEWÓDZTWA
BIALSKOPODLASKIEGO

TEKST PLANU
(redakcja wstępna)

Do użytku służbowego

Biała Podlaska, czerwiec 1976 r.

**Biuro Planowania Przestrzennego
w Małej Podlaskiej.**

**Plan zagospodarowania przestrzennego
województwa białskopodlaskiego.**

**Tekst planu
/redakcja wstępna/**

Do użytku służbowego

Biała Podlaska, czerwiec 1976r.

- 1 -

S P I S T R E S C I

	str.
O. Ustalenia ogólne.	4
1. Rysunek planu.	4
2. Tekst planu	4
I. Ustalenia dotyczące województwa białskopodlaskiego	4
1. Ludność	4
2. Podstawowe cele i kierunki rozwoju województwa	6
3. Ograniczenia i uwarunkowania rozwoju województwa	42
4. Struktura funkcjonalno-przestrzenna województwa	47
5. Ustalenia dotyczące użytkowania terenów	52
II. Ustalenia dotyczące jednostek struktury przestrzennej województwa białskopodlaskiego.	53
1. Rejony rekreacyjne.	53
2. Aglomeracja Lubelskiego Zagłębia Węglowego	54
3. Rejon przeładunkowy Małaszewicze.	55
4. Rejon Kanału wieprz - Krzna.	56
5. Specjalistyczne rejony rolnicze.	58
III. Ustalenia dotyczące poszczególnych miast i gmin	61
1. m. Biała Podlaska	61
2. m. Łosice	63
3. m. Międzyrzec Podlaski	65
4. m. Przewóz	66
5. m. Radzyń Podlaski	67
6. m. Terespol	69
7. gm. Biała Podlaska	70
8. gm. Czemierniki	72
9. gm. Dębowa Kłoda	73
10. gm. Drelów	74

11. gm. Hanna	76
12. gm. Huszlew	77
13. gm. Jabłoń	78
14. gm. Janów Podlaski	79
15. gm. Kąkolewnica Wschodnia	80
16. gm. Kodeń	81
17. gm. Konarówka Podlaska	83
18. gm. Konstantynów	84
19. gm. Kornica Stara	85
20. gm. Leśna Podlaska	87
21. gm. Łomazy	89
22. gm. Łosice	90
23. gm. Międzyrzec Podlaski	92
24. gm. Milanów	93
25. gm. Olszanka	94
26. gm. Parczew	96
27. gm. Piszczac	98
28. gm. Olatarów	99
29. gm. Podedwórze	100
30. gm. Radzyń Podlaski	102
31. gm. Rokitno	103
32. gm. Sarnaki	105
33. gm. Siemień	106
34. gm. Skawatyche	107
35. gm. Sosnówka	109
36. gm. Terespol	110
37. gm. Tuczna	112
38. gm. Ulan - Majerat	114
39. gm. Wisznice	115
40. gm. Wohyń	117
41. gm. Zalesie	118

IV. Ustalenia dotyczące poszczególnych elementów zagospodarowania

1. sieć osadnicza	120
2 Infrastruktura techniczna	122

V. Podstawowe elementy planu.

VI. Załączniki.

T E K S T P L A N U

C. USTALENIA OGÓLNE

0.0. Powszechnie obowiązujący zakres ustaleń planu zagospodarowania przestrzennego województwa białskopodlaskiego określają:

- rysunek planu
- tekst planu

0.1. Rysunek planu zawiera:

- zasady zagospodarowania przestrzennego terenów na obszarze województwa /plansza Nr 1 - podstawowa/,
- rozmieszczenie zadań inwestycyjnych planu społeczno gospodarczego na lata 1976 - 1980/ plansza Nr 2 - nakładka na kalcę.

0.2. Tekst planu zawiera:

- ustalenia dotyczące województwa białskopodlaskiego,
- ustalenia dotyczące jednostek struktury przestrzennej województwa białskopodlaskiego,
- ustalenia dotyczące poszczególnych miast i gmin,
- ustalenia dotyczące poszczególnych elementów zagospodarowania,
- podstawowe elementy planu.

I. USTALENIA DOTYCZĄCE WOJEWÓDZTWA BIAŁSKOPODLASKIEGO.

1. Ludność

1.1. Liczba ludności

Liczbę ludności województwa na r.1990 ustala się w wysokości 292,0 tys. osób z tego 133 tys. w miastach i 159 tys. na wsi. Oznacza to wzrost ludności ogółem

o 4,3 % w stosunku do r. 1970, w tym ludności miejskiej o 112,8 %. Liczba ludności w r. 1970 wynosiła 279,9 tys./miasta - 62,5 tys, wieś 217,4 tys./ w r. 1975 - 280,4 tys./miasta - 72,0 tys, wieś 208,4 tys/. Na r. 1980 przewiduje się 287,0 tys ludności w tym w miastach 85,8 tys, na wsi 201,2 tys. Wskaźnik urbanizacji wynoszący w r. 1970 - 22,3 %, a w r. 1975 - 25,7% wzrośnie do 29,9 % w r. 1980 i do 45,5 % w r. 1990. Zakłada się zmniejszenie liczby ludności wiejskiej do r. 1990 o ok. 26,9 % w stosunku do r. 1970.

Zmiany liczby ludności i jej rozmieszczenie przedstawia tab. Nr. 1.

1.2. Aktywność zawodowa ludności i zatrudnienie.

Liczba ludności zawodowo czynnej w r. 1970 wynosiła 165,1 tys.osób, w tym w miastach 29,2 tys, na wsi 135,9 tys. Współczynniki aktywności zawodowej wynosiły odpowiednio: województwo - 59,0 %, miasta - 46,7 %, wieś - 62,5%. Ilość zatrudnionych w tym czasie wynosiła ogółem 162,3 tys, w tym w miastach - 28,2 tys, na wsi - 134,1 tys. osób. Zakłada się powolny lecz systematyczny wzrost zatrudnienia do 164,0 tys w r. 1980 i do 165,0 tys. w r. 1990. Spowoduje to zmniejszenie współczynnika aktywności zawodowej do 57,2 % w r. 1980 i 56,5% w r. 1990. Poważne zmiany nastąpią w strukturze zatrudnienia i polegać będą na zmniejszeniu zatrudnienia w sektorze I ze 115,7 tys. w r. 1970 do 102,5 tys. w r. 1980 i 69,0 tys. w r. 1990 na rzecz zwiększenia w sektorach II i III. Udział poszczególnych sektorów zmieni się z 71,3%, 10,8%, 17,9% w r. 1970 do 41,8 %, 24,8 %, 33,4 % w r. 1990.

Bilans zatrudnienia po r.1980 będzie bardzo napięty, , a jego realność będzie zależać od uzyskania zmniejszenia zatrudnienia w rolnictwie oraz zmian w strukturze wieku ludności migrującej ze wsi.

Aktywność zawodową ludności oraz zatrudnienie przedstawiono w tabeli Nr 2.

1.3. Migracje ludności

Przyjmuje się saldo migracji międzywojewódzkiej w latach 1970 - 1990 w wysokości - 25,0 tys. osób. Migracja ta nastąpi kosztem ludności wiejskiej.

2. Podstawowe cele i kierunki rozwoju województwa

2.1. Podstawowe gospodarcze cele i kierunki rozwoju

2.1.1. Za podstawowy cel gospodarczy rozwoju województwa przyjmuje się przyspieszenie wzrostu gospodarczego zwłaszcza w zakresie produkcji żywności poprzez optymalne wykorzystanie potencjalnych możliwości województwa i ukierunkowanie rozwoju społeczno - gospodarczego w dostosowaniu do istniejących obiektywnych uwarunkowań i ograniczeń.

2.1.2. Realizacja tego celu wymagać będzie ukierunkowania działalności w oparciu o następujące zasady:

- zorganizowanie gospodarki województwa pod kątem produkcji żywności w kompleks gospodarki żywnościowej oparty o prawidłową rejonizację produkcji rolnej i maksymalne wykorzystanie potencjalnych możliwości produkcyjnych w powiązaniu z odpowiednio rozwiniętym przemysłem przetwórczo - rolnym,
- optymalne zagospodarowanie zasobów surowców mineralnych na skalę przemysłową przy jednoczesnej modernizacji i rozwoju istniejących dotychczas gałęzi przemysłu,

- koncentracja sił wytwórczych i środków produkcji w Białej Podl. i innych wytypowanych ośrodkach przy maksymalnym wykorzystaniu predyspozycji pozostałych ośrodków i terenów,
- koncentracja nakładów inwestycyjnych w zakresie rolnictwa na obszarach posiadających największe możliwości produkcji żywności,
- wykorzystanie przygranicznego położenia województwa w zakresie obsługi transportu/szczególnie tranzytowego/,
- dostosowanie poziomu infrastruktury technicznej do potrzeb gospodarki województwa i ludności.

2.1.3. Kierunki rozwoju głównych gałęzi gospodarki narodowej.

A. Rolnictwo i leśnictwo.

Wiodącą gałęzią gospodarki narodowej województwa będzie rolnictwo a w powiązaniu z przemysłem przetwórczo-rolnym - kompleks gospodarki żywnościowej.

Przyrodnicze warunki rozwoju rolnictwa są zbliżone do średniej krajowej. Jakość przestrzeni rolniczej określona według punktacji I.U.N.G. uwzględniającej m.in. bonitację gleb, warunki klimatyczne, stosunki wodne itp. wynosi dla województwa 93,3% średniej dla Polski, wyniki produkcyjne winny więc być zbliżone również do średniej. O niskim stopniu wykorzystania istniejących możliwości świadczy fakt, że średni wskaźnik skupu produktów na 100 ha użytków rolnych wynosi 79% wskaźnika krajowego, natomiast wskaźnik produkcji gleba-lnej przemysłu spożywczego na 100 ha użytków rolnych stanowi tylko 29% krajowego. Oznacza to niską towarowość produkcji rolnej wynikającą m.in. z niskich

wskaźników produkcyjnych oraz znaczny niedobór mocy przetwórczych przemysłu rolnego.

Ogólna powierzchnia użytków rolnych województwa wynosiła w 1975r. ok. 375,0 tys. ha / 2,0% udziału w kraju /, co stanowiło 70,1% ogółu powierzchni, w tym 273,6 tys. ha gruntów ornych i sadów / 51,2% powierzchni / oraz 101,4 tys. ha użytków zielonych / 18,9% powierzchni /. Wysoki udział użytków zielonych szczególnie w południowej i środkowej części województwa predystynuje te obszary do intensyfikacji produkcji zwierzęcej głównie bydła i owiec. Dotyczy to zwłaszcza gmin położonych w rejonie Kanału Wieprz Krzna / Drelów - 23,8%, Podedwórze - 29,9%, Dębowa Kłoda - 22,8% ogólnej powierzchni gminy /. Przewiduje się zmniejszenie areału użytków rolnych wskutek zajmowania terenów na cele osadnictwa, komunikacji, przemysłu oraz pod zalesienia do powierzchni ok. 372,0 tys. ha w 1980r. i 368,0 tys. ha w r. 1990. Powierzchnia użytków zielonych pozostanie na niezmiennym w zasadzie poziomie, przy intensywnym wzroście wydajności łąk z ok. 65 q/ha w r. 1974 do 85 q/ha w r. 1980 i 95 q/ha w r. 1990. Wzrost wydajności nastąpi głównie poprzez pełne zmeliorowanie i zagospodarowanie łąk i pastwisk. W r. 1974 zmeliorowane użytki zielone stanowiły 81,6% powierzchni wymagającej melioracji, a zagospodarowane - 73,1% ogólnego areału tych użytków. Przewiduje się zwiększenie odsetka zmeliorowanych użytków zielonych do 92,5% a zagospodarowanych do 85,0% w r. 1980 i do 100% w r. 1990. Powierzchnia zasiewów w r. 1975 wynosiła 265,5 tys. ha. W strukturze zasiewów przeważają zbożowe / 63,0% powierzchni /

sprzęt, maszyny itp. a także niski poziom kultury rolnej. Zakłada się dynamiczny rozwój gospodarki zwierzęcej i osiągnięcie w tym zakresie następujących wskaźników pogłównia na 100 ha użytków rolnych: bydło - 66,8 szt. w r. 1980 i ok. 120 szt. w r. 1990, trzody chlewnej - 160 szt. w r. 1980 i 240 szt. w r. 1990, owiec - 47,5 szt. w r. 1980 i 60 szt. w r. 1990.

Przewiduje się, że południowa część województwa winna specjalizować się w chowie bydła i owiec, natomiast część północna w chowie trzody chlewnej. Wynika to z już ukształtowanego częściowo profilu gospodarki zwierzęcej a także z możliwości produkcji pasz. Przewiduje się istotne zmiany w strukturze agrarnej. Udział gospodarki uspołecznionej w powierzchni użytków rolnych wynoszący obecnie 6,0% winien wzrosnąć do ok. 15-20% w r. 1980 i do 40-45% w r. 1990. Postępująca mechanizacja pracy w rolnictwie oraz intensywna socjalizacja wsi powodować będą spadki zatrudnienia w rolnictwie z 30,3 osób na 100 ha użytków rolnych w r. 1975 do 26 w r. 1980 i 18 w r. 1990.

W ramach województwa powinna nastąpić wewnętrzna specjalizacja produkcji rolnej oparta o możliwości i cechy środowiska przyrodniczego polegająca na podziale województwa na 3 podregiony rolnicze:

- I- podregion północny specjalizujący się w uprawie ziemniaków oraz chowie trzody chlewnej,
- II- podregion środkowy o wielokierunkowym profilu produkcji rolnej głównie jednak roślinnej,
- III- podregion południowy specjalizujący się w produkcji zbóż i chowie bydła oraz owiec.

W zakresie leśnictwa przewiduje się zwiększenie odsetka lasów w ogólnej powierzchni z 22,0% w r.1975 do ok. 25% w r. 1990 głównie poprzez zalesienie terenów zdewastowanych, nieużytków oraz gleb w kl.VI.z oraz śródleśnych enklaw gruntów ornych klas VI i V. Zakłada się znaczny wzrost wykorzystania lasów na cele turystyczne i rekreacyjne szczególnie w północnej części województwa/tereny nadbużańskie/, w części południowej/rejon Parczewa/ oraz w pobliżu miast. Główne zadania inwestycyjne w zakresie rolnictwa na lata 1976-1980 przedstawia tab.Nr.3.

B. Przemysł, składy, budownictwo.

Drugim pod względem ważności kierunkiem działalności gospodarczej województwa jest przemysł. Jego udział w produkcji globalnej kraju wynosił w r.1974 0,24%, a udział w zatrudnieniu 0,3%.

W strukturze wewnętrznej przemysłu dominuje przemysł spożywczy wytwarzający 38,3% globalnej produkcji przemysłowej województwa, następnie przemysł lekki/21,3%/ oraz elektromaszynowe/17,5%/.

W strukturze przestrzennej przemysłu należy wyróżnić miasta grupujące 83,5% zatrudnionych w przemyśle/w tym Biała Podl. - 36,4%, Międzyrzec Podl. - 20,5%, Radzyń Podl. - 14,1%/.

Z większych zakładów przemysłowych należy wymienić:

/ w nawiasach - liczba zatrudnionych/:

Zakłady Przemysłu Wełnianego w Białej Podl./1916/, Białskie Fabryki Mebli w Białej Podl./1209/, Zakłady Remontowe Maszyn Budowlanych w Międzyrzeczu Podlaskim/650/,

Przedsiębiorstwo Krawiecko-Kuśnierskie w Radzynie Podl./531/, Przedsiębiorstwo Jajczarsko-Drobiarskie w Międzyrzecu Podl./491/, Huta Szkła w Parczewie/379/, Wojewódzka Spółdzielnia Ogrodnicza w Radzynie Podl./578/, Spółdzielnia Pracy " Odzież " w Międzyrzecu Podl./392/.

Przemysł zlokalizowany na terenie wsi to głównie drobne zakłady przemysłu spożywczego zatrudniające kilku lub kilkunastu pracowników. Jednym większym zakładem na wsi jest Zakład Produkcji Wyrobów Magnetycznych UNITRA - POLFER w Woźniakach zatrudniający 920 osób.

Składy na terenie województwa są bardzo rozproszone i rozdrobnione. Przeważają obiekty pionu spółdzielczości rolnej oraz hurtownie przedsiębiorstw handlowych. Uspołecznione przedsiębiorstwa budowlano-montażowe na terenie województwa wykazywały w r.1974 obrót globalny w wysokości 437 mln.złotych i zatrudniały 2190 pracowników..

Zatrudnienie ogółem w sektorze II-gim w r.1970 wynosiło 17,5 tys.osób.Przewiduje się wzrost zatrudnienia do 27,5 tys. w r.1980 i 41,0 tys. w r.1990.

Podstawową gałęzią produkcji przemysłowej województwa winien być w dalszym ciągu przemysł spożywczy oparty o przetwarzanie miejscowych produktów rolnych.Należy dążyć do niewielowania dysproporcji między bazą surowcową a zdolnością produkcyjną zakładów zwłaszcza w przemyśle mleczarskim, chłodniczym, owocowo-warzywnym, mięsnym, jajczarsko-drobiarskim,zbożowym i paszowym. Staje się koniecznym budowa nowych zakładów mleczarskich w Białej Podl. i Parczewie, kombinatu mięsnego w rejonie

Kanału Wieprz - Krzna oraz chłodni składowej i przetwórni owocowo-warzywnej w Łiasej Podlaskiej.

Rozwój województwa wymagać będzie również dalszej rozbudowy dodatkowych gałęzi przemysłu - lekkiego, elektromaszynowego, drzewnego i materiałów budowlanych.

Główne inwestycje z zakresu przemysłu, składow i budownictwa na lata 1976-80 zawiera tab.Nr.4.

C. Transport i łączność.

Określenie kierunku zmian jakie zachodzić będą w technice i środkach transportu jest jednym z warunków prawidłowego ustalenia rozwoju i perspektywicznej struktury transportu, oddziaływania transportu na inne działy gospodarki narodowej i wpływu jego na życie społeczeństwa. O znaczeniu i zadaniach transportu w województwie decydują przede wszystkim:

- położenie województwa na kierunku przebiegu głównej trasy drogowej i kolejowej wschód-zachód,
- istniejący węzeł przeładunkowy na styku dwóch systemów kolejowych normalno i szerokotorowego - Małaszewicze,
- zagospodarowanie rolnicze obszaru i postępujący proces uprzemysłowienia miasta wojewódzkiego.

W województwie białskopodlaskim w zakresie przewozu towarów główną rolę spełnia transport drogowy, transport kolejowy nastawiony jest głównie na tranzyt między Związkiem Radzieckim a NRD. w roku 1974, w województwie było zarejestrowanych 37,0 tys. pojazdów samochodowych w tym 2,2 tys. samochodów ciężarowych i 3,3 tys. samochodów

osobowych oraz 26,8 motocykli i skuterów.

Obszar województwa jest bardzo słabo wyposażony w sieć dróg kołowych i kolejowych, przy czym występują dysproporcje w stanie zagospodarowania transportowego poszczególnych części województwa. Gęstość sieci kolejowej wynosi 4,3 km na 100 km² przy średniej w kraju 8,5 km na 100 km², a gęstość sieci drogowej o nawierzchni twardej - 27,0 km na 100 km² przy średniej w kraju 45,2 km na km² co stawia województwo na jednym z ostatnich miejsc w kraju. Największa gęstość sieci drogowej na obszarze województwa występuje na terenie b. powiatu bialskiego. Przez województwo przepływa jedna większa rzeka Bug, która ze względu na graniczne położenie nie jest wykorzystana do transportu wodnego.

Obecnie na terenie województwa zatrudnionych w transporcie i łączności jest 11,2 tys. osób co stanowi 19,6% zatrudnienia w gospodarce uprzemysłowionej/w miastach 5,3 tys., na wsi 5,8 tys. osób/.

Na rozwój transportu w województwie białskopodlaskim wpływać będzie następujące zasadnicze czynniki:

- rozwój wymiany towarowej oraz turystyki międzynarodowej i międzyregionalnej,
- rozwój gospodarczy województwa w kierunku zwiększenia produkcji rolnej o przemysłowej wraz z niezbędnym kształtowaniem regionalnych ośrodków w Radzynie Podl., Parczewie i Łosicach,
- rozwój Aglomeracji Lubelskiego Zagłębia Węglowego,
- rozwój miasta wojewódzkiego jako ośrodka o znaczeniu krajowym,

- postęp w motoryzacji i zmiany w technice transportu. Głównym problemem transportu będzie przystosowanie się do przewidywanych zmian gospodarczych i związanego z tym wzrostu przewozów oparte na wykorzystaniu istniejącej i budowie nowej sieci komunikacyjnej.

Szczególną dużą dynamikę rozwojową powinien wykazać turystyczny ruch samochodowy w związku z możliwością zawarcia porozumienia o przygranicznej wymianie turystycznej z ZSRR, co wywrze określony wpływ na wymagania w dziedzinie sieci dróg oraz na wielkość i standard obsługi ruchu samochodowego.

Liczba samochodów osobowych przypadających na 1000 mieszkańców będzie wynosiła w r.1980 - 50/w r.1974 - 12/ a na rok 1990 zakłada się 100 - 120. Liczba samochodów ciężarowych winna wzrosnąć z obecnych 8 na 1000 mieszkańców do 15 w 1980r. i 30 w r. 1990. Duża dynamika wzrostu ruchu turystycznego o znaczeniu krajowym spowoduje konieczność budowy po 1980r. autostrady W-wa - Terespol, która przebiegać będzie na północ od istniejącej trasy E-8 w odległości 5 - 10 km, Rozwój Aglomeracji Lubelskiego Zagłębia Węglowego wymagać będzie budowy drogi ekspresowej Lublin - Białystok oraz linii kolejowej Parczew - Biała Podlaska - Siemiatycze/lata 1981-1990/. Do roku 1980 zakłada się elektryfikację linii Kolejowej Siedlce - Terespol n/E.

Gęstość sieci drogowej o nawierzchni twardej winna wynosić 35 km na 100 km² w r. 1980 i 60 km na 100 km² w r. 1990. Gęstość sieci kolejowej w r. 1990 winna wzrosnąć do 6,9 na 100 km² co zbliży województwo do średniej

krajowej.

Rozwój transportu wodnego na terenie województwa będzie możliwy po wybudowaniu drogi wodnej Wisła - Bug związanej z AEZW, której realizacja zakładana jest po 1990r., oraz uregulowaniu koryta rzeki Bug.

W mieście wojewódzkim istnieją korzystne warunki do uruchomienia po 1990r. transportu lotniczego.

Województwo białkopodlaskie posiada 91 placówek pocztowych z tego 11 w miastach i 80 na wsi. Wskaźnik placówek na 100000 mieszkańców wynosił w 1974r. - 32,5 / przy średniej krajowej 23,5 / i 1,7, na 100 km² / 2,5 dla kraju /. Jak wynika z powyższego wskaźnik wyższy od średniej krajowej na 100000 mieszkańców uzasadniony jest stosunkowo małą gęstością zaludnienia obszaru, natomiast na 100 km² wskazuje na niedostateczną liczbę placówek pocztowych. Liczba abonentów telefonicznych wynosiła w r. 1974 5,5 tys. z tego 3,3 tys. w miastach i 2,2 na wsi. Wskaźnik na 1000 mieszkańców wynosi 19,7 przy średnim krajowym 40,5 co stawia województwo na przedostatnim miejscu. Na podstawie analizy obecnego stanu łączności w województwie przyjęto następujące kierunki jej rozwoju:

- zwiększenie liczby placówek pocztowych w 1990r. do ok. 135 co pozwoli osiągnąć wskaźnik 2,5 na 100 km²,
- rozbudowa zaplecza i urządzeń technicznych,
- budowa do 1980 r. połączeń automatycznych w relacji Biała Podl. - stolica kraju, Biała Podl. - ośrodki regionalne, Biała Podl. - gminy.

Wykaz zadań inwestycyjnych w zakresie transportu i łączności podano w tab. Nr. 5.

C. Obrót towarowy.

Obrót towarowy związany jest z dochodami pieniężnymi i siłą nabywczą ludności. W miarę wzrostu siły nabywczej ludności wzrasta zapotrzebowanie na towary, w szczególności na artykuły trwałego użytku.

Sieć obrotu towarowego charakteryzują następujące wskaźniki techniczno-ekonomiczne. Powierzchnia ogólna sklepów na 1000 mieszkańców wynosiła w 1974r. - 247 m^2 podczas gdy dla kraju wskaźnik ten kształtował się w wysokości 281 m^2 z tego w miastach wynosi $430 \text{ m}^2/\text{kraj}$ $366 \text{ m}^2/$ na wsi $188 \text{ m}^2/\text{kraj}$ $178 \text{ m}^2/$. Liczba ludności na 1 zakład gastronomiczny wynosiła $3112/\text{kraj}$ $1765/$ z tego w miastach $1643/\text{kraj}$ $1404/$ na wsi $4398/\text{kraj}$ $2799/$.

Liczba miejsc konsumcyjnych na 1000 mieszkańców wynosiła w 1974r. $-18,9/\text{kraj}$ $31,8/$ z tego w miastach $34,8/\text{kraj}$ $41,6/$ na wsi $13,7/\text{kraj}$ $19,5/$.

Z powyższego wynika, że w zakresie powierzchni sklepów województwo posiada wskaźnik niższy od średniej krajowej, natomiast sytuacja w miastach jest w zupełności zadowalająca. Gorzej wygląda zaopatrzenie województwa w sieci gastronomicznej, która wykazuje poważne dysproporcje w stosunku do średniej krajowej. W latach 1976-90 przewiduje się zwiększenie dostaw na rynek zwłaszcza artykułów trwałego użytkowania. Z nasilenia dostaw towarów i ze zwiększonego zapotrzebowania ludności wynikają nowe zadania dla poszczególnych gałęzi obrotu towarowego w okresie perspektywicznym. Do najważniejszych zadań będzie należało:

- a/ w hurcie- wykształcenie na terenie województwa prawidłowej sieci opartej o regionalne ośrodki rozwoju,
- budowa magazynów kompleksowych dla kilku branż, celem pełniejszego wykorzystania ich przepustowości,
- b/ w detalu- rozbudowa sieci proporcjonalnie do rozwoju sieci osadniczej i wzrastających zadań sprzedaży,
- modernizacja sieci istniejącej i dalsze wprowadzenie nowych metod sprzedaży,
- c/ w gastronomii- rozwój sieci ze szczególnym uwzględnieniem potrzeb miasta wojewódzkiego, potrzeb wsi, ośrodków i szlaków turystycznych,
- wydatne zwiększenie sprzedaży produkcji gastronomicznej,
- podniesienie estetyki pomieszczeń i sprawniejsza obsługa konsumentów.

Wskaźnik powierzchni sklepowej na 1000 mieszkańców przyjmuje się na rok 1970 - 350 m² a na 1990 - 450 m².

Wskaźnik liczny miejsc konsumcyjnych na 1000 mieszkańców zakłada się w roku 1980 - 30, a w 1990 - 50.

F. Gospodarka komunalna.

Urządzenia^a gospodarki komunalnej, zwłaszcza urządzenia sieciowe w miastach są niedostateczne, a ich przyrost nie nadąża za rozwojem budownictwa mieszkalnego i potrzebami przemysłu. W r.1974 na 6 miast województwa, miejską

sieć wodociągową i kanalizacyjną posiadało 5 miast. Odsetek ludności korzystającej z sieci wodociągowej w miastach wynosił dla województwa 24,7 a z kanalizacji 18,2 i był najniższy w porównaniu do innych województw. Analogiczne wskaźniki dla kraju wynoszą 84,3 i 70,6.

Należy nadmienić, że istniejąca sieć wodociągowa i kanalizacyjna w miastach obejmuje tylko niewielkie obszary, głównie terenów zainwestowanych pod budownictwo wielorodzinne.

Z ciepłownictwa korzysta w niedużym stopniu przeważnie budownictwo mieszkaniowe wielorodzinne oparte o lokalne kotłownie. Brak całkowicie gazownictwa przewodowego.

Dynamiczny rozwój budownictwa ogólnego oraz rozwoju przemysłu w mieście wojewódzkim wysuwa problem budownictwa komunalnego jako warunkujący dalszy rozwój tego obszaru. Do głównych zadań w tym zakresie do 1980r.

będzie należało:

- rozbudowa oczyszczalni ścieków i budowa ujęcia wody w Białej Podlaskiej,
- budowa oczyszczalni ścieków i ujęć wody w Radzynie Podlaskim, Międzyrzecu Podlaskim i Parczewie,
- rozbudowa sieci kanalizacyjnych i wodociągowych w Białej Podl., Międzyrzecu Podl., Radzynie Podl. Parczewie i Łosicach,
- rozpoczęcie budowy oczyszczalni ścieków, ujęć wody i sieci wod.-kan. w Piszczacu, Łomazach, Wisznicach, Komarówce Podl., Janowie Podlaskim, Sarnakach i Kodniu.

Zadania ~~pek~~ perspektywiczne dla województwa to:

- budowa sieci gazowej przewodowej w Białej Podlaskiej

- i Międzyrzeczu Podlaskim,
 - budowa oczyszczalni ścieków, ujęcia wody i sieci wod.-kan. w Terespolu n/B,
 - budowa infrastruktury technicznej w pozostałych ośrodkach gminnych,
 - rozbudowa urządzeń infrastruktury technicznej w miastach
- Zakłada się że w 1990 r. z wodociągu miejskiego będzie korzystać 80 % ludności zamieszkałej w miastach oraz 60% z kanalizacji miejskiej.
- Zadania w zakresie gospodarki komunalnej na okres do 1980 roku obrazuje tab.Nr.6.

G. Wypoczynek i turystyka.

Województwo białskopodlaskie nie wyróżnia się korzystnymi warunkami środowiska geograficznego z punktu widzenia potrzeb rekreacji. Tereny o korzystnych warunkach dla potrzeb rekreacji znajdują się w północnej części województwa - dolina rzeki Bug i na południu okolice jeziora Bialskiego zaliczane do II kategorii. Łączna chłonność tych obszarów dla celów wypoczynku okresowego oblicza się na 20,0 tys. osób i 15,0 tys. dla wypoczynku świątecznego. Drugim obszarem o stosunkowo mniejszej atrakcyjności i zaliczonym do III kategorii jest rejon rzeki Krzny, którego chłonność wynosi 5,0 tys. osób.

W 1974 roku 9633 osób województwa korzystało z wypoczynku okresowego w ośrodkach na tym obszarze. Liczbę osób korzystających z wypoczynku świątecznego szacuje się na ok. 15 tys. osób.

Łączna liczba miejsc w obiektach wczasowych województwa

wynosiła w 1974r. - 2732.

Na przewidywany rozwój ruchu wypoczynkowo- turystycznego w okresie perspektywicznym. wpływać będą następujące czynniki:

- rozwój motoryzacji zwłaszcza komunikacji osobowej,
- stopniowe zmniejszenie czasu pracy do 5 dni w tygodniu
- podniesienie poziomu życia materialnego ludzi.

Zakłada się że zapotrzebowanie ludności województwa na wypoczynek świąteczny wzrośnie w 1990r. do 30 tys osób z tego ok. 25 tys. w urządzonych ośrodkach wypoczynku świątecznego.

Przyjmuje się, że tereny przewidziane dla wypoczynku świątecznego powinny być położone nie dalej niż w izochronie półtoragodzinnego dojazdu² ok. 75 km a tereny przewidziane do częściowego wykorzystania w dni powszednie w izochronie nie większej niż półgodzinnego dojazdu / 20-25 km/ od miejsca zamieszkania.

Podstawową sieć lokalnych urządzeń wypoczynku codziennego tworzyć będą w miastach osiedlowe i dzielnicowe ośrodki wypoczynkowo-sportowe o programie wielofunkcyjnym / wypoczynek, sport, rozrywka/ oraz gminne ośrodki kultury i sportu. Pod ośrodki przewidziane dla wykorzystania masowego przewiduje się tereny przy głównych trasach drogowych/autostrada, trasa Lublin - Białystok/.

Należy dążyć do pełnego zagospodarowania terenów położonych przy szlaku międzynarodowym. Niezbędne będą tutaj hotele, motele, domy turysty, zwiększona liczba stacji benzynowych, stacje obsługi turystycznej, ruchoma obsługa techniczna i sanitarna ruchu, telefony przydrożne,

kieski itp. Zbliżony do międzynarodowego standardu zagospodarowania, obowiązywać będzie na trasie Lublin - Białystok. Zwiększona winna być przy trasach turystycznych sieć obiektów gastronomicznych oraz wyższy od przeciętnego standard.

Na trasach regionalnych, o mniej intensywnym ruchu przewiduje się stacje turystyczne, schroniska szkolne, pola biwakowe, gęsto rozmieszczone parkingi, zatoki postojowe.

2.2. Społeczne cele i kierunki rozwoju województwa.

2.2.1. Do społecznych celów rozwoju województwa należy zaliczyć w szczególności:

- przyspieszenie rozwoju infrastruktury społecznej i dostosowanie standardów wyposażenia w urządzenia tej infrastruktury do poziomu średniokrajowego,
- poprawa warunków bytowych ludności i zniewelowanie dysproporcji w stosunku do innych regionów kraju.

2.2.2. Standard wyposażenia w urządzenia infrastruktury społecznej.

2.2.2.1. Oświata, wychowanie, nauka.

Wychowaniem przedszkolnym w r. 1974 zajmowało się 311 placówek, w tym 84 przedszkola, 116 ognisk przedszkolnych i 111 dziecińców wiejskich. Opieką przedszkolną było objętych 8,4 tys. dzieci, w tym w przedszkolach 4,0 tys. tj. 44,9% dzieci w wieku 3-6 lat. Zakłada się zwiększenie wskaźnika uczestnictwa dzieci w wychowaniu przedszkolnym do ok. 52% w r. 1980 i 66% w r. 1990. Wymagaćto będzie

zrealizowanie do r.1980 -ok.15, a do 1990-jeszcze 30 przedszkoli.

Liczba szkół podstawowych dla niepracujących wynosi 219 o 1768 pomieszczeniach do nauczania.Liczba uczniów wynosi ok,40 tys.Zbiorcze szkoły gminne istnieją w 16 gminach a do r.1980 zostaną zorganizowane we wszystkich jednostkach administracyjnych.W związku z wprowadzeniem obowiązkowej 10-letniej szkoły podstawowej liczba uczniów wzrośnie do ok. 57,0 tys,w r.1980 i 58,0 tys.w r.1990.

Szkołnictwo średnie posiada 11 szkół ogólnokształcących i 66 zawodowych, w których uczy się łącznie 15,5 tys.uczniów.Zakłada się na r.1990 objęcie nauczaniem w zakresie szkoły średniej 93% ludności grupy 17-18 lat.Zmiany wymaga profil kształcenia kadr zawodowych i dostosowanie go do potrzeb gospodarki województwa.Szkołnictwo wyższe obejmuje filię Akademii wychowania Fizycznego w Warszawie i punkt konsultacyjny Akademii Rolniczej w Lublinie, w których studiuje obecnie 1,4 tys.w tym na studiach dziennych 0,5 tys. osób. Przewiduje się wzrost liczby studiujących w r.1990 do 2,0 tys.w tym na studiach dziennych do 0,8 tys.osób.

2.2.2.2.Kultura.

Na terenie województwa znajdują się 32 kina, w tym 19 stałych, dysponujących ok.3,4 tys. miejsc.

Na 1000 mieszkańców przypada więc 12,2 miejsc w kinach stałych. Zakłada się zwiększenie tego wskaźnika do r.1990 20 miejsc, w tym w miastach do

30 miejsc na 1000 mieszkańców, czyli wzrost liczby miejsc do ok. 5,8 tys. w tym w miastach - 3,9 tys. Obecnie w województwie poza zespołami amatorskimi nie ma żadnej zawodowej placówki teatralnej lub muzycznej. Przewiduje się, że w okresie perspektywnym Biała Podlaska winna uzyskać taką placówkę. W r.1974 działalność prowadziło 107 bibliotek publicznych z filiami, które posiadały księgozbiór o 583,0 tys. woluminów, co daje wskaźnik 2081 tomów na 1000 mieszkańców. Przewiduje się wzrost zasobów bibliotecznych do ok. 730,0 tys. tomów w r.1990 przy zwiększeniu wskaźnika do 2500 woluminów na 1000 mieszkańców.

Zakłada się że do r.1990 wskaźnik udziału ludności korzystającej z bibliotek wzrośnie do 40 % z 22% w r.1974.

Na terenie województwa istnieją domy kultury ogólnodostępne jak i przyzakładowe. Z punktu widzenia rozwoju sieci i koordynacji działalności obydwie formy powinny się uzupełniać. Przewiduje się utworzenie gminnych ośrodków kultury prowadzących działalność wielofunkcyjną we wszystkich gminach. Obecnie działa 5 gminnych ośrodków kultury i 172 kluby. Muzealnictwo jest reprezentowane przez 2 obiekty - w Białej Podlaskiej i Romanowie. Nie przewiduje się wzrostu liczby placówek a jedynie ich rozwój pod względem powierzchni wystawowej i zasobów.

2.2.2,3. Kultura fizyczna, sport, turystyka, wypoczynek.

Posiadana przez województwo baza i stan urządzeń sportowych, turystycznych i wypoczynkowych świadczy o dużym zaniedbaniu inwestycyjnym w tym zakresie.

Na bazę tą w r.1975 składało się:

- 5 boisk z urządzeniami lekkoatletycznymi,
- 1 stadion sportowy,
- 15 przyszkolnych sal gimnastycznych różnej wielkości,
- 2 otwarte pływalnie,
- 5 hoteli o 158 miejscach,
- 1 kemping o 34 miejscach noclegowych,
- 14 schronisk młodzieżowych o 339 miejscach,
- zakładowe ośrodki wypoczynkowe o ok. 3,2 tys. miejsc,
- 6 kąpielisk na wodach otwartych.

Ze względu na znaczne zaniedbanie poprawa w tym zakresie w latach 1976-80 będzie niewielka. Radykalne i dynamiczne zmiany przewiduje się w latach 1980-90, szczególnie w zakresie sportu i wypoczynku. Zakłada się realizację gminnych ośrodków sportu o szerokim programie funkcjonalnym, rozbudowę bazy hotelowej i obsługującej turystów, budowę nowych ośrodków wypoczynkowych.

Szczególne znaczenia nabiera sprawa obsługi tranzytowego ruchu turystycznego ze względu na przygraniczne położenie województwa. Wymaga to opracowania kompleksowego programu dostosowanego do możliwości jakie powstaną w wyniku przewidywanego zawarcia konwencji turystycznej ze Związkiem Radzieckim.

2.2.4.Ochrona zdrowia i opieka społeczna.

Stopień zabezpieczenia potrzeb ludności województwa w zakresie ochrony zdrowia nie przedstawia się zadowalająco. Wskaźnik łóżek w szpitalach ogólnych na 10,0 tys. ludności wynosi jedynie 34,9 co stanowi 64% wskaźnika krajowego. Liczba łóżek w 5 szpitalach ogólnych wynosi 977. Na okres perspektywiczny przewiduje się zwiększenie wskaźnika do 62 łóżek na 10,0 tys. mieszkańców, co wymagać będzie podwojenia liczby łóżek. Poprawa w tym zakresie nastąpi po zakończeniu budowy szpitala w Białej Podl. i Radzynie Podl., tj. po r.1980.

W lecznictwie otwartym baza wyjściowa jest również niezadowalająca. Działła 23 przychodni, w tym 10 przemysłowej służby zdrowia, 42 ośrodki zdrowia na wsi oraz 4 punkty lekarskie na wsi. Około 25% tych placówek mieści się w obiektach adaptowanych, których stan techniczny, wielkość i funkcjonalność nie odpowiadają potrzebom lecznictwa. Na 1 ośrodek zdrowia przedstawia obecnie ok.5,0 tys. osób, tj. liczba zbliżona do średniej krajowej. Na perspektywę przyjmuje się wskaźnik na niezmiennym poziomie, a poprawa sytuacji w zakresie lecznictwa otwartego winna iść w kierunku modernizacji i unowocześnienia placówek i wyposażenia oraz zwiększenia personelu. Sieć aptek licząca obecnie 30 placówek jest w zasadzie wystarczająca w odniesieniu do liczby obsługiwanej ludności i nie przewiduje się jej zwiększenia. W zakresie opieki społecznej baza składa się z jedne-

go domu opieki o 60 miejscach, co daje wskaźnik 1,4 miejsc na 1000 mieszkańców w wieku poprodukcyjnym. Dla zrealizowania polityki Państwa w zakresie opieki społecznej niezbędne jest zwiększenie tego wskaźnika do 15,0 miejsc na 1000 mieszkańców ⁴⁾ zwiększenia liczby miejsc o ok. 700.

Stan kadrowy personelu służby zdrowia jest w województwie wysoce niewystarczający. Lekarzy w r. 1974 było 223, lekarzy dentystów 63, co daje wskaźnik 8,0 lekarzy i 2,2 lekarzy dentystów na 10,0 tys. ludności, przy średnich wskaźnikach krajowych ponad dwukrotnie wyższych.

Zakłada się wzrost tych wskaźników do r. 1990 do 20 lekarzy i 8 lekarzy dentystów na 10,0 tys. mieszkańców.

Bardzo niekorzystnie przedstawia się sytuacja w zakresie opieki żłobkowej nad dziećmi. Obecnie w województwie znajdują się tylko 2 żłobki o 160 miejscach, co daje współczynnik uczestnictwa w żłobkowej grupie wieku wynoszący 1,2%. Zakłada się że w r. 1990 tą formą opieki powinno być objęte ok. 5% dzieci w wieku 0-2 lat, w tym w miastach ok. 8%.

2.2.2.5. Handel i gastronomia.

Wskaźniki charakteryzujące sieć punktów sprzedaży detalicznej są zbliżone bądź przewyższają średnie wskaźniki krajowe. Liczba ludności przypadającej na 1 punkt sprzedaży wynosi 151 przy średniej krajowej 165, powierzchnia sklepów na 1000 ludności - 247 m² /Polska - 281 m²/, w tym w miastach 430 m²

/ Polska - 366 m²/, na wsi 188 m²/Polska - 178 m²/

Mimo tych stosunkowo korzystnych wskaźników potrzeby ludności w zakresie obsługi handlowej nie są zaspokojone w należyty sposób ze względu na to, że większość sklepów szczególnie na wsi mieści się w lokalach nie przystosowanych do prowadzenia działalności handlowej, o małej powierzchni sprzedażnej, słabym wyposażeniu w urządzenia i nieatrakcyjnych formach sprzedaży. Zakłada się osiągnięcie w r. 1990 wskaźnika 450 m² powierzchni na 1000 mieszkańców, w tym 550 m² w miastach i 300 m² na wsi. Duże dyspozycje między województwem a innymi regionami kraju odnotowuje się w zakresie gastronomii. Sieć placówek gastronomicznych licząca 90 zakładów jest zbyt mała, w związku z czym liczba ludności na 1 zakład wynosi 3112 wobec 1765 dla Polski. Zakłady te dysponują łączną liczbą miejsc 5,3 tys. co daje wskaźnik 18,9 miejsc konsumcyjnych na 1000 mieszkańców/Polska - 31,8/. Zakłada się dynamiczny rozwój usług gastronomicznych, co pozwoli na osiągnięcie w r. 1990 wskaźnika 50 miejsc konsumcyjnych na 1000 mieszkańców.

2.2.3. Warunki bytowe ludności.

Ze względu na brak dostępnych danych charakterystykę działań na odcinku poprawy warunków bytowych ludności przeprowadzono na podstawie kilku jedynie mierników:

Warunki mieszkaniowe.

Wskaźniki z zakresu warunków mieszkaniowych są

zbliżone do średnich krajowych. Przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania wynosi $54,2 \text{ m}^2$ /Polska - $51,5 \text{ m}^2$ / powierzchnia użytkowa mieszkania na 1 Osobę - $14,8 \text{ m}^2$ /Polska - $14,1 \text{ m}^2$ /, zagęszczenie na 1 izbę - 1,27 osób /Polska - 1,24 osób/.

Te dość korzystne współczynniki wynikają z faktu, że 3/4 zasobów mieszkaniowych znajduje się na wsi w budownictwie indywidualnym, które realizuje z reguły mieszkania większe: analogiczne wskaźniki dla miast są w przypadku województwa znacznie gorsze niż średnia krajowa.

Warunki bytowe ludności w zakresie mieszkalnictwa pogarsza znacznie fakt niskiego wyposażenia mieszkań w urządzenia sanitarne. Odsetek ludności miejskiej korzystającej z wodociągu wynosi 24,7% dla Polski- 81,3%/, z kanalizacji - 18,2% / dla Polski- 70,6%/. Jeszcze gorsze wskaźniki obserwuje się w przypadku ludności wiejskiej. Świadczy to o konieczności podjęcia zdesygowanych działań w zakresie gospodarki komunalnej, co zostało omówione w rozdziale 2.1.F. Zakłada się, że w r.1990 ok. 80% ludności miejskiej i ok. 50 % ludności w ośrodkach gminnych winno korzystać z urządzeń wodociągowo-sanitarnych.

Inne wskaźniki.

Duże dysproporcje między województwem białkopodlaskim a innymi częściami kraju występują również w odniesieniu do innych mierników charakteryzujących warunki życia ludności. Liczba abonentów telefonicznych na 1000 mieszkańców wynosi 19,7/Polska-40,5/, abonentów

radiowych 189/Polska - 236/, abonentów telewizji - 108/Polska - 180/. Ogólny rozwój gospodarezy regionu i wzrost dochodów ludności powodować będą wyrównywanie się tych dysproporcji, niemniej jednak wydaje się celem nieosiągalnym przed r. 1990 osiągnięcie wskaźników średniokrajowych.

2.3. Kształtowanie i ochrona środowiska.

2.3.1. Niski poziom zainwestowania i zaawansowania procesów urbanizacyjnych w województwie białskopodlaskim spowodował znacznie mniejszą degradację środowiska niż w innych regionach kraju. Tym istotniej jest sprawa ochrony zasobów przyrody i takie kształtowanie środowiska, które minimalizowałoby straty przy optymalnym wykorzystaniu wszystkich jego walorów.

2.3.2. Ochrona przyrody nieożywionej.

Na terenie województwa brak jest tworów przyrody nieożywionej, które winny być objęte specjalną ochroną, z wyjątkiem gleby i zasobów wodnych.

Inne elementy przyrody nieożywionej/złoża mineralne ukryte w głębi ziemi lub występujące na jej powierzchni/Będące przedmiotem wykorzystania gospodarczego winny być eksploatowane w sposób racjonalny i nie degradujący środowiska przyrodniczego.

Zagadnienie to nabiera ogromnego znaczenia w południowej części województwa w przypadku przystąpienia do eksploatacji podkładów węgla kamiennego występujących w tym rejonie. Wymagać to będzie opracowania programu kompleksowej ochrony środowiska i akrapulacyjnej jego realizacji.

3.3. Ochrona gleby.

Jakość gleb na terenie województwa białskopodlaskiego jest dosyć niska, tym bardziej ważna jest ścisła ochrona tych niewielkich ilości gleb dobrych, którymi region dysponuje. Niszczenie gleb jest spowodowane głównie czynnikami wynikającymi z działalności gospodarczej człowieka, gdyż niszczący czynnik naturalny jakim jest erozja w warunkach województwa odgrywa bardzo małą rolę.

Z czynników antropogenicznych należy wymienić:

- przeznaczenie terenów użytkowanych rolniczo na cele niezwiązane bądź związane pośrednio z produkcją rolną: rozbudowy osadnictwa, przemysłu, dróg.
- melioracje przeprowadzone w pobliżu lasów, powodujące zmniejszenie wartości produkcyjnych gleb leśnych wskutek jednostronnego ujmowania ciał melioracji kolizyjnego - z zasadami racjonalnego gospodarowania zasobami wodnymi,
- oddziaływanie przemysłu i innych poczyną gospodarczych niszczących glebę bezpośrednio/przez zajmowanie terenów/lub pośrednio/ zmiany stosunków wodnych wskutek eksploatacji surowców mineralnych, oddziaływanie zanieczyszczeń przemysłowych powietrza atmosferycznego przedostających się do gleb, zanieczyszczenia wód powierzchniowych i wód gruntowych,
- stosowanie w coraz większym stopniu chemicznych środków ochrony roślin.

Kierunki działania w zakresie ochrony gleb.

- przeznaczenie na cele nierolnicze tylko gleb o niskiej przydatności dla rolnictwa,
- przeznaczenie do zalesienia gleb kl.VIz, a w wyjątkowych przypadkach kl.VI lub V w przypadku enklaw lub pól enklaw,
- przeprowadzenie zabiegów melioracyjnych pod kątem ich optymalnego oddziaływania na wszystkie rodzaje gruntów/szczególnie gleby leśne/
- zmniejszenie do minimum możliwości zanieczyszczania powietrza atmosferycznego i wód przez przemysł,
- stosowanie chemicznych środków ochrony roślin o parametrach powodujących minimalizację ujemnych skutków,

2.3.4.Ochrona zasobów wodnych.

Znaczenie ochrony zasobów wodnych w województwie białkopodlaskim jest znacznie zwiększone ze względu na poważny ich deficyt.

Deficyt ten jest spowodowany niekorzystnymi warunkami klimatycznymi/małe opady atmosferyczne/ i sytuacją hydrologiczną regionu/charakteryzującą się nadmiarem wód pochodzących z roztopów wiosennych i ich brakiem w okresie pełnej wegetacji roślin.Położenie znacznej części województwa na dnie wodnym Wisły i Bugu wywołuje odpływ wód do tych odbiorników, w związku z czym zapasy wodne mogą być odnawiane tylko z opadów atmosferycznych.

Poprawę stosunków wodnych na dużej części regionu przyniesie/i już w pewnym stopniu to czyni/Kanał

Wieprz - Krzna z systemem zbiorników, doprowadzalników, przepompowni itp.

Spośród wszystkich sposobów wykorzystania zasobów wodnych użytkowanie ich przez przemysł powoduje najwięcej ujemnych skutków szczególnie w odniesieniu do wód powierzchniowych. Odprowadzenie ścieków nie oczyszczonych bądź źle oczyszczonych powoduje straty wyrażające się w:

- zanieczyszczeniu wód powierzchniowych tworzących zbiorniki,
- uniemożliwieniu pobierania czystej wody w ilościach niezbędnych dla zaspokojenia potrzeb ludności, rolnictwa, przemysłu itp.
- stratach gospodarczych dotyczących rolnictwa i rybactwa,
- niszczeniu urządzeń i budowli wodnych,
- szkodach wynikających z pogorszenia warunków higienicznych i sanitarnych uniemożliwiających wykorzystanie wód do celów turystyki, rekreacji i sportu.

Ochrona zasobów wodnych wymaga stosowania środków zmierzających do likwidacji lub ograniczania skutków zanieczyszczenia wód powierzchniowych poprzez oczyszczanie ścieków mechaniczne, biologiczne i chemiczne oraz ich wykorzystanie rolnicze.

Drugim nie mniej ważnym aspektem ochrony zasobów wodnych jest oszczędne nimi gospodarowanie ze względu na ograniczoną ilość wody występującej w przyrodzie, o czym wspomniano na początku rozdziału. Deficytowy bilans tych zasobów występuje zarówno w odniesieniu do wód powierzchniowych jak i wód podziemnych. Zasoby wód podziemnych przy obecnych poborach i tendencji zwię-

kszania tych pobrań wykazują oznaki wyczerpywania się. Głównymi kierunkami działania w zakresie ochrony zasobów wodnych winny być:

- rezygnacja z lokalizacji przemysłów wybitnie wodochłonnych,
- lokalizowanie obiektów i urządzeń zużywających wodę na terenach, gdzie nie występują bądź są niewielkie deficyty zasobów wodnych,
- wprowadzenie w szerszym zakresie zamkniętych obiegów wody w procesach technologicznych,
- poprawa stosunków wodnych i sytuacji hydrologicznych województwa poprzez realizację odpowiedniego systemu zbiorników wodnych,
- wykorzystanie dla celów gospodarczych w większym stopniu zasobów wodnych Bugu,
- ograniczenie do minimum zanieczyszczenia wód powierzchniowych i podziemnych poprzez kompleksowe oczyszczanie ścieków odprowadzanych do tych wód lub przez rolnicze wykorzystanie ścieków pod warunkiem uzyskania takich rozwiązań technologicznych, które pozwoliłyby na wprowadzenie wartościowych składników nawozowych bez obawy równoczesnego niszczenia warunków zdrowotnych i rozprzestrzeniania chorób.

2.3.5. Ochrona szaty roślinnej.

Składniki przyrody, należące do świata roślinnego, podlegają ochronie ze względu na dążenie do zapewnienia ciągłości udziału rzadkich elementów roślinnych w składzie gatunkowej roślinności jak również z uwagi na to, że stanowią one jeden z najważniejszych

składników krajobrazu.

Ochrona szaty roślinnej wiąże się ściśle z problematyką równowagi biologicznej w środowisku i z racjonalną gospodarką zasobami przyrody i jest realizowana poprzez wydzielania poszczególnych elementów roślinnych /pomniki przyrody / bądź zbiorowisk tych elementów /rezerwaty przyrody i parki narodowe/ Na terenie województwa parki narodowe nie występują, są natomiast rezerwaty przyrody/leśne - chronione częściowo/:

1. Chmielinne - gmina Leśna Podlaska o pow. 69,55 ha.

Obejmuje łągi wiązowe, jesionowe i olśowe z dorodnymi okazami jeśionów, jaworów i klonów. Występujące w dużej ilości gonne wiązy polne zostały zniszczone przez chorobę wiązów - grafiozę.

2. Las Dębowy - Gmina Janów Podl. o pow. 132,38 ha.

Obejmuje żyzne grądy dębowe oraz łągi dębowe i wiezbowe - topolowe.

3. Królowa Droga - gmina Dębowa Kłoda o pow. 35,17 ha.

Rezerwat o znaczeniu przede wszystkim naukowym.

Wśród wielkiego kompleksu leśnego występuje prawdopodobnie jedyne znane dotąd miejsce w Polsce, gdzie dąb szypułkowy tworzy z sosną zwarty drzewostan na glebie bardzo ubogiej, kwaśnej i silnie nawodnionej.

4. Onelno - gmina Kąkolewnica Wschodnia o pow. 23,28 ha.

Obejmuje dorodny starodrzew lipy drobnolistnej z dużą domieszką dębu szypułkowego i osiki oraz mniejszą klonu, jaworu i wiazu górskiego.

Utworzone dotychczas rezerwaty nie zabezpieczają w pełni osobliwości florystycznych województwa. Przewi-

duje się utworzenie następujących dodatkowych rezerwatów:

1. Derżo - gmina Rokitno. Tworzyć go winny lasy i zarośla nadbużańskich zaliczane do łągu wierzbowo-topolowego.
2. Pratulina - gmina Terespol - kilkusethektarowy łąg nadrzeczny wierzbowo - topolowy w dolinie Ługu.
3. Dobryń - gmina Zalesie - starodrzew dębowy w wieku 150 lat z udziałem olszy czarnej, wiązu polnego i osiki.
4. Listki - gmina Międzyrzec Podl. - starodrzew dębowy z domieszką grabu, osiki i brzozy brodawkowej.
5. Krasówka - gmina Drelów - starodrzew dębowo-olszynowy z udziałem wiązu polnego, wiązu górskiego i osiki.
6. Rudno - gmina Milanów, - starodrzew jesionowy z dużą domieszką olszy i nieliczną wiązu polnego.
7. Wola Tulnicka - gmina Siemień.
8. Jezioro Bialskie - gmina Dębowa Kłoda - zbiornik wodny autotroficznie-oligotroficzny.
9. Jezioro Obradowskie - gmina Pracew - zbiornik wodny typu dystroficznego i pas torfowisk z zespołem flory borealnej.

Prócz rezerwatów na terenie województwa znajduje się 7 pomników przyrody.

Realizacja zadań do ochrony szaty roślinnej winna być ukierunkowana poprzez:

- dokonanie rozpoznania i zewidencjonowania wszystkich zespołów florystycznych i poszczególnych elementów

- szaty roślinnej posiadających specyficzne cechy koniecznych do zachowania ze względów naukowych i społecznych
- podjęcie czynników^o prawnych dla zapewnienia ochrony tych zespołów i elementów,
 - podjęcie działań zmierzających do przeciwwstawiania się destrukcyjnej działalności gospodarki w zakresie ochrony świata roślinnego.

2.3.6.Ochrona zasobów leśnych

Lasy na terenie województwa zajmują 22,0 % ogólnej powierzchni przy średniej krajowej 27,5% z tym, że powierzchnia leśna przypadająca na 1 mieszkańca w województwie wynosi 0,42 ha, w kraju 0,25 ha.

Zasoby leśne winny być chronione ze względu na pełnione przez nie funkcje o charakterze ochronnym/zadania glebochronne, wodochronne, zdrowotne, estetyczno-krajobrazowe, rekreacyjne/ jak również z uwagi na ich znaczenie dla gospodarki narodowej/ lasy gospodarcze/.

Ochrona lasów gospodarczych jest uzależniona od zapotrzebowania surowców drzewnych przez gospodarkę i jest realizowana poprzez restytuowanie powierzchni leśnych zdewastowanych działalnością gospodarczą oraz podnoszenie produktywności drzewostanów przez racjonalną hodowlę i pielęgnowanie.

Lasy o charakterze ochronnym, których areał winien być w województwie zwiększony to głównie:

- lasy glebochronne na stronach zboczach skarp oraz wydmach śródlądowych/dolina Bugu w północnej i wschodniej części województwa/,
- lasy wodochronne u źródeł rzek i potoków, wzdłuż

cieków wodnych oraz na wododziałach/tereny całego województwa/,

- lasy krajobrazowe w wysokich walorach estetycznych / zachodzi konieczność dokonania rozpoznania w tym zakresie/,
- lasy przeznaczone do masowego wypoczynku ludności / w północnej i południowej części województwa oraz w pobliżu miast/,
- lasy strefy zieleni wysokiej wokół miast i zakładów przemysłowych.

2.3.7.Ochrona świata zwierzęcego.

Zagrożenie świata zwierzęcego ze strony człowieka jest dwójakie:

- bezpośrednie - związane z polowaniem dla przyjemności,
- zdobycia trofeów, korzyści materialnych lub wyrażające się w odstrzale zwierząt uważanych za szkodliwe,
- pośrednie - wynikające z dokonywania zmian w środowisku przyrodniczym zagrażających bytowi wielu gatunków zwierząt przywiązanych do ściśle określonych warunków tego środowiska.

W obecnych warunkach poważnie wzrosło zagrożenie pośrednie w następstwie coraz wszechstronniejszego wkraczania w środowisko nowoczesnej techniki.

Niektóre gatunki zwierząt objęte są ustawową całkowitą ochroną bądź też ochroną częściową/np.czasową/ właściwe stosowanie tych przepisów w powiązaniu z racjonalnie prowadzoną gospodarką łowiecką stanowić

będzie podstawowy element działalności w kierunku ochrony świata zwierzęcego.

2.3.8. Ochrona powietrza atmosferycznego.

W warunkach województwa białskopodlaskiego występują jedynie zanieczyszczenia powietrza powstające w sposób sztuczny jako wynik działalności człowieka- emisja pyłów i gazów z urządzeń energetyki cieplnej, przemysłu, środków transportowych itp. Ze względu na dość niski stan zainwestowania województwa zagrożenie powietrza jest niewielkie, co nie zwalnia od obowiązku podjęcia działań zmierzających do maksymalnego ograniczania szkodliwych emisji. Największe zagrożenie w tym zakresie występuje w miastach posiadających zakłady przemysłowe oraz w rejonie przeładunkowym Małaszewicze. Działania w zakresie ochrony powietrza atmosferycznego winny być prowadzone w kierunku:

- instalowania w zakładach przemysłowych i energetyki cieplnej urządzeń skutecznie eliminujących możliwości emisji pyłów i gazów,
- prowadzenie właściwej polityki lokalizacyjnej zakładów o potencjalnych możliwościach zanieczyszczenia powietrza uwzględniającej w szerokim zakresie naturalne odpornościowe cechy środowiska przyrodniczego,
- koncentracji obiektów energetyki cieplnej w jednostki posiadające większe możliwości stosowania urządzeń ochronnych,
- zastępowanie materiałów opałowych materiałami powodującymi mniejsze zagrożenie dla atmosfery,
- wyprowadzenie ruchu kołowego z jednostek osadniczych

poprzez jego kanalizację bądź kierowanie na drogi
odwodowe.

2.4. Ochrona krajobrazu.

2.4.1. Krajobraz tworzą naturalne składniki środowiska przyrodniczego - ukształtowanie powierzchni, gleba, woda, klimat, szata roślinna, świat zwierzęcy i powietrze atmosferyczne oraz składniki antropogeniczne wprowadzone przez człowieka - budowle lub ich zespoły, urządzenia techniczne związane z przemysłem, energetyką, łącznością, komunikacją, gospodarką wodną itp. Ochrona poszczególnych elementów naturalnych składników środowiska została omówiona w p.2.3.

2.4.2. Ochrona krajobrazu oznacza świadome oddziaływanie na krajobraz w kierunku zachowania jego cech naturalnych lub przywrócenia mu w drodze odpowiednich zabiegów właściwości zapewniających utrzymanie równowagi biologicznej. Dotyczy to nie tylko cech biologicznych środowiska lecz także jego właściwości estetycznych mogących ulegać niekorzystnym przekształceniom wskutek wprowadzenia przez człowieka elementów obcych krajobrazowi.

2.4.3. W warunkach województwa białskopodlaskiego, gdzie działalność gospodarcza człowieka nie wprowadziła zmian tak radykalnych i nieodwracalnych jak w regionach zurbanizowanych i uprzemysłowionych, bardzo istotne jest takie działanie, które pozwoliłoby na zachowanie w maksymalnym stopniu krajobrazu naturalnego.

2.4.4. Na terenie województwa istnieje dosyć duża powierzchnia obszarów, na których krajobraz jest przekształcony w nieznacznym stopniu. Regiony te obejmują głównie dolinę Krzyny, Eugu, Tyśmiennicy oraz niewielkie obszary w płaty powierzchni leśnej w południowej części województwa.

Tereny te winny uzyskać statut prawny pozwalający na prowadzenie działalności zmniejszającej do minimum ewentualne szkody. Działalność gospolarezą pociągającą za sobą wprowadzenie obcych naturalnemu środowisku elementów przestrzennych, należy ukierunkować na jak najdalej idącemu zharmonizowaniu tych elementów z tłem przyrodniczym. Szczególne istotne jest tutaj właściwe lokalizowanie dużych farm przemysłowego chowu i tuczu zwierząt gospodarskich w jednostkach gospodarki uspołecznionej, które przy swoich parametrach i stosowanej architekturze stanowić będą element obcy w krajobrazie naturalnym.

2.4.5. Szczególna uwaga winna być zwrócona również na parki wiejskie ze względu na doniosłą rolę spełnioną przez nie w krajobrazie. Dotychczasowy brak prawnego uregulowania ich ochrony spowodował zniszczenie wielu z nich. Dlatego też niezbędne jest objęcie przepisami ustawy o ochronie przyrody, parków wiejskich mających w licznych przypadkach znaczną wartość dendrologiczną i traktowanie ich jako dobro społeczne - chronione i racjonalnie wykorzystywane do celów dydaktycznych, kulturalnych i rekreacyjnych.

3. Ograniczenia i uwarunkowania rozwoju województwa.

3.1. Ograniczenia i uwarunkowania przyrodnicze.

Do czynników przyrodniczych powodujących ograniczenia rozwoju społeczno-gospodarczego i przestrzennego województwa należą:

- a/ zasoby surowców mineralnych,
- b/ gleby,
- c/ użytkowanie terenu,
- d/ zasoby wodne,
- e/ inne właściwości środowiska przyrodniczego.

Zasoby surowców mineralnych.

Województwo białostopodlaskie należy do regionów ubogich w surowce mineralne. Na skalę przemysłową eksploatowane są obecnie jedynie złoża kredy w gminie Kornica oraz złoża surowców ilastych i piasków. Te ostatnie ze względu na znaczne rozproszenie przestrzenne i niską jakość nie stanowią czynnika warunkującego rozwój gospodarczy oparty o działalność związaną z ich przetwórstwem.

Szczególne znaczenie dla prognozowania perspektywnego rozwoju przemysłu mogą posiadać złoża węgla kamiennego, boksytów i rud żelaza stwarzające predyspozycje dla rozwoju nowych gałęzi przemysłu. Wspólną cechą tych surowców jest ich wysoka agregatywność w stosunku do środowiska przyrodniczego, którego odporność w województwie białostopodlaskim jest niska, co w przyszłości stanowić będzie istotne ograniczenie rozwoju gospodarczego i przestrzennego.

Gleby.

Jakość gleb województwa białskopodlaskiego zbliżona jest do średniej krajowej / 92% poziomu średnio-krajowego /
Większe kompleksy gleb o wyższej bonitacji występują w południowej i północnej części regionu, środkowa część natomiast posiada gleby o przewadze klas IV-VI. Generalnie niska jakość gleb powoduje określone skutki i ograniczenia dla poszczególnych gałęzi gospodarki a mianowicie niekorzystne warunki dla gospodarki rolnej / szczególnie ~~rolnej~~ polowej / oraz stosunkowo niewielkie uwarunkowania dla terenochłonnych dziedzin działalności gospodarczej takich jak przemysł, składy, osadnictwo itp.

Przestrzenne rozmieszczenie terenów o lepszych glebach wskazuje na ekonomicznie uzasadnione ukierunkowanie gospodarki w północnej i południowej części województwa na produkcję żywności w środkowej części zaś na inne działy.

Użytkowanie terenu.

W województwie białskopodlaskim 70,1 % ogólnej powierzchni stanowią użytki rolne / w których grunty orne zajmują 73 %, użytki zielone 27 % /, 22,0% lasy oraz 7,9% inne grunty. Duży odsetek użytków rolnych predysponuje do oparcia gospodarki o produkcję żywności, a w szczególności mięsa wołowego i mleka / ze względu na wysoki odsetek łąk i pastwisk / oraz zboża i ziemniaków / ze względu na niewysoką jakość gleb / w strukturze użytkowania ziemi istnieje i będzie istnieć tendencja zmniejszania areału użytków rolnych na rzecz powiększania terenów leśnych oraz gruntów nierolniczych i działaniu w tej dziedzinie winno być prowadzone na zasadzie maksymalnej ochrony

gruntów przydatnych dla produkcji rolnej. W większym niż dotychczas stopniu winno następować odzyskanie "przestrzeni rolniczej" poprzez rekultywację gruntów, likwidację nieużytków i odłogów, włączanie do rolniczego wykorzystania arealów zbędnych dla innych gałęzi gospodarki itp.

Zasoby wodne.

Ilość opadów atmosferycznych w województwie jest jedną z najniższych w Polsce i wynosi ok. 250 mm rocznie.

Fakt ten, jak również inne czynniki przyrodnicze, powoduje deficyt wody wynoszący ok. 50 mm w części wschodniej i ponad 50 mm w zachodniej części województwa.

Jedynie tereny położone wzdłuż Bugu posiadają zasoby wodne bilansujące się w skali rocznej. Niedobory wody pogłębiane są niewłaściwą gospodarką wodną, co stanowi podstawowe ograniczenie zarówno dla intensyfikacji rolnictwa jak i dla rozwoju przemysłu. Również zasoby wód podziemnych już przy obecnych poborach dają oznaki wyczerpywania się. Coraz większym problemem staje się sprawa zanieczyszczenia wód zarówno powierzchniowych jak i głębszych przez zakłady przemysłowe, gospodarkę komunalną, intensywną gospodarkę rolną itp. Rozwój Lubelskiego Zagłębia Węglowego stanowi groźbę wprowadzenia na teren województwa znacznych zanieczyszczeń wód poprzez system nawadniający Kanału Wieprz-Krzna.

Inne właściwości środowiska przyrodniczego.

Ograniczeniem rozwoju województwa szczególnie dla działalności gospodarczej są również obszary i tereny podlegające ochronie ze względu na wartości przyrody

lub jej określonych składników.

Szczegółowe omówienie tych zagadnień zawiera p.2.3 i 2.4.

2. Ograniczenia i uwarunkowania gospodarczo-społeczne.

1.2.1. Istotnym ograniczeniem społecznego i przestrzennego rozwoju województwa jest istniejący stan zainwestowania oraz zasoby siły roboczej.

1.2.2. O poziomie zainwestowania województwa świadczyć może m.in. wartość środków trwałych, która w r.1974 wynosiła 28126 mln.ż, w tym w gospodarce uspołecznionej 12440 mln.ż. Udział województwa w stosunku do ~~kraju~~ kraju wynosił 0,6 % w odniesieniu do gospodarki całkowitej i 0,4% dla gospodarki uspołecznionej przy 1,7% udziału w powierzchni i 0,8% udziału w liczbie ludności. Niekorzystnie przedstawia się również wartość tych środków na 1 mieszkańca -100,4 tys.żł. przy średniej krajowej 431,4 tys. żł. / 76,4% średniej/ i na km² - 5254 żł./36,9% średniej/ krajowej/. Struktura wewnętrzna środków trwałych wykazuje przytłaczającą przewagę rolnictwa odzwierciedlającą się w udziale tej gałęzi gospodarki wynoszącym 44,0% przy średniej krajowej 15,1%. Nieprodukcyjne środki trwałe stanowią 45,9% środków brutto, w tym gospodarka mieszkaniowa 30,5%.

Jak wynika z przytoczonych danych niedoinwestowanie województwa jest znaczne i dotyczy wszystkich działów gospodarki narodowej. Niski poziom rozwoju stanowi istotne uwarunkowanie dalszego wzrostu gospodarczego.

Stopień zużycia środków trwałych w gospodarce uspołecznionej wynosi w województwie 19,6% i jest niższy od średniej krajowej/31,3%/.Relacja taka jest podobna we wszystkich działach gospodarki.

Dysproporcje w poziomie zainwestowania w stosunku do innych regionów kraju pogłębiają się wskutek niskich nakładów inwestycyjnych przeznaczonych na rozwój gospodarki. Nakłady te w r.1974 w przeliczeniu na 1 mieszkańca stanowiły 59,0% średniej dla kraju, w przeliczeniu na jednostkę powierzchni 28,6% średniej. Wartość nakładów wynosząca 2272,5 mln.zł. stanowiła 8,1 % wartości środków trwałych, podczas gdy analogiczny wskaźnik dla kraju wynosił w tym samym czasie 10,4 %.

3.2.3 Istotnym ograniczeniem dla rozwoju województwa jest słabo rozwinięta sieć infrastruktury technicznej. Gęstość linii kolejowych wynosi 4,3 km a dróg bitych 27,0 km na 100 km² powierzchni/średnie krajowe analogicznie 8,5 i 45,2/ co stanowi poważny hamulec rozwoju gospodarczego kraju.

Poważne zaniedbania występują w gospodarce komunalnej. Statystycznie na 6 miast - 5 posiada sieć wodociągową i kanalizacyjną, ilości ich jednak są minimalne.

Długość rozdzielczej sieci wodociągowej w miastach wynosi 30,6 km/0,44 m na 1 mieszkańca miasta/, kanalizacyjnej 21,6 km/0,31 m na mieszkańca/ przy średnich krajowych odpowiednio 1,25 i 0,80 m. Istniejące urządzenia komunalne są niewystarczające. Na 2,5 mln.m³ ścieków odprowadzonych przez zakłady przemysłowe 1,6 mln. jest odprowadzonych bezpośrednio do wód powierz-

chciowych powodując znaczne zagrożenie środowiska. Brak ujęć wody bądź ich niedostateczna zdolność produkcyjna są dalszym poważnym ograniczeniem i hamulcem realizacji wielu inwestycji

- 2.4. Potrzejalne rezerwy województwa występują w zasobach siły roboczej, szczególnie na wsi, gdzie zatrudnienie w rolnictwie jest wyższe od obiektywnych potrzeb. Rezerwy te są jednak od szeregu lat wykorzystywane przez gospodarkę krajową w sposób wybitnie selektywny, co doprowadziło do szeregu niekorzystnych zjawisk w sytuacji demograficznej województwa, a głównie na wsi. Obciążenie ludności produkcyjnej ludnością nieprodukcyjną wynosi średnio 87, w tym w miastach 70, na wsi 93 przy wskaźnikach dla kraju odpowiednio 73,60 i 90. Odpływ ludności wiejskiej w wieku produkcyjnym powoduje niekorzystne kształtowanie się struktury wieku na wsi /starzenie się ludności/ pogłębionej niskim wskaźnikiem przyrostu naturalnego - 8,5 wobec 13,8 w miastach i 12,1 średnio na wsi w kraju. Te poważne anomalie w sytuacji demograficznej wskazują na konieczność podjęcia kompleksowych działań w zakresie przemieszczenia ludności.

Struktura funkcjonalno-przestrzenna województwa.

- 1.1. Województwo białkopodlaskie charakteryzuje się niewielkim zróżnicowaniem struktury funkcjonalno-przestrzennej, w której dominującą rolę odgrywa rolnictwo.
- 1.2. Dla działalności planistycznej koordynującej zamierzenia gospodarcze w czasie i przestrzeni przyjęto umowny podział terenu województwa na podregiony, delimitację

których przeprowadzono w oparciu o granice podziału administracyjnego, przy czym jako podstawową jednostkę przestrzenną przyjęto gminę.

- 4.3. Obszar podregionu wiąże się z założonym zasięgiem obsługi przez wytypowane jednostki osadnicze, przy czym ich granice są rozpatrywane jako strefy przenikania wiodących czynników funkcjonalno-gospodarczych dzielących podregiony, a nie jak ściśle granice ~~pod-~~ ~~XXXXXX~~ dzielące różne organizmy gospodarcze.

Dotyczy to również granic województwa z województwami sąsiednimi. W związku z tym podział na podregiony wymaga okresowych weryfikacji i może ulegać korektom w zależności od ustalonych w danym okresie hierarchii celów, stanu zainwestowania oraz nasilenia procesów aktywizujących.

- 4.4. Ogólna charakterystyka podregionów.

4.4.1. Podregion bialski.

Ośrodkiem podregionu jest Biała Podlaska a jego obszar obejmuje gminy: Biała Podlaska, Leśna Podlaska, Konstantynów, Janów Podlaski, Rokitno i Łomazy.

Wiodącymi kierunkami rozwoju podregionu powinny być:

- dynamiczny rozwój Białej Podlaskiej jako centrum administracyjno-usługowego województwa,
- przekształcenie Białej Podlaskiej w silny ośrodek przemysłowy w oparciu o istniejące zakłady przemysłowe,

- intensyfikacja produkcji rolnej szczególnie w północnej części podregionu z ukierunkowaniem jej na uprawie ziemiaków i chowie trzody chlewnej,
- rozwój warzywnictwa i ogrodnictwa wokół miasta wojewódzkiego.

4.4.2. Podregion międzyrzecki.

Ośrodkiem podregionu jest Międzyrzec Podlaski a w skład podregionu wchodzi gminy: Międzyrzec Podl., Drelów, Komarówka Podl.

Do zasadniczych kierunków rozwoju podregionu powinny należeć:

- dalsze przekształcenie Międzyrzecza Podl. w ośrodek przemysłowy zróżnicowanym rozwijaniem funkcji usługowych,
- intensyfikacja produkcji rolnej, szczególnie chowu bydła mięsnego oraz produkcji pasz, na bazie danych kompleksów użytków zielonych,
- rozwijanie intensywnej gospodarki sadowniczej w oparciu o korzystne warunki środowiska przyrodniczego.

4.4.3. Podregion łosicki

Ośrodkiem podregionu są Łosice a jego obszar obejmuje gminy: Łosice, Olszanka, Platerów, Sarnaki, Kornica i Huszlew.

Zasadniczymi kierunkami rozwoju podregionu powinny być:

- rozwój Łosic jako usługowego ośrodka podregionu,
- organizowanie wypoczynku i turystyki wzdłuż doliny Bugu i rekreacyjne wykorzystanie terenów przyle-

głych do zbiornika wodnego Granne

- intensyfikacja produkcji rolnej głównie tuczy trzody chlewnej i produkcji ziemniaków.

4.4.4. Podregion terespolski.

Ośrodkiem podregionu jest Terespol n/B, a jego obszar tworzą gminy: Terespol n/B, Zalesie, Piszczac, Kodeń. Najważniejszymi kierunkami rozwoju podregionu winny być:

- rozwój rejonu przeładunkowego Małaszewicze,
- specjalizacja podregionu w dziedzinie produkcji rolnej w kierunku produkcji warzyw,
- rozwój Terespola n/B jako miasta przygranicznego o funkcji obsługi turystyki międzynarodowej,
- organizacja przygranicznej wymiany turystycznej.

4.4.5. Podregion wiśnicki.

Ośrodkiem podregionu są Wiśnice nie posiadające dotychczas praw miejskich. W skład podregionu wchodzi gminy: Wiśnice, Podedwórze, Sosnówka, Tuczna, Sławatycze i Hanna.

Do zasadniczych kierunków rozwoju podregionu powinny należeć:

- oparcie wzrostu gospodarczego głównie na rozwój rolnictwa a w szczególności chowu bydła rzeźnego,
- rozwój Wiśnic i przekształcenie ich w ośrodki na prawach miejskich.

4.4.6. Podregion parczewski.

Ośrodkiem podregionu jest Parczew, a w skład wchodzi gminy: Parczew, Siemień, Milanów, Jabłoń, Dębowa

Wiodącymi kierunkami rozwoju podregionu winny być:

- rozwój rolnictwa i związanego z nim przemysłu rolnego,
- organizowanie wypoczynku w południowej części podregionu,
- rozwój Parczewa głównie jako usługowego ośrodka podregionu przy utrzymywaniu rozwoju przemysłu w rozmiarach niezbędnych dla zapewnienia właściwej struktury zatrudnienia w mieście..

4.4.7. Podregion radzyński.

Ośrodkiem podregionu jest Radzyń Podl., a jego obszar tworzą gminy: Radzyń Podl., Ulan-Majerat, Kąkolewnica Wsch., Wohyń, Czemierniki.

Jako najważniejsze kierunki rozwoju podregionu powinny być:

- intensyfikacja produkcji rolnej w oparciu o korzystne cechy środowiska przyrodniczego, szczególnie gleby,
- Rozwój Radzyna Podl. jako ośrodka usługowego przy umiarkowanym rozwoju przemysłu głównie spożywczego.

4.5. W strukturze funkcjonalno-przestrzennej województwa

wyróżniają się pewne obszary o odmiennych cechach gospodarczych. Do jednostek takich należy zaliczyć:

- rejony rekreacyjne,
- aglomerację Lubelskiego Zagłębia Węglowego,
- rejon przeładunkowy Małaszewicze,
- rejon Kanału Wieprz - Krzna,
- specjalistyczne rejony produkcji rolnej.

Charakterystykę tych jednostek przedstawiono w rozdz. II.

Ustalenia dotyczące użytkowania terenów.

1. Niewielka ilość gleb o dobrym wskaźniku bonifikacji uśrednia działania w zakresie zmian użytkowania terenów na maksymalnej ochronie takich gleb. Dotyczy to szczególnie rejonów predystynowanych do dynamicznego rozwoju produkcji rolnej. Na cele nierolnicze winny być przeznaczone jedynie gleby nie nadające się bądź w małym stopniu przydatne dla rolnictwa.
2. Ubytek użytków rolnych związanych z ich przeznaczeniem na cele urbanizacji, przemysłu, komunikacji itp. szacuje się na ok. 3,0 tys. ha do r. 1980 i ok. 7,0 tys. ha do r. 1990.
3. Obok zmniejszania się powierzchni użytków rolnych będą następować niewielkie zmiany w ich strukturze spowodowane przeznaczeniem na grunty orne części użytków zielonych osuszonych wskutek działalności melioracyjnej.
4. Dla przeciwdziałania zmniejszeniu się przestrzeni rolniczej niezbędne jest podjęcie przedsięwzięć w zakresie użytkowania terenów:
 - prowadzenie właściwej polityki lokalizacyjnej zadań inwestycyjnych wymagających zajmowania terenu,
 - przeznaczenie do zalesienia jedynie terenów o glebach kl. VI z,
 - zagospodarowanie rolnicze istniejących nieużytków i odłogów,
 - rekultywacja terenów zdewastowanych,
 - przywrócenie rolnictwa terenów zbędnych dla jednostek gospodarki nie związanych z produkcją rolną.

II. Ustalenia dotyczące jednostek struktury przestrzennej województwa białkopodlaskiego.

1. Rejony rekreacyjne.

1.1. W strukturze przestrzennej województwa zarysowują się dwa tereny, które wskutek korzystnych cech środowiska przyrodniczego, są predystynowane do pełnienia funkcji rekreacyjnych jako uzupełniających.

1.2. Rejon północny obejmujący dolinę Bugu i tereny przyległe rozciąga się od granicy państwowej do granicy z województwem siedleckim pasem szerokości kilkunastu km. Dość urozmaicona rzeźba terenu/piaszczysta wyżyna polodowcowa/opadająca stromą Krawędzią pociętą prostopadle ku dolinie Bugu/, duże kompleksy leśne tworzone głównie przez sosnę z pojedynczą i grupową dębiską brzozy i dębu oraz rzeka Bug o stosunkowo mało zanieczyszczonych wodach stanowią o głównych walorach tego rejonu. Część terenu nadaje się do wykorzystania rekreacyjnego bez zastrzeżeń/wysoczyzna na obszarach słabszych gleb, wyższy taras akumulacyjny/ natomiast w dolinie Bugu z ograniczeniami/zjawisko inwersji termicznej, luźne piaszki/ lub włącznie do penetracji na obszarach, gdzie poziom wód gruntowych jest wysoki. Rejon północny posiada korzystne warunki dla rozwinięcia rekreacji pobytowej oraz wypoczynku świątecznego dla mieszkańców Białej Podlaskiej, Łosic, Międzyrzecza Podl. i Siedlec.

Dotychczasowa chaotyczna budowa obiektów wypoczynkowych w tym rejonie wymaga uporządkowania polityki lokaliza-

cyjnej i ukierunkowania działalności inwestycyjnej.

- 1.3. Rejon południowy obejmuje część Pojezierza Łęczyńsko-włodawskiego i charakteryzuje się znaczną powierzchnią lasów oraz niewielką ilością małych zbiorników wodnych. Pod względem przydatności dla rekreacji rejon ten jest mniej korzystny niż północny i w zasadzie nadaje się jedynie dla wypoczynku świątecznego.

Realizacja politycznych form wypoczynku jest niewskazana zarówno ze względu na cechy środowiska przyrodniczego jak również z uwagi na fakt występowania na tym terenie złóż węgla kamiennego, których eksploatacja / prawdopodobna po r.1990/ kolidować będzie z funkcją rekreacyjną.

Częściowe zagospodarowanie jez. Nialskiego w gminie Dębowa Kłoda powinno być utrzymane bez dalszej rozbudowy stałych obiektów rekreacyjnych.

2. Aglomeracja Lubelskiego Zagłębia Węglowego.

- 2.1. Budowa Lubelskiego Zagłębia węglowego zlokalizowanego na terenie województwa lubelskiego i chełmskiego wywołuje konieczność kompleksowego rozwiązywania problemów jego rozwoju na obszarze stanowiącym region funkcjonalny/nie wojewódzki/, dla którego przyjęto nazwę "Agglomeracja Lubelskiego Zagłębia Węglowego"/ALZW/. W jej skład wchodzi m.in. 3 gminy z województwa białoskopodlaskiego: Siemień, Parczew, Dębowa Kłoda.
- 2.2. Przyspieszenie rozwoju gospodarczego i nasilenie procesów inwestycyjnych w ALZW stanie się powodem głębokich przemian w tym rejonie. Obejmują one wszystkie dziedziny działalności gospodarczej a także sferę

społeczno-kulturalną.

2.3. Nakładanie się na ojawianym terenie różnych funkcji niekiedy kolizyjnych/przemysłowych-LZW, rolnych- rejon Kanału Wieprz-Krzna, rekreacyjnych-Pojezierze Łęczyńsko-włodawskie/ powoduje konieczność kompleksowego opracowania tych zagadnień w skali ALZW.

2.4. Ze względu na znaczenie systemu KWK dla gospodarki rolnej i cech środowiska przyrodniczego dla utrzymania i rozwoju funkcji rekreacyjnych o znaczeniu regionalnym, sposób eksploatacji górniczej jak i zagospodarowanie powierzchniowe winny być podporządkowane zasadom gospodarowania zasobami przyrodniczymi, zwłaszcza wodnymi.

3. Rejon przeładunkowy Małaszewicze...

3.1. Rejon przeładunkowy Małaszewicze jest jednym z kilku "suchych" portów w kraju, które zabezpieczają obsługę tranzytowego kolejowego transportu towarowego relacji międzynarodowej Związek Radziecki-Polska-NRD i obejmuje tereny położone wzdłuż linii kolejowej Warszawa - Erześć od stacji Chotyłów do stacji

3.2. Terespol n/E.

Na obszarze tym pracuje w transporcie i urządzeniach przeładunkowych ok. 5000 osób. Zatrudnienie to, mimo wprowadzenia na coraz szerszą skalę mechanizacji prac przeładunkowych, nie zmniejsza się, następują jedynie przemieszczenia w strukturze związane ze zmniejszeniem ilości zatrudnionych bezpośrednio przy przeładunku na korzyść zatrudnienia w innych działach obsługi transportu.

3.3. Brak mieszkań w rejonie pracy powoduje konieczność dojazdów, których wielkość/w odniesieniu do dojazdów spoza granic gmin wchodzących w skład rejonu -Terespol, Piszczac i Zalesie/ wynosi obecnie ok.30% ogółu zatrudnionych.

3.4. Należy przewidywać konieczność ograniczania lub likwidacji dojazdów a w związku z tym znaczne nasilenie budownictwa mieszkaniowego w Terespole i wsiach położonych w pobliżu rejonu oraz budowę obiektów i urządzeń infrastruktury technicznej i społecznej.

3.5. Wzrost liczby mieszkańców Terespola i przyległych wsi oraz zwiększenie odsetka ludności zatrudnionej poza rolnictwem powoduje konieczność zabezpieczenia terenów dla potrzeb wypoczynku świątecznego. Przenidu się w związku z tym realizację ośrodka wypoczynkowego w miejscowości Kołylany.

4. Rejon Kanału Wieprz-Krzna.

4.1. Rejon Kanału Wieprz-Krzna obejmujący na terenie województwa białskopodlaskiego 16 gmin o łącznej powierzchni 2238 km² ze względu na zasoby środowiska przyrodniczego i zainwestowanie jest predystynowany do intensywnego rozwoju produkcji żywności.

4.2. Głównym zadaniem rolnictwa będzie zwiększenia do r. 1990 ponad dwukrotnie pasz, mleka i mięsa. Uwzględniając warunki przyrodnicze i ekonomiczne oraz konieczność uproszczenia produkcji i jej specjalizacji należy przyjąć następujące kierunki produkcji:

- z uwagi na dużą ilość użytków zielonych oraz przewagę słabych gleb, głównymi kierunkami gospodarowania

winny być chów bydła i trzedy chlewnej oraz uprawa
złóż i ziemniaków,

- chów bydła należy w większym stopniu nastawić na
produkcję mięsa niż mleka,
- produkcja ziemniaków winna zaspokoić przede wszystkim
miejscowe potrzeby spazania i wyżywiania,
- organizacja produkcji mączki siewnej w rejonach o
dużych kompleksach łakowych,
- na pozostałych obszarach użytków zadolonych intensyfi-
kacja gospodarowania i wykorzystywanie w maksymalnym
stopniu możliwości organizowania pastwisk i wypasu
bydła rzeźnego.

4.3. Intensyfikacja produkcji rolniczej połączona z równo-
czesną rekonstrukcją techniczną i społeczną. Przyspie-
szonymi zmianami demograficznymi na wsi i w strukturze
władania ziemi powodują konieczność wdrażania nowych
konceptji organizacyjnych i osiedleńczo-rolnych opa-
rtych na:

- tworzeniu kombinatów organizujących produkcję rolną i wstępne przetwórstwo produktów z obszaru 15-20 tys. ha. W ramach kombinatu działać winny wyspecjalizowane zakłady produkcji roślinnej i zwierzęcej, a więc samodzielne fermy chowu zwierząt, zakłady bazy technicznej, zakłady nastawione na obsługę jednostek wchodzących w skład kombinatu oraz zakłady zajmujące się wstępnym przetwórstwem produktów.
- W skład kombinatu wchodziłoby 5-6 zakładów produkcji roślinnej i szereg zakładów produkcji zwierzęcej,
- koncentrowanie budownictwa mieszkaniowego i usługo-

węgo w oderwaniu od zakładów produkcyjnych w jednostkach osiedleńczych wielkości 3-5 tys. mieszkańców będących siedzibami zarządu kombinatu. Koncentrowanie były tu również zakłady bazy technicznej oraz zakłady zajmujące się przetwórstwem surowców rolnych.

4.4. Przemysł rolno-spożywczy winien być rozwinięty do wielkości pozwalającej na przetwórstwo surowca produkowanego przez rolnictwo. Jako lokalizacja winna być dostosowana do przewidywanych rozmiarów produkcji towarowej i ekwidystant ekonomicznego transportu w szczególności w odniesieniu do przemysłu mleczarskiego, mięsnego i jajczarsko-drobiarskiego.

5. Specjalistyczne rejony rolnicze.

5.1. Na terenie województwa występuje obecnie kilka rejonów w których koncentrują się uprawy sadowniczo-ogrodnicze.

a/ Rejon Terespola - uprawa warzyw o powierzchni 412 ha/4,9% pow. użytków rolnych/

b/ Rejon Platerowa - uprawy sadownicze - pow.386 ha /3,9%/

c/ Rejon Wisznice - uprawy sadownicze o pow. 553 ha /4,4%/.

d/ Rejon Radzyna Podl.-uprawy ogrodniczo-sadownicze o pow.373 ha /3,9%/.

e/ Rejon Międzyrzecz Podl. -uprawy ogrodnicze z przewagą sadów - pow.715 ha/3,8%/

f/ Rejon Dubowa w gminie Łomazy - uprawy ogrodnicze ze specjalizacją uprawy truskawek pow. 263 ha

a/ Rejon Przegalin w gm. Komarówka Podl.-uprawy sadownicze o pow. 423 ha.

5.2. Na terenach obecnie wykorzystywanych do upraw ogrodniczo-sadowniczych występują gleby, które predystynują te obszary do tego typu gospodarki, dla tego też przewiduje się dalszą koncentrację upraw ogrodniczych w wymienionych rejonach z dalszą specjalizacją oraz powiększeniem arealki upraw ogrodniczych, które mają na celu zaopatrzenie ludności miejskiej w artykuły ogrodnicze.

5.3.a/ Rejon Terespola - posiadający bardzo dobre gleby powinien w dalszym ciągu specjalizować się w uprawie ogórków i kapusty na które istnieje duże zapotrzebowanie. Przewiduje się powiększenie arealki upraw w r. 1980 do 500 ha.

b/ Rejon Platerowa - posiadający gleby średniej klasy nadające się do upraw sadowniczych powinien rozwijać w dalszym ciągu produkcję sadowniczą. Przewiduje się powiększenie arealki sadów do 600 ha w r. 1980. Nadwyżki owoców winny być przerabiane na miejscu, a więc istnieje konieczność zlokalizowania w rejonie Łosic przetwórni owocowa - warzywna, która mogłaby obsłużyć również część sadowniczych terenów woj. siedleckiego.

c/ Rejon Wisznice i wsi Przegaliny w gm. Komarówka Podl. specjalizujący się w produkcji sadowniczej, posiadający duże plantacje nowych sadów winzian w dalszym ciągu rozwijać tę produkcję, wprowadzając odmiany owoców przeznaczonych do spożycia w stanie surowym.

W związku ~~z~~ z tym należy rozszerzyć powierzchnię upraw sadów do 1250 ha w r. 1980 oraz wybudować w rejonie Wisznia przechowalnię owoców na 30 tys. ton.

d/Rejon Radzynia Podl. posiadający grunty średniej wartości nałające się zarówno do produkcji warzyw jak też sadownictwa winien rozwijać w dalszym ciągu te dwa kierunki działalności. Przewiduje się powiększenie obszaru upraw do 450 ha w r. 1980.

e/Rejon Międzyrzecz Podl. winien rozwijać produkcję warzyw. W tym rejonie przewiduje się zrealizowanie budowy chłodni, która będzie mogła zabezpieczyć ^{zbiorów} z ory nadwyżki (warzyw i owoców również z innych rejonów województwa.

f/Rejon wsi Dubów w gminie Łomyży specjalizuje się w produkcji truskawek, nadal przewiduje się kontynuację tych upraw z poszerzeniem upraw o dodatkowe 60 ha do r. 1980. Rejon ten będzie zaspokajać w potrzebne owoce miasto wojewódzkie a nadwyżki produkcji będą przetwarzane w przetwórnii owocowo-warzywniej projektowanej do wybudowania w Białej Podlaskiej.

III. USZALENIA DOTYCZĄCE POSZCZEGÓLNYCH MIAST I GMIN.

=====

1. Miasto Biała Podlaska.

Miasto Biała Podlaska jest stolicą województwa białsko-podlaskiego, w związku z czym pełnić będzie funkcję ośrodka administracyjno-usługowego dla województwa i jednocześnie ośrodka obsługi zespołu gmin.

W strukturze przestrzennej kraju Biała Podlaska pełni funkcję ośrodka rozwoju o znaczeniu krajowym.

Przewiduje się wzrost ludności miasta z 31,8 tys. w r. 1975 do 40,0 tys. w r. 1980 i 70,0 tys. w r. 1990.

Wraz ze wzrostem globalnej liczby ludności rosnać będzie wielkość zatrudnienia z 14,0 tys. w r. 1975 do 20,0 tys. w r. 1980 i 35,0 tys. w r. 1990 przy zmianie struktury wewnętrznej zatrudnienia w kierunku zwiększania udziału sektora III-go z 42,9% w r. 1976 do 43,7% w r. 1990.

Przesunięcia te wynikają ze zmiany funkcji przemysłowej miasta na funkcję usługową.

Uzupełniającą funkcją Białej Podlaskiej winien być przemysł. Zatrudnienie w tym dziale gospodarki narodowej winno wzrosnąć z 5,0 tys. w r. 1970 do 15,0 tys. w r. 1990/ a udział z 35,7% do 43,0%.

Jako wiodącą gałąź przemysłu zakłada się przemysł elektromaszynowy, jako uzupełniające - przemysł lekki, spożywczy i drzewny. Niewskazana jest likalizacja przemysłów wodochłonnych z uwagi na niewielkie zasoby wód podziemnych i powierzchniowych.

Położenie miasta przy międzynarodowych trasach kolejowej i drogowej powoduje wykształcenie w nim funkcji

pomocniczych związanych z obsługą transportu i turystyki. Radykalnej zmianie winien ulec układ komunikacyjny miasta poprzez wprowadzenie ruchu tranzytowego poza obszary śródmiejskie oraz przebudowę sieci ulic. Cel nadrzędny rozwoju gospodarczego, jakim jest poprawa warunków bytowych ludności, powoduje konieczność zwiększenia zasobów mieszkaniowych z 6,6 tys. mieszkań w r.1970 do ok. 20,0 tys. w r.1990 przy jednoczesnym wzroście powierzchni mieszkania z 46,4 m² w r.1970 do 65 m² w r.1990.

Odsetek mieszkań wyposażonych w instalacje wodociągowe winien wzrosnąć z 36,9 % w r.1970 do 90 % w r. 1990, w instalacje kanalizacyjne analogicznie z 32,2% do 80 %.

Wymaga to realizacji nowego ujęcia wody i rozbudowy istniejącej oczyszczalni ścieków. Równocześnie niezbędna jest rozbudowa i modernizacja sieci wodociągowo-kanalizacyjnej odpowiednio do rozwoju budownictwa, szczególnie mieszkaniowego. Rozwiązanie zagadnień gospodarki ciepłej wymaga realizacji minimum trzech ciepłowni rejonowych, w tym jednej elektrociepłowni. W pozostałych dziedzinach gospodarki komunalnej przewiduje się doprowadzenie do 1990 r. gazociągu oraz budowę bazy hotelowej na ok. 500 łóżek.

W zakresie infrastruktury społecznej zakłada się:

- rozbudowę szkolnictwa, szczególnie średniego i poprawę jego struktury przez zmniejszenie udziału szkolnictwa ogólnokształcącego na korzyść

zawodowego,

- rozwój wychowania przedszkolnego i osiągnięcie wskaźnika 80 % uczestnictwa dzieci w przedszkolach,
- osiągnięcie wskaźnika 600 m² powierzchni użytkowej zakładów handlu detalicznego i 100 miejsc w zakładach gastronomicznych na 1000 mieszkańców,
- intensyfikację form sprzedaży w handlu detalicznym i żywieniu zbiorowym m.in. poprzez budowę dzielnicowych ośrodków usługowo-handlowych, samoobsługowych domów towarowych, kombinatów gastronomiczno-garniarskich itp.
- rozbudowę zaplecza magazynowego handlu detalicznego,
- czterokrotne zwiększenie wartości usług dla ludności,
- osiągnięcie w lecznictwie zamkniętym ok. 800 łóżek przy rozbudowie lecznictwa specjalistycznego.

Rozwój przestrzenny miasta winien następować w kierunku północnym i wschodnim, gdzie istnieją korzystne warunki środowiska przyrodniczego. Kierunek północny winien być zastrzeżony dla budownictwa mieszkaniowego i usługowego, przemysł natomiast należy lokalizować we wschodniej części miasta w pobliżu wsi Sielezyk. Istniejące warunki przestrzenne pozwalają na rozwój miasta do wielkości 100-120 tys. mieszkańców.

2. Miasto Łosice.

Miasto Łosice pełni obecnie rolę ośrodka gminnego. W strukturze przestrzennej kraju Łosice przewidziane są jako regionalny ośrodek obsługi zespołu gmin - Łosice, Olszanka, Platerów, Sarnaki, Kornica, Huszlew.

Przewiduje się umiarkowany wzrost rozwoju ludności miasta z 4,8 tys. w r.1975 do 5,3 tys. w r.1980 i 7,0 tys. w r.1990. Zgodnie z ustaloną funkcją miasta przemianie winna ulec struktura zatrudnienia, wzrost udziału zatrudnionych w usługach kosztem rolnictwa.

Funkcja obsługi zespołu gmin i wybitnie rolniczy charakter podregionu łosickiego predystynują do intensywnego rozwoju usług i urządzeń obsługi rolnictwa.

Nie przewiduje się lokalizacji nowych zakładów przemysłowych z wyjątkiem niewielkich zakładów opartych o przetwórstwo produktów rolnych, a rozwój przemysłu winien polegać na rozbudowie i modernizacji obiektów istniejących. Łosice pełnić powinny również funkcję miasta rozrządowego dla ruchu wypoczynkowo-turystycznego szczególnie w kierunku zachodniego/Siedlce, Warszawa/.

Zakłada się wzrost zasobów mieszkaniowych z 0,9 tys. w r. 1970 do 2,0 tys. w r.1990, przy wydatnej poprawie ich standardu - powiększenie powierzchni użytkowej z 47,3 m² do 75 m², odsetka mieszkań wyposażonych w urządzenia wodociągowe z 23,7% do 80% w urządzenie sanitarne z 18,5% do 70 %.

W zakresie gospodarki komunalnej pilną i niezbędną do rozwiązania kwestią jest realizacja oczyszczalni ścieków, budowa sieci kanalizacji sanitarnej, rozbudowa sieci wodociągowej, realizacja kotłowni centralnej.

wydatnej poprawie winno ulec wyposażenie miasta w urządzenia infrastruktury społecznej szczególnie w zakresie handlu, gastronomii i zdrowia.

Rozwój przestrzenny miasta jest ograniczony warunkami

przyrodniczymi- dobrymi glebami. Z tego też względu głównym kierunkiem rozwoju winien być kierunek północny, gdzie bonitacja gleb jest niższa.

3. Miasto Międzyrzec Podlaski.

Miasto pełni funkcję ośrodka przemysłowego i usługowego dla zespołu gmin: Międzyrzec Podl., Drelów i Komarówka.

Przewiduje się że ludność Międzyrzecza Podl. licząca obecnie 13,1 tys. w r. 1980 osiągnie liczbę 15,5 tys. a w r. 1990 - 19 tys. osób. Zatrudnienie wynoszące obecnie 5,0 tys. osób wzrośnie do r. 1980 o 1,8 tys. a w r. 1990 wyniesie ok. 10,3 tys. osób. Struktura zatrudnienia ulegnie zwiększeniu udziału sektora III-go kosztem sektora I-go.

Przemysłową funkcję Międzyrzecza dyktuje już obecnie rozwinięty przemysł. Najważniejsze zakłady to: Zakłady Remontowe Maszyn Budowlanych, Przemysł Odzieżowy, Skórzyna, szczeciński i drobiarski.

Lokalizacja nowych zakładów przemysłowych będzie oparta o przemysł lekki oraz przetwórstwo rolno-spożywczego. Przewiduje się również rozbudowę już istniejących zakładów przemysłowych.

Zasoby piezkanicowe winny wzrosnąć z 2,5 tys. w r. 1970 do 5,3 tys. w r. 1990 przy jednoczesnym wzroście powierzchni mieszkań z 45 m² w r. 1970 do 70 m² w r. 1990.

Gospodarka komunalna na terenie miasta w bieżącej 5-latce ulegnie radykalnej zmianie gdyż zostanie wybudowana oczyszczalnia ścieków oraz część kolektora do roku 1990 miasto będzie całkowicie uzbrojone w sieć wodno-kanalizacyjną, oraz 30 % w sieć gazowniczą. Również zaopatrzenie w ciepło mieszkalnictwa do roku 1990 powinno rozwiązać problem

ogrzewania w 50 %.

Radykalnej poprawie ulegnie już w bieżącej 5-latce zaopatrzenie ludności w sieci obiektów handlowych, gastronomii, zdrowia oraz kultury.

4. Miasto Parczew.

Miasto Parczew pełni funkcję ośrodka usługowego dla zespołu gmin: Siemień, Milanów, Parczew, Jabłoń i Dębowa Kłoda.

W perspektywie w związku z rozwojem Aglomeracji Lubelskiego Zagłębia Węglowego m. Parczew, które leży w zasięgu tej aglomeracji wraz z gminami Siemień, Parczew i Dębowa Kłoda stanie się ważnym ośrodkiem lokalizacji mieszkalnictwa zagłębia. Przewiduje się wzrost ludności miasta z 7,8 tys. w r. 1975 do 9,2 tys. w r. 1980 i 17,0 tys. w r. 1990.

Wielkość zatrudnienia winna wzrosnąć z 4,4 tys. w r. 1975 do 5,0 tys. w r. 1980 i 9,0 tys. w r. 1990.

W strukturze zatrudnienia zwiększeniu ulegnie udział sektora III-go kosztem udziału sektorów I i II.

Jako wiodącą gałąź przemysłu zakłada się przemysł spożywczy, jako uzupełniający przemysł mineralny i drzewny. Niewskazana jest lokalizacja przemysłów wodochłonnych z uwagi na niewielkie zasoby wód podziemnych i powierzchniowych. Poprawa warunków mieszkaniowych będzie realizowana przez zwiększenie zasobów mieszkaniowych z 1,7 tys. mieszkań w r. 1970 do ok. 4,9 tys. w r. 1990 przy jednoczesnym wzroście powierzchni mieszkania z $44,4 \text{ m}^2$ w r. 1970 do 65 m^2 w r. 1990. Odsetek mieszkań wyposażonych w instalacje wodociągowe winien wzrosnąć z 28,8% w r. 1970 do 90% w r. 1990, w instalacje kanalizacyjne odpowiednio z 26,5% do 70%.

Celem osiągnięcia tych wskaźników niezbędną jest realizacja już w bieżącej pięciolatce miejskiego ujęcia wody i oczyszczalni ścieków.

Również koniecznym przedsięwzięciem w bieżącej pięciolatce jest doprowadzenie linii energetycznej 110 kV w związku z poważnym wzrostem zapotrzebowania na energię elektryczną przez istniejące zakłady przemysłowe oraz budownictwo mieszkaniowe i usługowe.

Rozwiązania również wymaga sprawa gospodarki ciepłej, co jest związane z budową wspólnej w ramach partycypacji kotłowni o mocy ok. 20 Gcal w rejonie istniejącej dzielnicy przemysłowo - składowej.

Rozwój przestrzenny miasta winien następować w kierunku południowym, ponieważ rejon ten posiada uzbrojenie w sieć wodno-kanalizacyjną.

Przemysł natomiast winien być lokalizowany w rejonie obecnej dzielnicy przemysłowo - składowej i w sąsiedztwie linii kolejowej.

Istniejące warunki przestrzenne nie stwarzają bowiem w rozwoju miasta do planowanej wielkości a nawet jej podwojenie.

5. Miasto Radzyń Podlaski.

Miasto Radzyń Podlaski pełni funkcję ośrodka usługowego dla zespołu gmin: Kąkolewnica, Ulan - Majerat, Czemierniki, Radzyń Podlaski i Wihyń.

Przewiduje się wzrost ludności miasta z 10,2 tys. w r. 1975 do 12,0 tys. w r. 1980 i 14,0 tys. w r. 1990.

Wielkość zatrudnienia winna wzrosnąć z 5,9 tys. w r. 1975 do

6,2 tys. w r.1980 i 7,0 tys. w r. 1990,

w sektorze zatrudnienia ulegnie zwiększeniu udział sektora III-go kosztem udziału sektorów I i II-go.

Funkcja obsługi zespołu gmin i położenie w rejonie KwK predystynują ten ośrodek do intensywnego rozwoju usług i urządzeń obsługi rolnictwa.

Lokalizacja nowych zakładów przemysłowych będzie oparta głównie na przetwórstwie przemysłu rolno-spożywczego i rozwoju urządzeń obsługi rolnictwa.

Przewiduje się również rozbudowę i modernizację istniejących obiektów przemysłowo - składowych.

Zasob-y mieszkaniowe winny wzrosnąć z 2,1 tys w r.1970 do 4,0 tys. w r. 1990 przy jednoczesnym średnim wzroście powierzchni mieszkania z 48,0 m² w r. 1970 do 70 m² w r. 1990.

Sprawy związane z gospodarką komunalną miasta będą rozstrzygnięte już w bieżącej pięciolatce.

Aktualnie w rwalizacji znajduje się miejska oczyszczalnia ścieków, miejskie ujęcie wody oraz kotłownia o mocy 15 Gkal. Inwestycje te zostaną ukończone w bieżącej pięciolatce.

W okresie perspektywicznym przewiduje się rozbudowę sieci wodociągowej i kanalizacyjnej miasta.

Zdecydowanej poprawie winno ulec wyposażenie miasta w obiekty handlu, gastronomii i zdrowia.

Uniarkowany rozwój miasta nie spowoduje zajmowania większych obszarów pod tereny zainwestowania miejskiego.

6. Miasto Terespol.

Miasto Terespol położone w rejonie węzła przeładunkowego Małaszewicze oraz przy głównych trasach komunikacji kolejowej i kołowej, wschód - zachód pełni funkcję obsługi ruchu turystycznego, oraz stanowi miejsce zamieszkania licznej rzeszy pracowników dla gmin: Terespol, Zalesie, Piszczac i Kodeń.

Przewiduje się że ludność miasta licząca 4,2 tys. obecnie wzrośnie do roku 1990 o 1,8 tys. i będzie liczyć 6,0 tys. osób.

Zatrudnienie wynoszące obecnie 1,7 tys. wzrośnie do roku 1990 do 3,2 tys.

Ulegnie zmianie także struktura zatrudnienia - zmniejszy się zatrudnienie w sektorze I-szym a wzrośnie w III-cim. Istniejący przemysł to przede wszystkim przetwórstwo owocowo-warzywne, które w dalszym ciągu pozostanie wiodącym przemysłem i ulegnie znacznej rozbudowie.

Lokalizacja innego typu przemysłu jest na tym terenie nie wskazana ze względu na wysoką klasę gleb oraz niekorzystne warunki gruntowe.

Zasoby mieszkaniowe winny wzrosnąć z 1,2 tys. w r.1970 do 1,8 tys. w roku 1990 przy jednoczesnym podwyższeniu komfortu mieszkań oraz ich powierzchni, która w r.1990 powinna osiągnąć $70 \text{ m}^2 / 1 \text{ mieszkania}$.

Gospodarka komunalna ulegnie w 5-latce znacznej poprawie zostanie wybudowane ujęcie wody oraz sieć wodociągowa.

Budowa sieci kanalizacyjnej jest związana z dużymi trudnościami gdyż poziom terenu miasta jest prawie na

pozionie lustra wody w Lugu. Przewiduje się, że realizacja sieci kanalizacyjnej rozpocznie się po roku 1980.

Sieć ciepłownicza będzie rozbudowywana równocześnie ze wznoszeniem nowych obiektów mieszkaniowych.

W związku z możliwością zawarcia porozumienia o przygranicznej wymianie turystycznej ze Związkiem Radzieckim i przewidywanym nasileniem ruchu turystycznego zachodzi konieczność zabezpieczenia odpowiedniej bazy noclegowej i usługowej dla tego ruchu.

1. Biała Podlaska.

Gmina Biała Podlaska jest największym w województwie.

Ludność gminy w r. 1970 wynosiła 12,8 tys. Przewiduje się stan ludności w r. 1980 wyniesie 12,4 tys. oraz w 1990 r. 12 tys. Zatrudnienie w rolnictwie w roku 1970 wynosiło na 100 ha użytków rolnych w roku 1980 i w r. 1990 -

Główną funkcją gminy będzie produkcja żywności a szczególnie produktów które winny zaopatrywać potrzeby wojewódzkiego miasta.

Użytki rolne stanowią w gminie 67,5 % w tym użytki zielone 23,3 % zmeliorowania i zagospodarowane w ok. 70%. Przeciętna wielkość gospodarstwa indywidualnego wynosi 7,9 ha. Gruntów użytkowanych przez resort uspołeczniiony jest w tej chwili 8% przewiduje się że ich udział będzie wzrastać: w r. 1980 winien wynosić 23 % a w r. 1990 - 40 %.

Gmina posiada gleby średniej jakości tylko niewielkie skrawki gminy mają gleby lepsze. Średnia wydajność 4 podstawowych zbóż wynosi obecnie 28 q/ha.

Produkcja zwierzęca w r. 1975 wynosiła:

bydło 52 szt/100 ha użytków rolnych

trzoda chlewna 130 szt/100 ha użytków rol.

owce 32 szt/100 ha użytków rolnych.

W celu podniesienia produkcji rolnej należy zmniejszyć i zagospodarować użytki zielone, powiększyć powierzchnię gospodarstw indywidualnych wprowadzić w jak najszerszym stopniu mechanizację wszystkich prac w rolnictwie oraz zwiększenie nawożenia mineralnego do 300 g/1ha w r. 1990. Należy także utworzyć możliwie dużą liczbę zespołów uprawowych i hodowlanych. Przewiduje się powiększenie obszaru upraw gorodniczych które są niezbędne dla zaopatrzenia ludności miejskiej w warzywa, owoce.

Produkcja zwierzęca w r. 1980: bydło - 62 szt/100ha użytków rolnych, trzoda chlewna 150 szt/100ha użyt., rol., owce 50 szt/100ha użyt., rol. a w r. 1990: bydło 85 szt/100 ha użyt., rol. trzoda chlewna 200 szt/100ha użyt., rol.

owce 80 szt/100ha użyt., rol. W związku z tym iż miasto Biała Podl. będzie się ^{rozwijać} rozbudowywać, będzie część terenów rolniczych a na pozostałych również zaistnieje pewne ograniczenia przestrzenne. Takie ograniczenia spowodują: budowę trasy ruchu szybkiego wschód-zachód w północnej części gminy, przebudowa węzła kolejowego z podłączeniem trasy kolejowej (północ-południe, linii energetycznych, gazociągu. W celu zabezpieczenia odpowiedniej ilości terenów zielonych dla miasta, proponuje się objąć ochroną tereny mieszkanych lasów na zachód od Białej Podl. między doliną rzeki Krzawy a terenami PKP i zamienić je na parki leśne.

8. Gmina Czemierniki

- 8.1. Liczba ludności gminy w r.1975 wynosiła 5,7 tys.i od roku 1970 zmniejszyła się o 0,2 tys. osób. Przewiduje się dalszy spadek liczby ludności do 5,5 tys. w r.1980 i do 4,7 tys. w r.1990 spowodowany migracją do ośrodków miejskich i Lubelskiego Zagłębia Węglowego.
- 8.2. Zatrudnienie w rolnictwie wynosiło w r.1970 - 42,5 osoby na 100 ha użytków rolnych, w roku 1980 przewiduje się zmniejszenie zatrudnienia do 35,9 osób na 100 ha i w roku 1990 - 21,2 osoby na 100 ha.
- 8.3. Wiodącą funkcją gminy jest produkcja żywności oparta o istniejące średniokorzystne warunki przyrodnicze i gospodarczo- społeczne. Użytki rolne w gminie zajmują 69,2 % ogólnej powierzchni, w tym grunty orne 19,5 %, użytki zielone 19,7 %. Wszystkie użytki zielone są zmeliorowane. Przewiduje się, że pogłowie bydka wzrośnie z 63,4 szt./100 ha użytków w roku 1975 do 75 szt/100 ha w roku 1980 i 80 szt./100 ha w r.1990. Obsada owiec powinna wzrosnąć z 30,2 szt/100 ha użytków rolnych w roku 1975 do 46 szt. w r.1980 i 60 szt/100 ha w roku 1990.
- Przewiduje się również wzrost produkcji roślinnej, która nastąpi przez wprowadzenie nowej agrotechniki oraz zmianę struktury własnościowej gruntów. Na terenie gminy w r.1975 przejęto 126 ha do roku 1980 będzie przejętych 391 ha, co łącznie z dotychczasowym stanem gruntów państwowych wyniesie 2.712 ha i będzie stanowić 25 % ogólnej powierzchni gminy.
- Wieś Czemierniki jako siedziba urzędu gminy będzie speł-

niać funkcję ośrodka usługowego w gminie.

8.4. Ograniczenia przestrzenne są związane przede wszystkim z pokładami węgla, które zalegają cały obszar gminy oraz strefę chronionego krajobrazu, który obejmuje dolinę rzeki Tyśmienicy oraz większe kompleksy lasów.

9. Gmina Dębowa Kłoda

Gmina położona w południowej części województwa, ludność gminy w r. 1970 wynosiła 5,0 tys. osób, w r. 1975 znalazła do 4,8 tys. i istnieje dalsza tendencja w tym kierunku, przewiduje się, że w r. 1980 będzie wynosić 4,5 tys.

a w r. 1990 - 3,8 tys. osób.

Zatrudnienie w rolnictwie w r. 1970 - 23,9 osób/100 ha użytków rolnych, w r. 1980 wynosić będzie 19,5 os./100 ha, a w r. 1990 przewiduje się 12,4 os./100 ha użytków rolnych.

Gmina spełnia funkcję producenta żywności opartą o średnio korzystne warunki przyrodnicze oraz społeczno-gospodarcze. Użytki rolne zajmują 60 % arealki gminy, z tego 37 % stanowią grunty orne. Bardzo dużą powierzchnię zajmują lasy bo około 32,2 % z ogólnej powierzchni, a łąki tylko 22,8 %. Dotychczas zmeliorowano 83,3 % użytków zielonych, a zagospodarowano 79,7 %.

Gruntów w użytkowaniu gospodarki uspołecznionej jest 22,0 % reszta stanowi własność rolników indywidualnych, gdzie średnia wielkość gospodarstwa wynosi 7,1 ha. Wobec dużej ilości gospodarstw bez następców przewiduje się przejęcie do r. 1980 1.489 ha użytków rolnych co pozwoli na lepsze ich wykorzystanie oraz wprowadzenie szeroko pojętej mechanizacji. Do r. 1990 będzie przejętych następne ok. 3.000 ha użytków rolnych. Ponieważ gmina

znajduje się w rejonie kanału Wieprz - Krzna, w związku z tym przewiduje się wzrost hodowli bydła z 68,4 szt/100 ha w r.1975 do 90 szt/100 ha, w r.1980 i 108 szt. w r.1990. Również hodowla wołec będzie wzrastać z 22 szt/100 ha w r.1975 do 80 szt/100 ha w r.1990. Tucz trzody chlewnej wzrośnie nieznacznie, bo będzie on stanowił produkcję uzupełniającą.

Winny wzrosnąć plony zbóż w następujący sposób: do 32 q/ha w r.1990.

Gmina Dębowa Kłoda ze względu na swoje położenie w pasie pojezierza Łęczyńsko - Włodawskiego oraz znaczną ilość mieszanych lasów stanowi dogodne tereny rekreacyjne - wypoczynkowe. Przewiduje się na tym terenie zorganizowanie wypoczynku pobytowego, świątecznego oraz turystycznego bez możliwości budownictwa rekreacyjnego typu stałego ze względu na niesprecyzowany dotychczas sposób wykorzystywania złóż węgla kamiennego znajdującego się w tym rejonie. W celu prawidłowego wykorzystania pasz miejscowych przewiduje się wybudowanie w gminie fermy bydła oraz suszarni w okresie do r.1980.

10. Gmina Dębowa

Należy do gmin położonych w rejonie kanału Wieprz - Krzna. Jest to gmina typowo rolnicza, liczba ludności w r.1970 wynosiła 6,6 tys., w r.1980 - 6,0 tys., w r.1990 - 5,6 tys. Zatrudnienie w roku 1970 w rolnictwie wynosiło 28,1, w roku 1980 wyniesie 22,7 i w r.1990 - 15,6 osób/100 ha użytków rolnych.

Główną funkcją gminy będzie rolnictwo. Jakość gleb w tej gminie jest poniżej średniej wojewódzkiej, ale duży procent

/42,7 % w stosunku do ogólnej powierzchni użytków rolnych/ użytków zielonych zmieliorowanych w 3/4 i zagospodarowanych w 91,8 % pozwolą na rozwinięcie intensywnej produkcji zwierzęcej, a w szczególności na hodowlę bydła i owiec. I tak: w r.1975 obsada bydła wynosiła 59,2 szt./100 ha użytków rolnych, w r.1980 wyniesie 80,5, a w r. 1990 - 95 szt/100 ha. Obsada owiec w r.1975 wynosiła 40 szt/100 ha użytków rolnych, w r.1980 wyniesie 60 szt, a w r. 1990 - 80 szt/100 ha. Jako uzupełnienie produkcji zwierzęcej przewiduje się chów trzody chlewnej, której po głowie w r.1975 wynosiło 269 szt/100 ha użytków rolnych przy średniej wojewódzkiej 201 szt. Przewiduje się wzrost hodowli trzody chlewnej do 300 szt. w r.1990. W celu racjonalnego wykorzystania pasz zielonych należy rozszerzyć wypas bydła i owiec oraz w celu zabezpieczenia nadwyżek pasz przewiduje się wybudowanie na terenie gminy suszarni o rocznej produkcji 5000 ton. Pomimo nieznacznego kurczenia się powierzchni użytków zielonych na skutek zamiany ich na łąki polowe globalna produkcja pasz powinna wzrastać poprzez stosowanie nowej agrotechniki. Przewiduje się, że wydajność produkcji pasz o 1 ha użytków zielonych wynoszącą w r.1975 - 60 q/ha powinna do roku 1980 wzrosnąć do 100 q/ha.

Udział gospodarki uspołecznionej wynoszący obecnie 2,8 % użytków zielonych zwiększy się 14 % w r.1980 i do około 30 % w r.1990. Zmianie ulegnie przeciętna wielkość indywidualnych gospodarstw rolnych z 7,6 ha w r.1975 do 15 ha w r.1980.

Ośrodek gminny przewidziany jest do wyposażania w perspektywie w pełny zestaw usług i urządzeń niezbędnych do

obsługi ludności i rolnictwa gminy

1. Gmina H a n n a

Gmina Hanna zajmująca powierzchnię 139 km^2 , stanowi około 26 % powierzchni województwa, w roku 1975 gminę zamieszkiwało około 4,3 tys. osób. Było to o 0,1 tys. osób mniej niż w roku 1970. Planuje się liczbę ludności w latach 1980-1990 na liczbę 4,1 i 3,2 tys. osób. Na 100 ha użytków rolnych przypadało w roku 1970 25,7 ~~tys.~~ osób zatrudnionych w sektorze rolniczym, w roku 1980 wskaźnik ten ma wynieść 19,1 osób, a w roku 1990 12,4 osób.

Użytki rolne zajmują 74 % powierzchni gminy, a grunty orne 44 % powierzchni gminy. W posiadaniu indywidualnych gospodarstw rolnych znajduje się 90,4 % użytków rolnych 90,3 % gruntów ornych. Gmina położona jest w rejonie kanału Wieprz - Krzna. Pomimo tego gmina nie ma dobrze rozwiniętej hodowli. W województwie przoduje tylko w hodowli owiec. Obsada owiec w gminie 72,7 szt. przy średniej dla województwa - 37,3 szt. W roku 1980 obsada owiec ma wynieść 94,5 a w województwie 47,5. W najbliższej pięcioletce planuje się budowę w gminie owczarni o nakładach 26 ~~mln.~~ zł. Uprawę 4 zbóż zajmuje 60,2 % gruntów ornych, ziemniaki powierzchnią 3 razy mniejszą od powierzchni upraw zbożowych. Do roku 1980 areał zasiewów zbożowych ulegnie zmniejszeniu. Ze zbóż tylko jęczmień uprawiany będzie na większej powierzchni niż obecnie.

Dla zagospodarowania turystycznego nadaje się raczej wschodnia, nadbużańska część gminy.

Jest to gmina, w której jest i będzie głównym kierunkiem w rolnictwie hodowla owiec co wiąże się z potrzebą intensyfikacji użytków zielonych. Obsada owiec jest o przeszło

100 % wyższa od średniej wojewódzkiej. Część ziemi z PFZ zostanie przekazana do gospodarki uspołecznionej, część przejmą zespoły rolników gospodarstwa specjalistyczne i gospodarstwa wielkotowarowe.

Do roku 1980 plan przejmowania gospodarstw rolnych na PFZ z różnych tytułów prawnych w gminie wynosi około z 600 ha w roku 1976 do 3100 ha w roku 1980.

2. Gmina Huszlew

Łudność gminy w roku 1970 liczyła 4,5 tys. mieszkańców w roku 1980 będzie liczyć 4,1 tys., a w r. 1990 - 3,6 tys. Powyższa sytuacja demograficzna jest spowodowana odpływem ludzi do ośrodków miejskich, wobec czego zmaleje zatrudnienie w rolnictwie i w przeliczeniu na 100 ha/ użytków rolnych będzie wynosić w r. 1970 = 28,9, w r. 1980 = 23,3 i w r. 1990 = 16,7.

Funkcją wiodącą gminy będzie gospodarka żywnościowa. Użytki rolne zajmują 82,6 %, użytki zielone 14,6 % z czego 89,6 % zmeliorowanych i 96,5 % zagospodarowanych. Uprawa zbóż odbywa się na 59,0 % użytków rolnych, a uprawa ziemniaków zajmuje 28,5 %.

Warunki przyrodnicze oraz społeczno - gospodarcze predysponują ten teren do rozwoju tego profilu produkcji, który w chwili obecnej dominuje.

Produkcja zwierzęca przedstawia się obecnie następująco:

bydło - 49 szt/100 ha użytków rolnych

trzoda chlewna - 158 szt/100 ha użytków rolnych

owce - 34 szt/100 ha użytków rolnych

Plony 4 podstawowych zbóż wynoszą 28,24 ha.

Jakość gleb jest lepsza niż przeciętna województwa. W celu

podniesienia produkcji rolnej należy, wprowadzić bardziej wydajne odmiany zbóż, zwiększyć nawożenie mineralne oraz wprowadzić mechanizację upraw polowych.

Przewiduje się, że produkcja zwierzęca w roku 1980 powinna wzrosnąć do:

bydło - 68 szt./100 ha użytków rolnych

trzoda chlewna - 178 szt./100 ha użytków rolnych

owce - 46 szt./100 ha użytków rolnych

a w roku 1990 wyniesie:

bydło - 90 szt./100 ha użytków rolnych

trzoda chlewna - 200 szt./100 ha użytków rolnych

owce - 50 szt./100 ha użytków rolnych

Obecnie na terenie gminy w użytkowaniu gospodarki uspołecznionej znajduje się 2 % użytków rolnych, przewiduje się, że w r. 1980 będzie ich 10 %, a w r. 1990 - 20 %.

Ośrodek gminny powinien w perspektywie być wyposażony w niezbędną ilość urządzeń i usług pozwalających na obsługę rolnictwa i ludności gminy.

J a b ł o ń

Gmina położona w rejonie kanału Wieprz - Krzna. Ludność gminy w r. 1970 wynosiła 4,7 tys., w roku 1980 stan ludności wyniesie 4,4 tys. osób i w r. 1990 4,2 tys. osób. Zatrudnienie w rolnictwie na 100 ha użytków rolnych wynosiło w r. 1970 - 28,9, w r. 1980 - 23,3 i w r. 1990 - 16,7 osób.

Wiodącą funkcją gminy będzie produkcja żywności. Jakość gleb jest nieco wyższa niż średnia wojewódzka. Użytki rolne zajmują 81,8 % ogólnej powierzchni, z tego użytki zielone 32 % w tym 77,5 % zmeliorowanych i 84,8 % zagospodarowanych. Pogłowie bydła w r. 1975 wynosiło 58 szt./100 ha

użytków rolnych w r. 1980 przewiduje się, że wyniesie 82 szt. w r. 1990 - 100 szt. Pogłowie owiec w r. 1975 - 47,2 szt./100 ha użytków rolnych, w r. 1980 - 75 szt. i w r. 1990 - 100 szt. Trzoda chlewna - r. 1975 - 182 szt./100 ha, w r. 1980 190 szt. i w r. 1990 - 200 szt. Hodowla trzody chlewnej będzie czynnikiem uzupełniającym pozwalającym na racjonalne zużytkowanie produkowanych pasz.

Na terenie gminy udział gospodarki uspołecznionej wynoszący obecnie 10,8 użytków rolnych zwiększy się do r. 1980 do 15 % i w r. 1990 będzie wynosić 20 %. Średnia wielkość gospodarstwa indywidualnej będzie wzrastać od 8,9 ha w r. 1975 do 15 ha w r. 1980.

Przewiduje się, że ośrodek gminny w perspektywie będzie wyposażony niezbędne urządzenia i usługi pozwalające na obsługę rolnictwa i ludności gminy.

14. Gmina J A N Ó W P O D L A S K I

Gmina zajmująca powierzchnię 135 km² stanowi 2,5 % powierzchni województwa. W roku 1975 zamieszkiwało 6,3 tys. osób. Było to o 0,3 tys. mniej niż w r. 1970. Przewiduje się, że w r. 1980 w gminie mieszkać będzie 6,2 tys. osób, a w r. 1990 5,9 tys. W roku 1970 na 100 ha użytków rolnych przypadało 26,5 osób zatrudnionych w rolnictwie w roku 1980 wskaźnik ten ma wynieść 24,5 osób, a w roku 1990 22,4 osób.

Użytki rolne zajmują 77,0 % powierzchni gminy, grunty orne 53 %, powierzchni gminy. W posiadaniu indywidualnych gospodarstw rolnych znajduje się 80 % użytków rolnych i 85,3 % gruntów ornych. Przeciętna wielkość indywidual-

nego gospodarstwa rolnego wynosi 6,2 ha. Zasięwy zbóż najmniej 53,5 % gruntów ornych. Produkcja 4 zbóż pochodzi prawie w całości z indywidualnych gospodarstw rolnych. Gmina charakteryzuje się mniejszą /54,9/ obsadą bydła na 100 ha użytków rolnych niż w województwa /58,6/.

Obsada trzody chlewnej jest jedną z największych w województwie /166,2/. W najbliższej pięcioletce planuje się wybudowanie 2 tuczarni trzody chlewnej na liczbę 2690 szt. W Janowie Podlaskim istnieje jedna z największych i najstarszych w Polsce stadnin koni, nastawiona w dużej mierze na eksport.

Plan przejmowania gospodarstw rolnych na ~~raz z~~ różnych tytułów prawnych w bieżącej 5-letce wynosi około 2000 ha. Część przejmą gospodarstwa ~~uspołecznione~~, część przejdzie na zespoły rolników i gospodarstw wielkotowarowych.

Gmina Janów Podlaski zaliczona została do grupy gmin przewidzianych do koncentracji inwestycji. W zakresie niektórych funkcji spełnia Janów Podlaski funkcję ośrodka ponadgminnego. Gmina Janów Podlaski ma warunki do zagospodarowania turystycznego. Sprzyjające temu malownicze tereny nadbużańskie, piękne lasy, stadnina koni.

15. Kąkolwnica Wschodnia

Ludność gminy w r. 1975 liczy 8,8 tys., a w r. 1980 będzie liczyć 8,2 tys. i w r. 1990 - 5,9 tys.

Zatrudnienie w rolnictwie w r. 1970 wynosiło 41,7 osób/100 ha użytków zielonych, w r. 1980 wynisic 39, a w r. 1990 - 23 osoby.

Funkcją wiodącą gminy będzie produkcja żywności. Użytki rolne w gminie zajmują 69,9 % ogólnej powierzchni w tym

użytki rolne 87, całość użytków zielonych jest zmeliorowana i zagospodarowana. Gruntów w użytkowaniu gospodarki uspołecznionej prawie nie ma, przewiduje się, że do roku 1980 będą one stanowić 61% i do r. 1990 = 15 % powierzchni użytków zielonych.

Produkcja zwierzęca przedstawia się następująco: obsada bydła na 100 ha użytków rolnych w roku 1975 wynosiła 63 szt., w roku 1980 = 72 szt., w r. 1990 = 90 szt.

Obsada owiec na 100 ha użytków zielonych w roku 1975 wynosiła 33 szt w r. 1980 wyniesie 37 szt. i w r. 1990 = 40 szt.

Obsada trzody chlewnej na 100 ha użytków rolnych w roku 1975 wynosiła 151 szt., w roku 1980 wyniesie 154 szt. i w roku 1990 = 170 szt.

W gminie obserwuje się duże rozdrobnienie indywidualnej gospodarki rolnej / średnia wielkość gospodarstwa 5,0 ha/ co jest przyczyną tego, że produkcja żywności na tym terenie nie może się odpowiednio rozwijać. Przewiduje się, że powinny tu powstać zespoły uprawowe i hodowlane, które pozwolą ukierunkować produkcję. Zasadniczym kierunkiem powinna być hodowla bydła mlecznego oraz jako uzupełniająca hodowla trzody chlewnej.

Ośrodek gminny w perspektywie winien być wyposażony w niezbędną ilość usług zabezpieczającą potrzeby tego regionu.

Gmina K O D E Ń

Gmina Kodoń zajmująca powierzchnię 151,2 km² stanowi 2,8 powierzchni w województwie. W roku 1975 gminę zamieszkiwało 4,9 tys. osób. Było to o 0,2 tys. osób mniej w roku 1970 liczby ludności, na rok 1980.

na liczbę 4,5 tys. osób, a na rok 1990 liczbę 3,9 tys. osób. W roku 1970 na 100 ha użytków rolnych przypadało 41,7 osób zatrudnionych w rolnictwie. Przewiduje się, że w roku 1980 wskaźnik ten wyniesie 38,8 osób, a w roku 1990 23,3 osób.

Użytki rolne zajmują 66,2 % powierzchni gminy, grunty orne zajmują 45,7 % powierzchni gminy i pastwiska stanowią około 20 % powierzchni gminy. W posiadaniu indywidualnych gospodarstw rolnych znajduje się 99,1 % użytków rolnych i 99,9 % gruntów ornych. Przeciętna wielkość gospodarstwa rolnego wynosi 8,3 ha. Zasiwy 4 zbóż najmniejszą 61 % powierzchnię gruntów ornych uprawy nieużytków zajmują powierzchnię około 3 razy mniejszą

G m i n a
niż zasiwy 4 zbóż. ~~Najwyższe~~ ^{Głównym} charakteryzuje się mniejszą niż województwo obsadą bydła na 100 ha użytków rolnych ~~na 100 ha~~ /54,7/ większą natomiast obsadą trzody chlewnej /151,7/ i owiec /39,1/. W zakresie rozwoju hodowli planuje się na najbliższą pięciolatkę wybudować 2 buciarnie na 3950 stanowisk.

Gmina Kodeń przewidziana jest do zaliczenia do grupy gmin o koncentracji inwestycji. Gmina Kodeń spełnia już obecnie rolę ośrodka ponadgminnego.

Do 1980 r. na PFZ zostanie przekazane około 2000 ha.

Planuje się powstanie 41 zespołów rolników, 27 gospodarstw specjalistycznych i 6 gospodarstw wielkotowarowych.

Te gospodarstwa wehłoną część gruntów z PFZ. Poronuje-ty zwiększenie upraw traw i koniczyny na nasiona.

Położenie gminy w dolinie rzeki Bug oraz istnienie powierzchni leśnych w części zachodniej jest czynnikiem dogodnym dla rozwoju rekreacji.

17. Gmina Komarówka Podlaska

Komarówka jest gminą położoną w rejonie kanału Wieprz - Krzna, posiada znaczny odsetek łąk i pastwisk /86 % powierzchni użytków rolnych/. Grunty rolne zajmują 75 % użytków rolnych. Prawie cały areał użytków rolnych jest w rękach indywidualnych rolników, średnia wielkość gospodarstwa wynosi 7,2 ha. Do roku 1980 przewiduje się, że w użytkowaniu gospodarki uspołecznionej znajdzie się 20 % użytków rolnych, a do roku 1990 powinno być ich 30 %.

Zatrudnienie w rolnictwie w roku 1970 wynosiło 33,7 osób/100 ha użytków rolnych, w r.1980 wyniesie 28 osób, a w r. 1990 powinno wynosić 16 osób.

Produkcja zwierzęca pomimo zmeliorowania i zagospodarowania całego areału użytków zielonych nie jest zadowalająca, wynosiła cała w r.1975 :

bydło - 61/100 ha użytków rolnych

trzoda chlewna - ~~180~~ szt/100 ha użytków rolnych

owce - 39 szt/100 ha użytków rolnych

Powodem tego stanu rzeczy jest rozdrobnienie gospodarki rolnej oraz nieracjonalny sposób wykorzystania zasobów paszowych.

Przewiduje się w latach 1976 - 1980 zorganizowanie większej ilości zespołów hodowlanych i uprawowych, wprowadzenie mechanizacji uprawy i i zbioru pasz oraz wykorzystanie w maksymalnym stopniu. Przewiduje się także wprowadzenie do roku 1980 3 - kośności łąk oraz wybudowanie suszarni pasz o przerobie 5000 ton suchej masy rocznie w celu zabezpieczenia zasobów pasz na okres zimowy. Należy również prowadzić konserwację i modernizację urządzeń melioracyjnych.

Te przedsięwzięcia oraz zwiększona dawka nawozów mineralnych pozwoli na osiągnięcie lepszych wyników w hodowli.

W roku 1980 produkcja zwierzęca powinna przedstawiać się następująco:

bydło - 88 szt/100 ha użytków rolnych

owce - 61 szt/100 ha użytków rolnych

trzoda chlewna - 210 szt/100 ha użytków rolnych

a w roku 1990 :

bydło - 100 szt/100 ha użytków rolnych

owce - 80 szt/100 ha użytków rolnych

trzoda chlewna - 220 szt/100 ha użytków rolnych

Na terenie gminy występują dość znaczne obszary upraw

sadowniczych w rejonie wsi Przegaliny. Przewi-

duje się dalszy wzrost upraw sadowniczych w tym rejonie

oraz modernizację i odmłodzenie drzewostanu istniejących

sadów.

Również zaopatrzenie ośrodka gminnego w dostateczną

ilość urządzeń do obsługi rolnictwa oraz zaspokajanie

potrzeb ludności w dziedzinie usług przyczyni się w zna-

czny sposób do podniesienia globalnej produkcji rolniczej.

8. Gmina K o n s t a n t y n ó w

Gmina Konstantynów zajmująca powierzchnię 87 km^2 stanowi

1,6 % powierzchni województwa. W roku 1975 obszar gminy

zamieszkiwało 3,8 tys. osób. Było to o 0,2 tys. osób

mniej niż w roku 1970. Planuje się, że w roku 1980 gminę

zamieszkiwać będzie 3,7 tys. osób, a w roku 1990 2,6 tys.

osób. W roku 1970 na 100 ha użytków rolnych przypadało

31,7 osób czynnych zawodowo w rolnictwie. W roku 1980

wskaźnik ten wyniesie 30 osób w roku 1990 - 16,7 osób.

Użytki rolne stanowią 65 % powierzchni gminy, grunty orne zajmują 56,3 % powierzchni gminy. Indywidualne gospodarstwa rolne zajmują 95 % powierzchni użytków rolnych i 95 % powierzchni gruntów ornych. Zasiwy 4 zbóż stanowią 55,7 % gruntów ornych. Ziemniaki zajmują obszar upraw ponad 2 razy mniejszy aniżeli zasiwy 4 zbóż. Powierzchnia upraw zbóż ma się zmniejszyć do roku 1980 / w porównaniu ze stanem obecnym/ o około 10 %. Obsada bydła na 100 ha użytków rolnych / 49,2 / jest mniejsza niż średnia wyliczona dla województwa. Gmina posiada większą obsadę trzody chlewnej /198,9/ niż województwo.

Obecnie gmina charakteryzuje się mniejszą niż województwo obsadą owiec na 100 ha użytków rolnych /38,7/.

W roku 1980 obsada ta ma wynieść 54,8 i będzie o 7 szt. większą od obsady średniej wojewódzkiej. W zakresie rozwoju hodowli planuje się w najbliższą pięciolatkę wybudowanie jakownika na 500 stanowisk

Do 1980 roku na PFZ planuje się przekazać bardzo niewiele bo tylko 800 ha. Planujemy w prowadze gospodarkę indywidualną w oparciu o silne gospodarstwa indywidualne zespołowe, specjalistyczne, czy też wielkotowarowe.

Teren gminy nie jest raczej atrakcyjny do wykorzystania turystyczno - rekreacyjnego. Na północy gminy spotykane są niewielkie powierzchnie leśne.

19. Gmina K o r n i c a

Liczba ludności obecnie wynosi 6,0 tys. osób, przewiduje się w r.1980 wyniesie 5,5 tys., a w r.1990 - 4,7 tys. osób. Zatrudnienie w rolnictwie w r.1970 wynosiło 33 osoby /100 ha użytków rolnych, a w r.1980 - 27 osób, w r.1990 -

- 17 osób.

Gmina Kornica jest jedną z nielicznych w województwie, gdzie przy dość małym udziale łąk i pastwisk jest dobrze rozwinięta produkcja zwierzęca, która kształtuje się w następujący sposób:

bydło - 63,2 szt/100 ha użytków rolnych

owce - 53 szt/100 ha użytków rolnych

trzoda chlewna - 206 szt/100 ha użytków rolnych przy średniej wojewódzkiej wynoszącej

bydło - 56 szt/100 ha użytków rolnych

owce - 36 szt/100 ha użytków rolnych

trzoda chlewna - 144 szt/100 ha użytków rolnych.

Użytki rolne zajmują 85,3 % ogólnego arealku gruntów,

w tym łąki i pastwiska 13,7 %. Gruntów we wkładaniu gospodarki uspołecznionej prawie nie ma, ale przewiduje się na

rok 1980, że będą one stanowić 16 % i w r.1990 20 % powierzchni użytków rolnych. Średnia wielkość gospodarstw indywidualnych jest większa jak średnia wojewódzka i wynosi 7,2 ha.

Użytki zielone zmeliorowane i zagospodarowane w około

85 %, lecz są to użytki rozdrobnione nie mające większego znaczenia, dlatego też cała produkcja rolna będzie opierać się na uprawach polowych, gdyż ten rejon posiada warunki glebowe lepsze od średniej wojewódzkiej. W celu podniesienia produkcji żywności przewiduje się dokończenie melioracji i zagospodarowania gruntów, powiększenie średniej wielkości gospodarstw, wprowadzenie takich upraw polowych które mogą podnieść produkcję zwierzęcą. Wyżej wymienione czynniki oraz zwiększenie nawożenia mineralnego i dalsza mechanizacja prac w rolnictwie przyczynią się do zwiększenia produkcji zwierzęcej i roślinnej.

W roku 1980 winna ona kształtować się w następujący sposób:

bydło - 72 szt/100 ha użytków rolnych

owce - 67 szt/100 ha użytków rolnych

trzoda chlewna - 221 szt/100 ha użytków rolnych

a w roku 1990 :

bydło - 90 szt/100 ha użytków rolnych

owce - 80 szt/100 ha użytków rolnych

trzoda chlewna - 240 szt/100 ha użytków rolnych.

W Kornicy znajduje się też zakład wydobycia i przeróbki kredy. Zatrudnia on obecnie 175 osób, do roku 1990 przewiduje się, że wzrośnie wydobycie kredy i przerób, co spowoduje dodatkowe zatrudnienie ok. 120 osób.

Ośrodek gminny w perspektywie będzie zaopatrzony w szeroki asortyment usług i urządzeń, które pozwolą na obsłużenie rolnictwa i ludności gminy, a niektóre rodzaje usług będą służyć również takim gminom jak Huszlew, Leśna Podlaska i Konstantynów.

20. Gmina Leśna Podlaska

Ludność gminy liczy obecnie 5,0 tys. osób, w roku 1980 będzie liczyć 4,7 tys. , a w roku 1990 - 4,0 tys. osób.

Zatrudnienie w rolnictwie na 100 ha użytków rolnych w r.1970 wynosiło 24,4 , w r.1980 wyniesie 23,4 i w r. 1990 powinno wynosić 14,3 osób.

Gmina Leśna Podlaska jest gminą predystynowaną do prowadzenia gospodarki rolnej z rozwiniętą produkcją zwierzęcą. Zarówno jakość gleb jak i inne warunki przyrodnicze oraz gospodarczo - społeczne stwarzają odpowiednie warunki do prowadzenia intensywnej gospodarki rolnej. Dotychczasowe osiągnięcia gminy w tej dziedzinie są niedostateczne

i produkcja zarówno roślinna jak też zwierzęca kształtują się poniżej średniej wojewódzkiej. I tak :

bydło - przy średniej wojewódzkiej 56 szt/100 ha użytków rolnych wynosi 48,3 szt/100 ha,

trzoda chlewna lokuje się nieco powyżej średniej wojewódzkiej i wynosi 172 szt/100 ha użytków rolnych

owce - 46,2 szt/100 ha użytków rolnych.

Użytki rolne zajmują 77,6 % ogólnej powierzchni, z tego użytki zielone zajmują 19,2 %. Mała ilość użytków zielonych zmelirowanych i zagospodarowanych około 1/2 powierzchni, co jest przyczyną niskiej obsady bydła. Udział gospodarki uspołecznionej wynosi 1 4/2, a w roku 1980 przewiduje się- że będzie on wynosił 8,8 % i zwiększy się jeszcze bardziej do roku 1990. Średnia wielkość gospodarstwa indywidualnego wynosi 7,3 ha, a do roku 1990 winna wzrosnąć do 15 ha.

Na terenie gminy powinno się preferować uprawę ziemniaka gdyż do tego celu nadają się gleby, w tym rejonie oraz istnieje możliwość przerobu nadwyżek tego produktu.

Przewiduje się, że produkcja zwierzęca w gminie będzie wyglądać w następujący sposób:

bydło - 62 szt/100 ha użytków rolnych

owce - 68,7 szt/100 ha użytków rolnych

trzoda chlewna - 211 szt/100 ha użytków rolnych

a w roku 1990 powinna wzrosnąć do:

bydło - 80 szt/100 ha użytków rolnych

trzoda chlewna - 230 szt/100 ha użytków rolnych

owce - 80 szt/100 ha użytków rolnych

Na terenie gminy znajduje się rezerwat leśny, który winien być chroniony.

Ośrodek gminny jest przewidziany do dalszego rozwoju i winien on działaniem swoich usług i urządzeń obsłużyć ludność gminy oraz rozwijające się rolnictwo.

21. Gmina Łomazy

Gmina Łomazy zajmująca powierzchnię 275 km^2 stanowi 5,1 % powierzchni województwa, w roku 1975 gminę zamieszkiwało 9,6 tys. mieszkańców. Było to o 0,3 tys. osób mniej niż w roku 1970.

Planuje się, że liczba ludności gminy wyniesie w roku 1980 - 8,7 tys. osób, a w roku 1990 - 8,3 tys. osób.

W roku 1970 na 100 ha użytków rolnych przypadało w gminie 30,1 osób. W roku 1980 wskaźnik ten ma wynieść 23,4 ~~tys.~~ osób, w roku 1990 - 15,6 osób.

Użytki rolne stanowią 70 % powierzchni gminy, grunty orne stanowi 48 % powierzchni gminy. W posiadaniu indywidualnych gospodarstw rolnych znajduje się 99,8 % użytków rolnych; 99,6 % gruntów ornych. Średnia wielkość gospodarstwa w gminie wynosi 7,3 ha.

Zasiowy 4 zbóż zajmują 67 % gruntów ornych. Ziemniaki zajmują areał prawie dwukrotnie mniejszy od upraw 4 zbóż.

Gmina charakteryzuje się większą niż województwo obsadą bydła /61,5/ i owiec /17/, na 100 ha użytków rolnych, obsada trzody chłownej /116,8/ jest prawie o 30 szt. mniejsza niż obsada średnia dla województwa.

W najbliższej pięcioletce planuje się budowę suszarni pasz o zdolności przerobowej 5000 ton rocznie.

Kierunkiem wiodącym w rolnictwie będzie hodowla bydła, w tym krów mlecznych w oparciu o bazę paszową z dużej ilości użytków zielonych. Maksymalny plan przejęcia ziemi na PFZ wynosi do roku 1980-1700 ha. Kółka Rolnicze

przejmą około 380 ha, gospodarstwa indywidualne ale o profilu produkcyjnym przejmą około 480 ha.

Osada Łomazy w zakresie niektórych funkcji pełni rolę ośrodka ponadgminnego, zaliczona została do grupy gmin o koncentracji środków inwestycyjnych.

Gmina może być wytypowana do celów turystyczno wypoczynkowych, sprzyja ku temu teren lasisty i dolina rzeki Makawy przepływającej przez obszar gminy.

22. Gmina Ł o s i c e

Gmina Łosice zajmująca powierzchnię 119,1 km² stanowi 2,2 % powierzchni województwa. W roku 1975 gminę zamieszkiwało 4,2 tys. osób, było to o 0,5 tys. mniej niż w roku 1970. Planuje się liczbę ludności w roku 1980 na 3,9 tys. osób, a w roku 1990 na 2,8 tys. W roku 1970 na 100 ha użytków rolnych zatrudnionych było 30 osób pracujących w rolnictwie, w roku 1980 wskaźnik ten ma wynieść 23,8 osób, a w roku 1990 - 13,9 osób.

Użytki rolne stanowią 80 % powierzchni gminy, a grunty orne 74 %. W użytkowaniu indywidualnych gospodarstw rolnych znajduje się 95,7 % powierzchni użytków zielonych i 98,5 % gruntów ornych. Średnia wielkość gospodarstwa rolnego w gminie wynosi 85 % ha powierzchni. Przewiduje się, że w latach 1976 - 1980 na PFZ zostanie przejętych w gminie 440 ha ziemi. W uprawach rolnych dominuje uprawa 4 zbóż, które zajmują 57,8 % powierzchni gruntów ornych. Powierzchnia upraw 4 zbóż do roku 1980 ma ulec niewielkiemu zmniejszeniu. Ze zbóż areal upraw powiększy się znacznie jęczmień. W roku 1975 powierzchnia upraw jęczmienia wynosiła 597 ha, w roku 1980 ma wynieść

1295 ha. Obecnie obsada bydła na 100 ha użytków rolnych /53,2/ jest mniejsza niż dla województwa. W roku 1990 wskaźnik ten dla gminy /69,4/ ma być większy niż dla województwa /66,8/.

Obsada trzody chlewnej na 100 ha użytków rolnych /170,6/ jest o 26,1 większa od średniej obsady wojewódzkiej. W roku 1980 różnica ta wyniesie już 37,6 sztuk. Obsada owiec na 100 ha użytków rolnych jest obecnie mniejsza od obsady wojewódzkiej. Podobna sytuacja będzie się przedstawiała w roku 1980 o 15 % ~~mniejsza~~ skup żywca w indywidualnych gospodarstwach rolnych w roku 1980 w porównaniu z rokiem 1975. Skup mleka w indywidualnych gospodarstwach rolnych w roku 1980 wzrośnie o 21 % w porównaniu z rokiem 1975. W najbliższej pięcioletce planuje się ~~zwiększenie~~ wybudowanie brojlarni kosztów 50 mln zł na 90 000 sztuk. Łosice pełnią rolę ośrodka usługowego, swoim wpływem obejmuje sąsiednie gminy.

Teren gminy nie jest raczej atrakcyjny pod względem turystyczno - rekreacyjnym. Teren gminy jest płaski, brak jest powierzchni leśnych.

Stosunkowo dobre gleby w kl. III i IV. Występują rejon sadowniczy i dobre warunki do uprawy warzyw. Jest to gmina przodująca w chowie trzody chlewnej i uprawie ziemniaka. Bardzo dobre warunki do uprawy ziemniaka, w przyszłości należy więcej uprawiać roślin przemyślowych włóknistych, gdyż gleba i warunki przyrodnicze - rolnicze są w tej gminie sprzyjające ku temu.

23. Gmina Międzyrzec Podlaski

Ludność gminy wynosiła w roku 1970 10,9 tys. osób, w roku 1980 wyniosła 10,4 tys. i w roku 1990 - 9,4 tys. Zatrudnienie w rolnictwie wynosiło w r. 1970 31,7 osób/ 100 ha użytków rolnych, w roku 1980 wyniosło 28,8, a w r. 1990 19,6 osób.

Gmina będzie pełnić funkcję producenta żywności. Warunki przyrodnicze i gospodarczo - społeczne gminy są nieco lepsze niż średnio województwa.

Użytki rolne zajmują 76,2 %, z tego użytki zielone zajmują 21,8 % i 94 % jest zielonizowanych i zagospodarowanych.

Obsada bydła w r. 1975 na 100 ha użytków rolnych wynosiła:

bydło - 57 szt/100 ha użytków rolnych

trzoda chlewna - 209 szt/100 ha użytków rolnych

owce - 16 szt/100 ha użytków rolnych.

Wydajność z 1 ha 4 zbóż wynosi 24,2 g. Udział gruntów gospodarki uspołecznionej jest mniejszy od 1 %, a przewiduje się, że w r. 1980 udział ten wyniesie 8,5 %, a w roku 1990 - 20 %.

Średnia wielkość gospodarstw indywidualnych wynosi

6,8 ha.

W celu podniesienia produkcji zwierzęcej i roślinnej należy zmniejszyć ilość gospodarstw małych, dokończyć zielonizację i zagospodarowanie użytków zielonych, zwiększyć dawki nawozów mineralnych oraz zwiększyć stopień mechanizacji robót. Przewiduje się w tym rejonie powiększenie areału upraw ogrodniczo - sadowniczych, które zabezpiecząby potrzeby miasta Międzyrzec Podlaski.

Zakłada się, że produkcja zwierzęca w roku 1980 wyniesie

bydło - 70 szt/100 ha użytków rolnych

trzoda chlewna - 342 szt/100 ha użytków rolnych

owce - 46 szt/100 ha użytków rolnych

a w roku 1990 wyniesie:

bydło - 80 szt/100 ha użytków rolnych

trzoda chlewna - 380 szt/100 ha użytków rolnych

owce - 50 szt/100 ha użytków rolnych

Wydajność produkcji zbóż powinna w roku 1990 wynieść

35 g/ha.

Gmina Milanów

Gmina Milanów zajmująca powierzchnię 117 km^2 stanowi 2,2 %

obszaru województwa. W roku 1975 gminę zamieszkiwało 5,1

tys. osób, było to o 0,2 tys. osób mniej niż w roku 1970

Przewiduje się liczbę ludności w roku 1980 na 4,9 tys.

osób, a w roku 1990 na 3,4 tys. osób. W roku 1970 na 100 ha

użytków rolnych przypadało 31,4 osób zatrudnionych bezpo-

średnio w rolnictwie. Planuje się, że w roku 1980 wskaźnik

ten wyniesie 26,9 osób, a w roku 1990 - 15,7 osób.

Użytki rolne zajmują 75,2 % powierzchni gminy, a grunty orne

58,1 % powierzchni gminy. W posiadaniu indywidualnych

gospodarstw rolnych znajduje się 96 % użytków rolnych

i 95,6 % gruntów ornych. Przewiduje się, że do roku 1980

na PFZ przejętych zostanie 980 ha użytków rolnych. Średnia

wielkość indywidualnego gospodarstwa rolnego wynosi w gmi-

nie 5,4 ha. W uprawach dominują ziasewy zbożowe zajmują one

67 % powierzchni gruntów ornych. Planuje się, że do roku

1980 powierzchnia upraw zbożowych zmniejszy się o 5 %.

Powierzchnia upraw jęczmienia w roku 1980 będzie 2,5 raza

większa niż w roku 1975. Rozwojowi hodowli sprzyja /99,2 %/
stopień zmeliorowania użytków zielonych. W roku 1980 wskaź-
nik zmeliorowania użytków zielonych ma wynieść 100 %.

W roku 1975 obsada bydła na 100 ha użytków rolnych wynosiła
52,4 szt. i była mniejsza od średniej obsady wojewódzkiej.
W roku 1980 obsada będzie na 100 ha też większa od średniej
obsady wojewódzkiej. o 7,3 szt. /75,1/. Obsada trzody
chlewnej utrzymuje się i nadal będzie się utrzymywać na
poziomie wyższym niż średnia w województwie.. W zakresie
hodowli dużą uwagę zamierza się zwrócić na owczarstwo.
W najbliższej pięcioletce planuje się budowę owczarni
na 2500 stanowisk kosztem 26 mln zł.

Rekreacja i turystyka wyprzeć mogą tylko niewielkie kom-
pleksy leśne.

26. Gmina Olszanka

Gmina Olszanka zajmująca powierzchnię 94 km² stanowi
1,8 % powierzchni województwa. W roku 1975 gminę zamiesz-
kiwało 4,0 tys. osób co było o 0,1 tys. osób mniej niż
w roku 1970. Planuje się, że w roku 1980 w gminie miesz-
kać będzie 4,0 tys. osób, a w roku 1990 3,0 tys. osób.
Ilość zatrudnionych w rolnictwie na 100 ha użytków rolnych
w roku 1970 wynosiła 33,5 osób, w roku 1980 wskaźnik ten
wyniesie 26,5, w roku 1990 - 16,7 osób.
Użytki rolne stanowią 81,4 % powierzchni gminy, a grunty
órne 66,6 % powierzchni gminy. W posiadaniu indywidual-
nych gospodarstw rolnych znajduje się 99,4 % użytków
rolnych i 99,8 % gruntów ornych. Przeciętna wielkość
indywidualnego gospodarstwa rolnego w gminie wynosi
6,7 ha. Planuje się, że w latach 1976 - 1980 na PFZ

przejętych zostanie 310 ha ziemi. Zasiwy zbóż stanowią 60,4 % powierzchni gruntów ornych. Do roku 1980 powierzchnia zasiewów 4 zbóż zmniejszy się o około 10 %. W porównaniu z rokiem 1975. Powiększeniu ulegnie areał uprawy pszenicy z 510 ha w roku 1975 do 703 ha w roku 1980, a także areał uprawy jęczmienia z 217 ha w roku 1975 do 472 ha w roku 1980. Rozwojowi produkcji roślinnej i zwierzęcej sprzyja zmeliorowanie użytków zielonych w 100 %. Gmina charakteryzuje się obecnie większą obsadą bydła na 100 ha użytków rolnych /66,2/ i obsadą trzody chłownej /154,0/ niż średnia województwa. Podobnie będzie przedstawiała się sytuacja i w roku 1980. Na najbliższą pięciolatkę nie planuje się w gminie Olszanka większych inwestycji. Teren gminy jest mało atrakcyjny, wypoczynkowi służyć mogą niewielkie obszary leśne na wschodzie i zachodzie.

5. Gmina P a r c z e w

Łudność gminy liczy 4,9 tys. osób, będzie liczyć 4,2 tys. w roku 1980 i w r.1990 3,0 tys. osób. Zatrudnienie w rolnictwie w r.1970 wynosiło 25,3 os/100 ha użytków zielonych, w r.1980 wyniesie 23 osoby, a w roku 1990 13 osób. Gmina Parczew położona w rejonie kanału Wieprz - Krzna będzie prowadzić gospodarkę nastawioną przede wszystkim na produkcję zwierzęcą. Udział użytków rolnych w ogólnym areale wynosi 65 %, w tym 25,5 % użytków zielonych zmeliorowanych i zagospodarowanych w 65 %. Grunty w użytkowaniu gospodarki uspołecznionej wynosi obecnie 10 %, w roku 1980 wyniesie 30 %, a w roku 1990 - 60 %. Przeciętna wielkość gospodarstwa indywidualnego wynosi

obecnie 6,0 ha, przewiduje się, że w roku 1990 powierzchnia ta będzie wynosić 20 ha.

Wydażność 4 zbóż z 1 ha jest niższą od średniej wojewódzkiej i wynosi 24,9 q/ha. Wydażność ziemniaków wynosi 207 q/ha.

Produkcja zwierzęca w roku 1975 wynosiła

bydło - 46,7 szt/100 ha użytków rolnych

trzoda chlewna - 81,9 szt/100 ha użytków rolnych

owce - 26 szt/100 ha użytków rolnych

Z danych powyższych widać, iż pomimo, że gleby tego rejonu są wyższej klasy niż przeciętna w województwie, to wydajność produkcji jest dużo mniejsza. W celu poprawienia

tego stanu rzeczy należy dokończyć meliorację łąk, powiększyć areał gospodarstw indywidualnych oraz wyposażać rolnictwo w niezbędny sprzęt mechaniczny do uprawy gleby.

Przewiduje się, że stan pogłowia zwierząt gospodarskich w roku 1980 powinien kształtować się w następujący sposób:

bydło - 74 szt/100 ha użytków rolnych

trzoda chlewna - - 100 szt/100 ha użytków rolnych

owce - 30 szt/100 ha użytków rolnych,

w roku 1990 powinien wynosić:

bydło - 120 szt/100 ha użytków rolnych

trzoda chlewna - 120 szt/100 ha użytków rolnych

owce - 50 szt/100 ha użytków rolnych

Plony zbóż winny wzrosnąć do roku 1990 do 35 q/ha i traw z 60 q/ha obecnie do 120 q/ha w roku 1990.

Poza tym w gminie winno się rozwinąć produkcję warzyw i owoców, areał tych upraw powinien wynosić w roku 1980 około 700 ha. Nadwyżki z gminy Parczew oraz sąsiednich gmin będą przerabiane przez projektowaną na rok 1980 przetwórníę owocow-warzywną.

Gmina jest również bogata w tereny leśne z dość różnorodnym drzewostanem, które stanowią dogodny teren rekreacyjny. Przewiduje się, że z rekreacji na tym terenie będzie rocznie ^{korzystać} ok. 15 tys. osób.

27. Gmina Piszczac

Gmina Piszczac zajmująca powierzchnię 170 m² stanowi 3,2 % powierzchni województwa. W roku 1975 obszar gminy zamieszkiwało 8,4 tys. osób. Było to o 0,1 tys. osób mniej niż w roku 1970. Przewiduje się, że w roku 1980 w gminie będzie mieszkać 8,4 tys. osób, a w roku 1990 - 7,9 tys. osób. Ilość zatrudnionych w rolnictwie na 100 ha użytków rolnych wynosiła w roku 1970 27,8 osób, w roku 1980 wskaźnik ten ma wynosić 26,0, w roku 1990 - 25,2 osób.

Użytki rolne zajmują 70 % powierzchni gminy, na grunty orne przypada 45,9 % powierzchni gminy. W posiadaniu indywidualnych gospodarstw rolnych znajduje się 88,7 % powierzchni użytków rolnych, 89,3 % gruntów ornych. Przeciętna wielkość indywidualnego gospodarstwa rolnego wynosi 5,5 ha. Przewiduje się, że w latach 1976 - 1980 na PFZ przekazanych zostanie 1732 ha użytków rolnych. Zasiwy 4 zbóż zajmują 65,6 % gruntów ornych. Powierzchnia zasiewów 4 zbóż ma zmniejszać się do roku 1980 o 5 % w porównaniu ze stanem na rok 1975. Dwukrotnie zmniejszy się powierzchnia upraw pszenicy, natomiast dwukrotnie powiększy się obszar uprawy jęczmienia. W roku 1975 zmeliorowanych było 55 % użytków zielonych z tej powierzchni, która wymaga melioracji. Do roku 1980 wskaźnik ten ma wynosić do 65,1 %. Gmina charakteryzuje się wysoką obsadą

bydka na 100 ha użytków zielonych /56,0/. Różnica ta wzrośnie jeszcze bardziej do roku 1980 na korzyść gminy. Obecnie obsada trzody chlewnej na 100 ha użytków rolnych jest mniejsza niż średnia obsada województwa /130,6/.

W roku 1980 obsada trzody chlewnej w gminie ma być większa od obsady średniej wojewódzkiej. W roku 1980 obsada owiec na 100 ha użytków rolnych też ma być większa /61,6 / niż średnia dla województwa /47,5/. W najbliższej pięcioletce planuje się budowę tuczarni na 12 000 stanowisk i jałownika na 180 sztuk.

Gmina Piszczac przewidziana jest do grupy gmin o koncentracji środków inwestycyjnych.

Można w tej gminie rozwijać turystykę, sprzyjają temu tereny leśne, sieć wód rzecznych, a i położenie gminy blisko Białej Podlaskiej.

28. Gmina P l a t e r ó w

Ludność gminy Platerów licząca w roku 1970 - 6,4 tys. osób zmniejszy się do roku 1980 do 5,9 tys. osób i w roku 1990 będzie wynosić 4,7 tys. osób. Zatrudnienie w rolnictwie wynoszące w roku 1970 33,5 osób/100 ha użytków rolnych będzie maleć i w roku 1980 wyniesie 29,4 osób/100 ha a w roku 1990 - 19,0 osób/100 ha użytków rolnych. Gmina Platerów położona w północnej części województwa obejmująca swoim zasięgiem część doliny Bugu, posiada średniokorzystne warunki przyrodnicze i gospodarczo-społeczne. Użytki rolne zajmują tutaj 71,8 % ogólnej powierzchni z czego łąki stanowią 21,8 % powierzchni użytków rolnych. 84,5 % łąk jest zmeliorowanych i 73,5 % zagospodarowanych. Udział gruntów w użytkowaniu gospo-

darki uspołecznionej wynosi 2 %, przewiduje się, że
on wzrośnie do 11 % w roku 1980 i do 20 % w roku 1990.

Przeciętna wielkość gospodarstw indywidualnych wynosi
6,1 ha przy średniej wojewódzkiej wynoszącej 6,4 ha.

Produkcja zwierzęca w roku 1975 wynosiła:

bydło - 53 szt/100 ha użytków rolnych

trzoda chlewna - 162 szt/100 ha użytków rolnych

owce - 31 szt/100 ha użytków rolnych.

Średnia wartość plonów 4 zbóż wynosi 24,6 q/ha, ziemniaków
226 q/ha i należy do jednych z największych w województwie.

Poważne obszary w gminie zajmują plantacje sadów.

Zakłada się, że wyżej podane wskaźniki produkcyjne w latach
następnych będą wzrastać i w roku 1980 produkcja zwierzęca
powinna się ukształtować w następujący sposób:

bydło - 63 szt/100 ha użytków rolnych

trzoda chlewna - 174 szt/100 ha użytków rolnych

owce - 45 szt/100 ha użytków rolnych,

a w roku 1990 wynosić będzie:

bydło - 80 szt/100 ha użytków rolnych

trzoda chlewna - 200 szt/100 ha użytków rolnych

owce - 60 szt/100 ha użytków rolnych

Plony zbóż w roku 1990 winny osiągnąć wielkość 35 q/ha.

Gmina Platerów jest też poważnym producentem owoców,

sady zajmują powierzchnię 386 ha i przewiduje się, że w ich
powierzchnia wzrośnie w roku 1990 do 500 ha.

Ośrodek gminny jest przewidziany w perspektywie do uzu-
pełnienia w niezbędną ilość usług i urządzeń pozwalającą
na obsługę rolnictwa i ludności gminy.

29. Gmina Połedwórze

Gmina Połedwórze zajmująca powierzchnię 107 km² stanowi

około 2 % powierzchni województwa. Stan ludności w roku 1975 wynosił 2,7 tys. osób. W porównaniu z rokiem 1970 liczba ludności spadła o 0,1 tys. osób. Przewiduje się, że w roku 1980 gminę Podedwórze zamieszkiwać będzie około 2,4 tys. osób, a w roku 1990 - 2,0 tys. osób.

W roku 1970 na 100 ha użytków rolnych przypadało w gminie 21,8 osób pracujących w rolnictwie. Na rok 1980 przewiduje się zatrudnienie 15,4 osób a w roku 1990 10,3 osób na 100 ha użytków rolnych.

Użytki rolne stanowią około 72 % powierzchni gminy, grunty orne zajmują około 42,5 % powierzchni gminy.

W posiadaniu indywidualnych gospodarstw rolnych znajduje się 88,5 % użytków rolnych i 90 % gruntów ornych.

Na terenie gminy istnieje 679 indywidualnych gospodarstw rolnych i 10 kółek rolniczych. Zasiwy 4 zbóż zajmują około 62,5 powierzchni ornych, 45 % powierzchni zasiewów stanowi pszenica. Ziemiaki zajmują powierzchnię 4 razy mniejszą od powierzchni obsianej 4 zbożami.

Gmina charakteryzuje się niską obsadą bydła na 100 ha użytków rolnych /44,2/ w porównaniu z większością gmin w województwie analogiczna sytuacja istnieje też w przypadku obsady trzody chlewnej na 100 ha gruntów ornych. Dwa w/w wskaźniki są mniejsze od wskaźnika charakteryzującego województwo.

Rolnictwo gminy Podedwórze nastawione jest raczej na produkcję roślinną pomimo, że istnieją tu też dogodne warunki dla rozwoju hodowli w związku z kompleksami łąk.

W nakładach inwestycyjnych na najbliższe lata planuje się większą uwagę zwrócić na hodowlę. Nakłady na hodowlę mają wynieść 6,8 mln zł.

Podczerwce nie ma ukierunkowanej funkcji w gminie.

Dla celów rekreacyjno - wypoczynkowych służyć może południowa część gminy, gdzie istnieją niewielkie obszary leśne.

Są dobre warunki przyrodniczo - glebowe na zwiększenie uprawy traw i koniczyny na nasiona jak i roślin przemysłowych. Do roku 1980 planuje się, że na PFZ przejmie się około 2200 ha ziemi.

Gmina Radzyń Podlaski

Gminę Radzyń Podlaski zamieszkiwało w roku 1970 - 8,1 tys. osób. W roku 1980 liczba ludności wyniesie 7,2 tys. osób, a w roku 1990 - 5,7 tys. Zatrudnienie w rolnictwie w roku 1970 wynosiło 39,5 osób/100 ha rolnych, a w roku 1980 wyniesie 36,4, a w roku 1990 około 24 osoby.

Gmina będzie producentem żywności dla potrzeb ogólnokrajowych, a szczególnie dla miasta Radzyń Podlaski. Ponieważ grunty gminy są na ogół lepsze niż średnia województwa, część tych gruntów jest zajęta pod ogrodnictwo zaopatrujące miasto Radzyń Podlaski. Przewiduje się, że areał tych gruntów będzie wzrastać w przyszłości. Użytki rolne zajmują 64 % ogólnej powierzchni, z tego użytki zielone 20 % zleńiorowane w 96 % i zagospodarowane w ok. 70 %. Gruntów w użytkowaniu gospodarki uspołecznionej prawie nie ma, ale przewiduje się że w roku 1980 zajmą one około 5 % użytków rolnych, a w roku 1990 zajmą 20 %. Średnia wielkość gospodarstw indywidualnych wynosi 4,7 ha i jest najmniejsza w województwie. Produkcja zwierzęca w roku 1975 wynosiła:

bydło - 61 szt/100 ha użytków rolnych

trzoda chlewna - 132 szt/100 ha użytków rolnych

owce - 22 szt/100 ha użytków rolnych.

Zbiory 4 zbóż w roku 1975 wynosiły 28 q/ha. W celu dalszej intensyfikacji produkcji rolnej należy dokończyć meliorację użytków zielonych. W związku ze znacznym rozdrobnieniem gospodarstw indywidualnych należy doprowadzić do utworzenia jak największej liczby zespołów uprawowych i hodowlanych. Należy zwiększyć zużycie nawozów na 1 ha użytków. Zakłada się, że w roku 1980 nastąpi wzrost:

bydła - 73 szt/100 ha użytków rolnych

trzody chłownej - 150 szt/100 ha użytków rolnych

owiec - 30 szt/100 ha użytków rolnych,

a w roku 1990 wyniesie:

bydła - 100 szt/100 ha użytków rolnych

trzody chłownej - 200 szt/100 ha użytków rolnych

owiec - 60 szt/100 ha użytków rolnych.

Wydajność 4 zbóż winna wynosić w roku 1990 około 35 q/ha

Miasto Radzyń Podlaski będzie ośrodkiem, który zaopatrzy rolnictwo i ludność gminy w odpowiednią ilość usług służących produkcji rolnej.

31. Gmina R o k i t n o

Gmina Rokitno zajmująca powierzchnię 141,2 km² stanowi 2,6 % powierzchni województwa. W roku 1970 gminę zamieszkiwało 4,5 tys. osób. Przewiduje się, że w roku 1980 w gminie mieszkać będzie 4,2 tys. osób, a w roku 1990 4,0 tys. osób. W roku 1970 na 100 ha użytków rolnych przypadało w gminie 33,5 osób zatrudnionych bezpośrednio w rolnictwie. W roku 1980 wskaźnik ten ma wynieść 26,5 osób, a w roku 1990 - 16,7 osób.

Użytki rolne stanowią 62,5 % do powierzchni gmin

Grunty orne 51,1 % powierzchni gminy.

W posiadaniu indywidualnych gospodarstw rolnych znajdują się 91,0 % powierzchni użytków rolnych i 90,8 % gruntów ornych. Przewiduje się, że do roku 1980 na PFZ przekazanych zostanie 1202 ha użytków rolnych. W roku 1975 zmeliorowanych było 68,9 % użytków zielonych, w stosunku do powierzchni użytków wymagających prac melioracyjnych. W roku 1980 wskaźnik ten ma wynosić do 80,9 %. W uprawach polowych dominują zasiewy 4 zbóż. W 1975 roku zajmowały one 63,9 % powierzchni gruntów ornych. Powierzchnia zasiewów 4 zbóż do roku 1980 ma się zmniejszyć o około 8 %. Nie zmniejszy się na ogół areał uprawy pszenicy, powierzchnia upraw jęczmienia do roku 1980 wzrośnie o 25 % w porównaniu ze stanem na rok 1975.

Obsada bydła na 100 ha użytków rolnych /50,5/ w roku 1975 była mniejsza niż średnia obsada dla województwa /56,0/. W roku 1980 obsada ta będzie też mniejsza w gminie /66,3/ niż w województwie /66,8/. W gminie dobrze rozwinięta jest hodowla trzody chlewnej. Na 100 ha użytków rolnych przypada 181,1 sztuk trzody chlewnej przy średniej wojewódzkiej 144,5 sztuk. W roku 1980 obsada trzody chlewnej na 100 ha użytków rolnych wynosić będzie w gminie 211 sztuk na 100 ha użytków rolnych przy średniej dla województwa 160. Obsada owiec obecnie jest od średniej wojewódzkiej. W roku 1980 osiągnie 67,9 sztuk na 100 ha użytków rolnych przy średniej dla województwa 47,5 sztuk.

W najbliższej pięciolatce planuje się budowę tuczarni trzody chlewnej na 800 sztuk i jałownika.

Gmina Rokitno nadaje się do celów rekreacyjno - wypoczynkowych. Na zachodzie gminy istnieje większy kompleks leśny na wschodzie jest dolina Bugu.

32. Gmina Sarnaki

Powierzchnia gminy Sarnaki zajmująca powierzchnię 116 km^2 stanowi 3,6 % powierzchni województwa. W roku 1970 gminę zamieszkiwało 6,6 tys. osób, planuje się liczbę ludności w roku 1980 na około 6,0 tys. osób, a w roku 1990 na 4,7 tys. osób. W roku 1970 na 100 ha użytków rolnych przypadało 30,0 osób zatrudnionych bezpośrednio w sektorze rolniczym. Przewiduje się, że w roku 1980 na 100 ha użytków rolnych będzie przypadało 25,6 osób zatrudnionych w rolnictwie, a w roku 1990 wskaźnik ten wyniesie 16,7 osób.

Użytki rolne zajmują 60 % powierzchni gminy, a grunty orne 45,4 % powierzchni gminy. Na uwagę zasługuje bardzo wysoki ^{wskaźnik} pokrycia obszaru gminy lasami. Wynosi ten wskaźnik około 36 %. W posiadaniu indywidualnych gospodarstw rolnych znajduje się 93 % powierzchni użytków rolnych i gruntów ornych. - 94,3 %.

Przewiduje się, że w latach 1976 - 1980 na PFZ przejętych zostanie 1115 ha ziemi. W uprawach polowych dominują uprawy zbożowe, zajmują one 61,8 % powierzchni gruntów ornych.

Do roku 1980 powierzchnia zasiewów ma się zmniejszyć o 8 % zwiększy się zaś do roku 1980 powierzchnia upraw pszenicy o 123 ha, a powierzchnia upraw jęczmienia ulegnie podwojeniu z porównaniem z rokiem 1975.

Obsada bydła na 100 ha użytków rolnych jest mniejsza niż średnia dla województwa /45,2/. Nie będzie ta obsada wyższa też w roku 1980. Obsada trzody chlewnej obecnie /139,9/ jest mniejsza niż średnia obsada dla województwa. W roku 1980 obsada trzody chlewnej na 100 ha /164,1/ będzie większa od średniej obsady wojewódzkiej. W najbliższej pięcioletce planuje się budowę tuczarni na 6 000

stanowisk.

Nadbużańska część gminy przewidziana jest do zagospodarowania rekreacyjnego. Sprzyja temu malownicza dolina Bugu i wielkie kompleksy leśne. Chłonność tego terenu wynieść ma 16 000 osób.

33. Gmina Siemień

Gmina Siemień zajmująca powierzchnię 111,4 km² stanowi około 2,1 % powierzchni województwa. W 1975 roku zamieszkiwało gminę 6 tys. osób. W porównaniu z rokiem 1970 liczba ludności zmniejszyła się o około 0,4 tys. osób. W roku 1980 gminę zamieszkiwać będzie 5,6 tys. osób. W roku 1990 - 4,1 tys. osób. W roku 1970 na 100 ha użytków rolnych przypadało 36,5 osób zatrudnionych w sektorze rolniczym, w roku 1980 wskaźnik ten wyniesie 31,8 osób, a w 1990 roku 20,0 osób.

Użytki rolne stanowią około 80 % powierzchni gminy, grunty orne stanowią około 5,6 % powierzchni ornych. W posiadaniu indywidualnych gospodarstw rolnych jest 95,3 % powierzchni użytków rolnych i 96,62 % powierzchni gruntów ornych. Na terenie gminy istnieje 1620 indywidualnych gospodarstw rolnych i 1 spółdzielnia produkcyjna, 1 państwowe gospodarstwo rolne i 19 kółek rolniczych.

W gminie przeważają gleby dobre. Uprawy zbożowe zajmują około 55 % powierzchni gruntów ornych. Powierzchnia upraw ziemniaka jest około 2,5 raza mniejsza od upraw zbożowych. Gmina charakteryzuje się wysoką obsadą bydła na 100 ha użytków rolnych /56,9/ od średniej obsady wojewódzkiej /56,0/. Obsada trzody chlewnej /108,9/ jest niższa od obsady wojewódzkiej /144,5/. Przewiduje się dynamikę

Wzrostu pogłowia bydka do roku 1980-148,3 / jedna z największych w województwie/. Z pogłowia trzody chlewnej 114,2 w skali województwa ustępuje tylko gminom Sosnówka i Olszanka. W zakresie hodowli planuje się nastawić późniejszą część gminy na tucz trzody chlewnej. Największe nakłady w najbliższej pięcioletce przewiduje się na produkcję roślinną, zaplecze techniczne rolnictwa. Produkcji hodowlanej sprzyjają łąki i pastwiska /20,1 % powierzchni województwa/, stopień zmeliorowania użytków rolnych 92,8 %. W najbliższej pięcioletce planuje się założenie PGR rybnych o powierzchni 500 ha i nakłady inwestycyjne wyniosą około 50 mln zł. Miejscowość Siemien nie ma wyspecjalizowanej funkcji. Z punktu widzenia rekreacyjno-wypoczynkowego najlepsze warunki istnieją we wschodniej części gminy z uwagi na istnienie lub projektowanie sieci wód otwartych /np. stawy/.

34. Gmina Skawatacze

Gmina jest jedną z najmniejszych obszarowo. Ludność liczyła w roku 1970 - 3,7 tys. osób, w roku 1980 będzie liczyć 3,4 tys. osób, a w roku 1990 - wyniesie 2,4 tys. osób. Zatrudnienie w rolnictwie w roku 1970 wynosiło 35 osób na 100 ha użytków rolnych, w roku 1980 wyniesie 28 osób, a w roku 1990 - 17 osób.

Warunki przyrodnicze oraz gospodarczo - społeczne gminy są lepsze od średnich wojewódzkich. Gmina będzie pełnić funkcję producenta żywności.

Obsada zwierząt gospodarskich na 100 ha użytków rolnych wynosi:

bydło - 49 szt/100 ha użytków rolnych

trzody chlewnej - 110 szt/100 ha użytków rolnych

owiec - 34 szt/100 ~~szt~~ ha użytków rolnych

Średnia plonów 4 zbóż wynosi obecnie 24,6 q/ha. Z powyższych danych widać iż powinno, że gleby nie są najgorsze, a poza tym na tym terenie znajduje się PGR Jabłeczna i spółdzielnia produkcyjna Sajówka. Produkcja rolna jest ~~poniżej~~ poniżej średniej wojewódzkiej. Użytki rolne zajmują 85 % w tym łąki i pastwiska zajmują 34,52 %, zmeliorowane 69 %, a zagospodarowane w 36 %. Udział gruntów użytkowanych przez gospodarkę uspołecznioną wynosi 8 % powierzchni użytków rolnych, a przewiduje się że w roku 1980 wyniesie 30 %, a w roku 1990 powinien wynieść ponad 50 %.

Średnia wielkość gospodarstw indywidualnych wynosi 4,9 ha przy 6,4 ha średniej wojewódzkiej. W celu poprawienia wskaźników powinno się zakończyć meliorację użytków zielonych i ich zagospodarowanie. Należy zwiększyć średnią wielkość gospodarstw indywidualnych. Na użytkach zielonych prowadzić racjonalną gospodarkę zasobami pasz. W użytkach rolnych podnieść zużycie nawozów na 1 ha użytków. Przewiduje się, że w roku 1980 obsada będzie wynosić:

bydła - 75 szt/100 ha użytków rolnych

trzody chlewnej - 150 szt/100 ha użytków rolnych

owiec - 30 szt/100 ha użytków rolnych,

a w roku 1990 :

bydła - 90 szt/100 ha użytków rolnych

trzody chlewnej - 200 szt/100 ha użytków rolnych

owiec - 50 szt/100 ha użytków rolnych.

W rozwoju gminy najpoważniejszym ograniczeniem jest położenie gminy na terenach zalewowych. Ośrodek gminny po

zaopatrzeniu go w dostateczny ilość urządzeń i usług winien obsłużyć swym zasięgiem gminę Skawatycze oraz niektórymi usługami również gminę Hanna.

35. Gmina Sosnówka

Gmina Sosnówka zajmująca powierzchnię $148,5 \text{ km}^2$ stanowi 2,8 % powierzchni województwa. W 1975 roku gminę zamieszkiwało 3,9 tys. osób. Było to o 0,2 tys. osób mniej niż w roku 1970. Przewiduje się, że w roku 1980 obszar gminy zamieszkiwać będzie 3,6 tys. osób, a w roku 1990 - 3,3 tys. osób. W roku 1970 na 100 ha użytków rolnych przypadało 25,5 osób zatrudnionych w rolnictwie. W roku 1980 wskaźnik ten wyniesie 16,7 osób, a w roku 1990 wskaźnik wynosi 11,8.

Użytki rolne zajmują 88 % powierzchni gminy, a grunty orne 48 % powierzchni gminy. Łąki i pastwiska zajmują około 25 % powierzchni gminy. Średnia wielkość gospodarstwa indywidualnego w gminie wynosi 8,7 ha. W posiadaniu indywidualnych gospodarstw rolnych znajduje się 97 % użytków rolnych i 97 % gruntów ornych. Planuje się, że do roku 1980 przejętych zostanie na PFZ 1030 ha użytków rolnych. W zakresie użytków rolnych na uwagę zasługuje dość wysoki stopień ich zmeliorowania /89,7 %/. Zboża zajmują 66 % powierzchni gruntów ornych. Do roku 1980 powierzchnia gruntów ornych czyli upraw zbóż ma się zmniejszyć o około 5 % w porównaniu z rokiem 1975. Dwukrotnemu powiększeniu ma ulec areał upraw jęczmienia w roku 1980 w porównaniu z rokiem 1975 / z 647 ha na 1350 ha/. W roku 1975 obsada bydła na 100 ha użytków rolnych /50,5/ byłaby mniejsza o 5,5 niż średnia obsada bydła w województwie. W roku

1980 obsada bydła w gminie ma wynieść 72,8 i będzie wtedy większa od średniej obsady wojewódzkiej /66,8/. Przewiduje się wprowadzić wzrost obsady trzody chlewnej, jednak ani obecnie ani w roku 1980 obsada ta nie będzie większa od obsady średniej w województwie. Gmina Sosnówka przoduje w województwie w hodowli owiec. W roku 1975 obsada owiec na 100 ha użytków rolnych wynosiła 43,36 % dla województwa /34,3/, a w roku 1980 obsada ta powinna wynieść 66,3 dla województwa /47,5/.

W najbliższej pięcioletce planuje się wybudowanie w gminie owczarni na 500 stanowisk, a poza tym 2 tuczarnie na 2300 stanowisk, bukaciarni na 500 stanowisk.

Rozwojowi hodowli sprzyjać będzie meliorowanie użytków zielonych. Obecnie zmeliorowanych jest 89,7 % użytków zielonych, W roku 1980 - 89,7 % użytków zielonych a w roku 1990 wskaźnik ten wzrośnie do 99,8 %.

36. Gmina Terespol

Gmina liczyła w roku 1970 - 8,3 tys. mieszkańców, do roku 1980 liczba mieszkańców zmniejszy się do 7,9 tys. osób. Zatrudnienie w rolnictwie w roku 1970 wynosiło 27 osób/100 ha użytków rolnych do roku 1990 powinno ono znaleźć do 25 osób. Średnia wielkość gospodarstwa indywidualnego wynosi 3,9 ha. Udział gospodarki uspołecznionej w ogólnym areale użytków rolnych wynosi 10 %.
gleby
Gmina ogólnie posiada ^{gleby}nieco powyżej przeciętnej wojewódzkiej, ale rozmieszczenie ich w terenie jest nierównomierne. Najlepsze gleby posiadają miejscowości położone wokół miasta Terespol i wzdłuż doliny Bugu w kierunku południowym i w tym rejonie prowadzi się

intensywną uprawę warzyw a przede wszystkim ogórków i kapusty.

Reszta terenów posiada gleby niskiej lub średniej jakości.

Udział użytków rolnych w ogólnym areale wynosi 74 %,

w tym użytki zielone zajmują 28 %, z czego tylko około

1/2 jest zmeliorowanych i zagospodarowanych. Dotyczące

sowe wyniki produkcji rolnej kształtują się w następu-

jący sposób:

bydło - 50 szt/100 ha użytków rolnych

trzoda chlewna - 131 szt/100 ha użytków rolnych

owce - 40 szt/100 ha użytków rolnych.

Średnie plony 4 zbóż wynoszą 25 q/ha, ziemniaków 195 q/ha

i są niższe od średniej wojewódzkiej.

Główną przyczyną niskich wskaźników produkcji rolnej jest

rozdrobnienie gospodarstw indywidualnych, niedostateczne

zagospodarowane tereny użytków zielonych. Najpoważniejszym

czynnikiem mającym zasadniczy wpływ na całość produkcji

rolnej jest położenie gminy w rejonie przekładunkowym,

który spowodował powstanie dużego odsetka chłopo-robotników

którzy mając dwa źródła utrzymania nie mogą prowadzić

racjonalnej gospodarki rolnej, poza tym węzeł przekładun-

kowy utrudnia dojazdy do rejonów upraw / szczególnie

w okolicy Małaszewicz i Wólki Dobryńskiej/. W celu pod-

niesienia produkcji rolnej należy w jak najkrótszym czasie

przejąć zaniedbane gospodarstwa rolne i gospodarstwa bez

następców. Stworzenie większej liczby zespołów uprawowych

i hodowlanych, należy dokończyć meliorację i zagospodaro-

wanie użytków zielonych.

W celu zabezpieczenia zapasu pasz przewiduje się wybudow-

wanie do r.1980 wytwórni pasz w PGR - Koroszczyn.

Zakłada się, że produkcja zwierzęca w r.1980 będzie kształtować się w następujący sposób:

bydło - 90 szt/100 ha użytków rolnych

trzoda chlewna - 160 szt/100 ha użytków rolnych

owce - 60 szt/100 ha użytków rolnych,

a w roku 1990:

bydło - 120 szt/100 ha użytków rolnych

trzoda chlewna - 200 szt/100 ha użytków rolnych

owce - 80 szt/100 ha użytków rolnych.

Zwiększy się również areał upraw ogrodnich.

Ośrodek gminy, niasta pełni funkcję usługową w stosunku do terenu gminy i funkcję obsługi ruchu turystycznego w skali krajowej. W związku z położeniem Terespola przy głównej trasie komunikacji kolejowej i kołowej wschód - zachód niasta będzie w dalszym ciągu spełniać swoją dotychczasową funkcję w rozszerzonym zakresie.

Gmina T u c z n a

Liczba ludności gminy w r. 1975 wynosiła 5,3 tys. i od r.1970 spadła o 0,3 tys. osób. Przewiduje się dalszy spadek ludności do 5,2 tys. w roku 1980 i do 4,6 tys. w r.1990 spowodowany migracją do ośrodków miejskich. Zakłada się zmniejszenie wskaźnika zatrudnienia w rolnictwie na 100 ha użytków rolnych z 30,2 osób w r.1970 do 22,2 w r.1980 i 13,3 w r.1990.

Wiodącą funkcją gminy jest produkcja żywności oparta o istniejące średniokorzystne warunki przyrodnicze i gospodarczo - społeczne. Użytki rolne w gminie zajmują 67,5 % ogólnej powierzchni, w tym grunty orne -

47,2 %, użytki zielone - 20,3 %. Znaczny udział użytków zielonych i położenie w rejonie oddziaływania kanału Wieprz - Krzna predystynują gminę do ukierunkowania profilu produkcji rolnej na gospodarce zwierzęcej, a szczególnie na chowie bydła mięsnego. Stan użytków zielonych jest gorszy od średniej wojewódzkiej: odsetek użytków zmeliorowanych wynosi 66,2 % w stosunku do potrzeb, a zagospodarowanych jedynie 55,6 %. Przewiduje się dynamiczny wzrost tych wskaźników do r.1980 do 100,0 % w zakresie melioracji i 88,1 % w zakresie zagospodarowania. Pozwoli to na zwiększenie produkcji pasz objętościowych i wzrost pogłowia bydła z 62,1 szt. na 100 ha użytków rolnych w r.1975 do 80 szt. w r.1980 i 140 szt. w r.1990. Dynamicznie wzrosnąć winna również obsada owiec na 100 ha użytków rolnych z 37,6 szt. w r.1975 do 45 szt. w r.1980 i 60 szt. w r.1990. Niska jakość gleb powoduje znaczny udział zbóż w strukturze zasiewów wynoszący w r.1975 - 67,0 %, w tym 54,4 % zajmuje żyto i owies. Przewiduje się ponad dwukrotne zwiększenie udziału pszenicy i jęczmienia przy maksymalnym wykorzystaniu zdolności produkcyjnych niewielkich skrawków gleb o wyższej bonitacji. Gmina posiada korzystne warunki przyrodnicze dla uprawy roślin przyniskowych - szczególnie rzepaku oraz pastwnych /seradeli i w mniejszym stopniu konicyzny/. W strukturze agrarnej przeważa gospodarka indywidualna zajmująca 96,2 % użytków rolnych. Rozdrobnienie gospodarstw jest mniejsze niż średnio w województwie /przeciętna wielkość gospodarstwa 11,36 ha przy średniej

wojewódzkiej - 7,03 ha/. Przewiduje się wzrost udziału gospodarki uspołecznionej do 15,2 % w r.1980 i do około 35 % w r.1990.

W strukturze sieci osadniczej centralne miejsce zajmuje ośrodek gminny - Tucznia, który pełnić będzie funkcję obsługi ludności i rolnictwa gminy. Z innych jednostek osadniczych odgrywających rolę w strukturze przestrzennej województwa należy wymienić Międzyzłoty, w którym znajduje się Państwowy Ośrodek Maszynowy obsługujący wschodnią część województwa. Ograniczenia i uwarunkowania przestrzennego rozwoju gminy to: przyrodnicze - niska jakość gleb, niekorzystne stosunki wodne, duży odsetek użytków zielonych i lasów, społeczno - gospodarcze - niski poziom zainwestowania oraz niezbilansowane zasoby siły roboczej.

Gmina Ulan Majorat

Gmina Ulan Majorat zajmująca powierzchnię 107,8 km² stanowi około 2,01 % powierzchni województwa. W r.1975 zamieszkiwało ją 6,2 tys. osób. Na uwagę zasługuje gęstość zatrudnienia wyższa od średniej dla województwa. W porównaniu z rokiem 1970 liczba ludności zmniejszyła się o 0,2 tys. osób. Przewiduje się dalszy spadek liczby ludności, w r.1980 do 6,0 tys. i w r.1990 - 4,5 tys. osób. Zatrudnienie ogółem w 1970 roku wynosiło 3,9 tys. Do roku 1990 czynnych zawodowo ma wynosić 2,6 tys. osób. W roku 1970 na 100 ha użytków rolnych przypadało w gminie 38 osób pracujących w sektorze rolniczym. W 1980 roku wskaźnik ten ma się obniżyć do 32,4 osób, w r.1990 wyniesie 20,1 osób.

Wiodącą funkcją gminy jest produkcja żywności. Użytki

rolne zajmują powierzchnię $89,5 \text{ km}^2$ stanowią 82 % powierzchni gminy, na grunty orne przypada około 67 % powierzchni gminy. Znaczną przewagę stanowią indywidualne gospodarstwa rolne. Jest ich w sumie 1779 .

Na terenie gminy istnieje 18 kółek rolniczych.

W uprawach polowych przeważają 4 zboża, zajmują one 58,3 % powierzchni gruntów ornych. Powierzchnię dwukrotnie mniejszą od zbóż zajmują ziemniaki. Planuje się nieznaczny spadek upraw zbożowych do roku 1980.

Hodowla odgrywa w gminie rolę drugorzędną. Łąki i pastwiska zajmują 15,3 % powierzchni. W roku 1975 obsada bydła wynosiła 61,2 szt/100 ha użytków rolnych przy średniej dla województwa 56,1, obsada trzody chlewnej - 161,2 szt/100 ha użytków rolnych przy średniej dla województwa 144,5. Do roku 1980 planuje się dynamikę wzrostu pogłowia bydła - 115,2 szt., a trzody chlewnej 105,1.

Planuje się ukierunkować hodowlę na tucz zwierząt gospodarskich.

Gmina Ulan Majorat nie jest raczej atrakcyjna dla zagospodarowania turystyczno - rekreacyjnego. Nie ma tutaj żadnych zbiorników wodnych powierzchniowych, sieć wód jest niezwykle uboga. Powierzchnie leśne są niewielkie. Teren jest płaski i monotony.

Ulan jako ośrodek gminny nie ma ściśle wyspecjalizowanej funkcji.

39. Gmina W i s z n i c e

Gmina Wisznioe zajmująca powierzchnię $172,9 \text{ km}^2$ stanowi 3,2 % powierzchni województwa. W roku 1970 gminę zamieszkiwało 6,5 tys. osób. W roku 1980 wg

demograficznego planowania mieszkać tu będzie 6,2 tys., a w roku 1990 - 5,7 tys. osób. Na 100 ha użytków rolnych w roku 1970 przypadało w gminie 23,9 osób. Przewiduje się, że w roku 1980 mieszkać będzie w gminie 24,1 tys. osób, a w roku 1990 - 18,4 tys. osób.

Użytki rolne stanowią 72,7 % powierzchni gminy, grunty orne 55,1 % powierzchni. W posiadaniu indywidualnych gospodarstw rolnych znajduje się 94,4 % powierzchni użytków rolnych i 96 % gruntów ornych powierzchni.

Przewiduje się, że w latach 1976 - 1980 na PFZ przejdzie w gminie 1200 ha użytków rolnych. Zasiwy 4 zbóż zajmuje 64,6 % powierzchni gruntów ornych. Do roku 1980 powierzchnia zasiewów 4 zbóż zmniejszy się o 6 % w porównaniu ze stanem na rok 1980. Powierzchnia upraw pszenicy zmniejszy się o 170 ha, a powierzchnia upraw jęczmienia ulegnie powiększeniu dwukrotnemu.

Stan zielonizacji użytków zielonych na rok 1975 wynosi 91,8 % . W roku 1980 wskaźnik ten wynieść ma 93,2 %.

W zakresie hodowli obsada na 100 ha użytków rolnych bydła, trzody chlewnej i owiec nie jest obecnie wyższa niż średnia wojewódzka . Nie będzie też większa w roku w roku 1980. W najbliższą pięcioletkę planuje się budowę 2 bułaciarni na 3 600 stanowisk, obory ubojowej na 200 sztuk i budowę szklarni o powierzchni 2,1 ha.

Wisznice już obecnie spełniają rolę ośrodka ponadgminnego. Przewidziana jest do grupy gmin o skoncentrowanych nakładach inwestycyjnych.

Na obszarze gminy znajdują się niewielkie powierzchnie

leśno, przepływa przez nią rzeka Zielawa, co może przyczynić się do rozwoju turystyki.

W gminie Wisznice istnieją dobre warunki do założenia sadów. Proponowane są sady zblokowane. Areał upraw warzywno - sadowniczych, obecnie wynosi 553 ha co stanowi 4,43 % zasadzeń w stosunku do użytków rolnych. Do roku 1990 areał ten wzrośnie do 600 ha. Już w tej pięcioletce powstanie przetwórnia owocowo-warzywna w RSP Wisznice - Wygoda nakładem 60 mln zł o mocy przerobowej 3.200.

Gmina W o h yń

Łudność gminy liczyła w roku 1970 8,7 tys. osób zaś w 1980 r spadła do 8,1 tys. osób, w roku 1990 osiągnęła 6,6 tys. osób. W rolnictwie na 100 ha użytków rolnych / wzrost ludności rolniczej było w roku 1970 33,1 osób, w roku 1980 - 30,8 osób, a w roku 1990 będzie wynosić 20,8 osób/.

Powierzchnia gminy wynosi 10010 ha. Użytki rolne stanowią 72,6 %, w tym grunty rolne stanowią 70,9 % użytków rolnych. Uprawa 4 zbóż stanowi 64,0 % struktury zasiewów.

Nakłady na rolnictwo w bieżącej pięcioletce wynoszą 39,1 mln zł SKR Wohyń na wybudować oborę krów mlecznych na 5 000 sztuk nakładem 20 mln zł w Ploncie wybuduje się owczarnię i bukaciarnię po 500 szt. nakładem 8,3 mln zł. Gmina Wohyń leży w rejonie kanału Wieprz - Krzema duży udział użytków zielonych jest podstawą do hodowli bydła. Obsada jest wysoka 60 sztuk /100 ha użytków rolnych/, w tym krów mlecznych

26,4 szt/100 ha użytków rolnych, do roku 1980 wzrost nastąpi 76,8 szt/100 ha użytków rolnych w tym krowy mleczne 31,4 /31,4 szt/100 ha użytków rolnych. Wzrost w obsadzie bydła nastąpi 32,2 % do 1980 r. Obsada trzody chlewnej na 100 ha użytków rolnych w 1976 r jest 151,1 szt., wyższy od średniej wojewódzkiej.

W 1980 r wzrosła obsada trzody chlewnej do 165,1 szt/100 ha - wyższy od średniej wojewódzkiej /160,0 szt/100 ha uż.rol. Obsada owiec jest również wyższa niż w województwie 44,0 szt/100 ha uż.roln., w roku 1980 ma być 56,5 szt/100 ha również o 10 sztuk wyższa od średniej wojewódzkiej. W bieżącej pięcioletce zostanie przekazane na PFZ 1200 ha ~~gmin~~ ziemi. Jest SKR i RSP. Ma powstać w gminie 17 zespołów rolników, 100 gospodarstw specjalistycznych i 15 gospodarstw wielkotowarowych. Gospodarstwa te będą się specjalizować w hodowli krów mlecznych, owczarstwie i chowie bukatów na żywicę wołową w oparciu o własną bazę paszową.

Wypas kwaterowy letni i zwiększenie plonów z łąk na 1 ha, jak wybudowanie suszarni w RSP., odpowiednie nawożenie, te czynniki wpłyną na maksymalne wykorzystanie łąk w rejonie kanału Wieprz - Krzna.

Gmina Wołyn nadaje się do zagospodarowania turystycznego. Sprzyjają temu tereny leśne i dolina rzeki przepływającej przez obszar gminy.

41. Gmina Z a l e s i e

Gmina Zalesie zajmująca powierzchnię 147 km² stanowi 2,7 % powierzchni województwa. W roku 1975 obszar gminy zamieszkiwało 5,3 tys. osób. Było to o 0,2 tys. osób

mniej niż w roku 1970. Przewiduje się, że w roku 1980 obszar gminy zamieszkiwać będzie 5,0 tys. osób, a w roku 1990 - 3,2 tys. osób. W roku 1970 na 100 ha użytków rolnych przypadało 25,1 osób zatrudnionych w sektorze rolniczym. Przewiduje się, że w roku 1980 na 100 ha użytków rolnych przypadać będzie 21,8 osób pracujących w rolnictwie, a w roku 1990 14,2 osób.

Użytki rolne stanowią 61,3 % powierzchni gminy, grunty orne stanowią 45,2 % powierzchni gminy. W posiadaniu indywidualnych gospodarstw rolnych znajduje się 92,3 % powierzchni użytków rolnych i 90,7 % powierzchni gruntów ornych. Przewiduje się, że do roku 1980 na PFZ zostanie przejętych 948 ha użytków rolnych. Zasiowy 4 zbóż zajmują 63,9 % powierzchni gruntów ornych. Do roku 1980 powierzchnia upraw 4 zbóż ma ulec pomniejszeniu o 8,5 % w porównaniu do roku 1975. Uprawy pszenicy ulegną powiększeniu około 100 ha, a areal upraw jęczmienia powiększy się dwukrotnie.

Gmina charakteryzuje się mniejszą obsadą bydła na 100 ha użytków rolnych /47,7/ niż województwo. Podobna analogia istnieć będzie w roku 1980. Obsada trzody chlewnej na 100 ha użytków rolnych jest obecnie większa niż dla województwa /wynosi 160,5/. Większa będzie też w roku 1980 i wyniesie 163,1 szt/100 ha użytków rolnych. Rozwija się w gminie owczarstwo. Obecnie obsada owiec na 100 ha użytków rolnych /42,71 jest większa niż dla województwa. W roku 1980 obsada ta będzie wynosiła 45,1 i będzie większa o około 3 sztuk od obsady średniej województwa. Użytki zielone meliorowane

są obecnie w 64,5 %, w roku 1980 wskaźnik ten wyniesie 75,9 %.

Teren gminy może być wykorzystany dla celów rekreacyjnych. Sprzyjają temu powierzchnie leśne i mała odległość do miasta wojewódzkiego.

USTALENIA DOTYCZĄCE POSZCZEGÓLNYCH ELEMENTÓW ZAGOSPODAROWANIA

1. Sieć osadnicza

1.1. Sieć osadniczą na terenie województwa białkopodlaskiego tworzy 6 miast i 667 wsi sołeckich. Poziom urbanizacji, wyrażony udziałem ludności miejskiej w ogólnej liczbie ludności, wynosił w r.1975 - 25,7 % przy średniej krajowej - 55,0 %. Miejskie jednostki osadnicze są niewielkie - średnia liczba ludności - 12,0 tys / średnia dla Polski - 22,9 tys./, a ich rozmieszczenie w sieci osadniczej województwa nie jest prawidłowe. Odczuwa się brak miejskiej jednostki osadniczej w południowo - wschodniej części regionu.

1.2. Wiejską sieć osadniczą tworzy 667 wsi sołeckich oraz ok. 200 przysiółków. Średnio na 1 wieś sołecką przypada 312 mieszkańców, przy czym zaledwie 1/3 jednostek wiejskich tworzy skupiska osadnicze przekraczające 200 osób zamieszkających w zwartej zabudowie i obejmującej minimum 50 zagrod. Pozostałe wsie stanowią typ osadnictwa rozproszonego. W układzie przestrzennym zarysowuje się przewaga większych wsi w zachodniej i południowo-zachodniej części województwa. Takie ukształtowanie wiejskiej sieci osadniczej

stwarza zasadnicze trudności przy wyposażeniu wsi w niezbędne urządzenia kulturalno - socjalne, handlowe i komunalne, uniemożliwia realizację dogodnych powiązań komunikacyjnych ludności zamieszkałej na wsi z miastami i jednostkami gospodarczymi, utrudnia wprowadzanie wielkotowarowej gospodarki rolnej.

1.3. W perspektywicznej strukturze sieci osadniczej przewiduje się 7 ośrodków obsługi zespołów gmin / 6 miast istniejących oraz Wisznice dla obsługi południowo-wschodniej części województwa/, a jako jednostki niższego rzędu - ośrodki gminne. Hierarchia i podział funkcjonalny wiejskich jednostek osadniczych zostanie dokonany w następnym etapie opracowania planu w oparciu o zasadę koncentracji podstawowych urządzeń usługowych i obsługi rolnictwa w wytypowanych jednostkach wiejskich. Koncentracja inwestycji dla potrzeb rolnictwa i ludności wiejskiej w określonych jednostkach osadniczych umożliwi również uzyskanie oszczędności w wyniku kordynacji zadań inwestycyjnych, a jednocześnie pozwoli na bardziej racjonalne wykorzystanie mocy produkcyjnych przedsiębiorstw budowlanych.

1.4. Sprawa kształtowania wiejskiej sieci osadniczej nabiera coraz większego znaczenia w związku z dynamicznie postępującym procesem uspołeczniania rolnictwa. Ustalenie struktury tej sieci będzie możliwe po przeprowadzeniu odpowiednich studiów w oparciu o wyniki badań placówek naukowo - badawczych.

2. Infrastruktura techniczna

2.1. Sieć transportowa

2.1.1. Kolejowa

Długość linii kolejowych na terenie województwa wynosi 230 km, co daje wskaźnik 4,3 km na 100 km² powierzchni / przy średniej krajowej - 8,5 km/.

Przewiduje się do r.1980 elektryfikację linii kolejowej Warszawa - Terespol z przystosowaniem jej do dominacji szybkich przewozów pasażerskich.

W latach 1980 - 1990 przewiduje się realizację linii kolejowej Parczew - Biłka Podlaska - Siemiatycze w ciągu magistralnym Lublin - Białystok. Docelowo przewiduje się elektryfikację tej linii.

Po r.1990 zachodzić będzie również potrzeba budowy linii kolejowej Włodawa - Biłka Podlaska.

2.1.2. Drogowa

Długość dróg publicznych o twardej nawierzchni wynosi 1446 km. Wskaźnik na 100 km² wynoszący 27,0 km jest o wiele niższy od wskaźnika krajowego /45,2/. Zabezpieczenie właściwej obsługi komunikacyjnej wymaga budowy co najmniej 1800 km dróg, co pozwoli na zwiększenie wskaźnika do 60 km na 100 km².

Najważniejszym przedsięwzięciem w zakresie budownictwa drogowego będzie realizowana do r.1980 drogi ekspresowej o znaczeniu międzynarodowym Warszawa - Terespol. Docelowo projektuje się budowę drogi ekspresowej Lublin - Białystok oraz drogi międzyregionalnej Chełm - Biłka Podlaska. Na najbliższy okres najważniejszym zadaniem jest zapewnienie połączeń komuni-

kacyjnych wszystkich ośrodków gminnych z miastem wojewódzkim oraz ośrodki obsługi zespołów gmin z siedzibami gmin.

2. Sieć energetyczna

Długość sieci energetycznej w zasadzie zaspokaja potrzeby ludności i gospodarki w tym zakresie, niedostateczne są jej parametry techniczne i standard. Realizacja w szybkim tempie powszechnej elektryfikacji wsi spowodowała obniżenie jakości urządzeń i linii, co pociąga za sobą konieczność modernizacji i wymiany linii.

Wzrost zużycia energii elektrycznej spowodowany rozwojem gospodarki i podnoszeniem się warunków bytowych ludności, powoduje potrzebę budowy sieci energetycznej o wyższych parametrach.

Przewiduje się w związku z tym realizację do r. 1980 linii wysokiego napięcia 110 kV z kierunku zachodniego do Białej Podlaskiej, z Białej Podlaskiej przez Małaszewicze do Parczewa oraz linii Łuków - Lublin przez Radzyń Podlaski.

2.3. Gazownictwo

Zakłada się budowę gazociągu Łuków - Międzyrzec Podlaski - Biała Podlaska, którego realizacja jest uzależniona jednak od pozyskania dodatkowych źródeł zasilania opartych na gazie z węgla L.Z.W.

PODSTAWOWE ELEMENTY PLANU

Jako podstawowe elementy planu przyjmuje się:

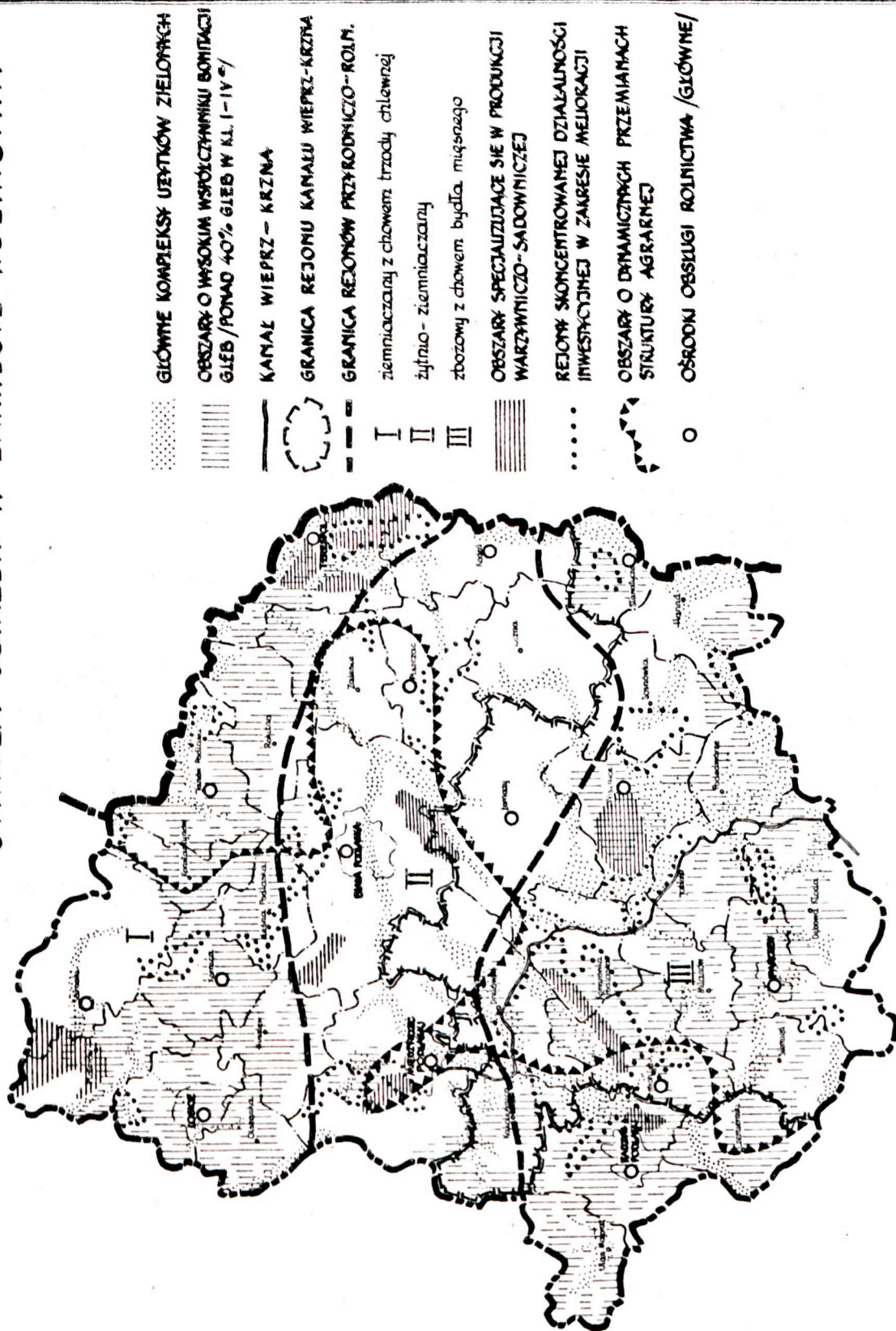
1. liczbę ludności i jej rozmieszczenie;
2. zasoby siły roboczej;
3. generalne cele i kierunki rozwoju województwa;

4. sieć osadniczą i funkcje miejskich jednostek osadniczych,
5. strukturę funkcjonalno - przestrzonną województwa.

ZAŁĄCZNIKI

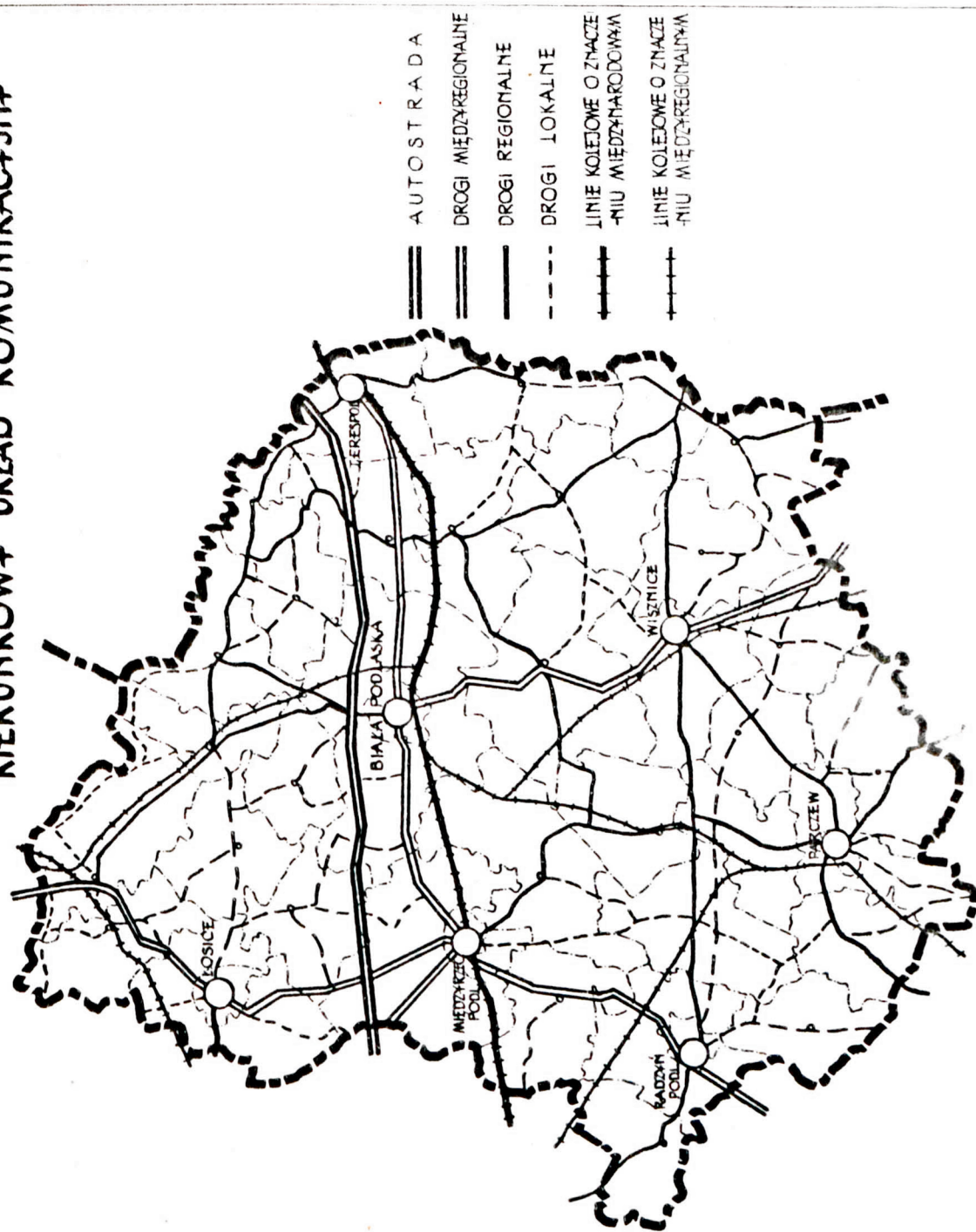
WOJEWÓDZTWO BIAŁSKOPODLASKIE PLAN ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

SYNTEZA USTALEŃ W ZAKRESIE ROLNICTWA

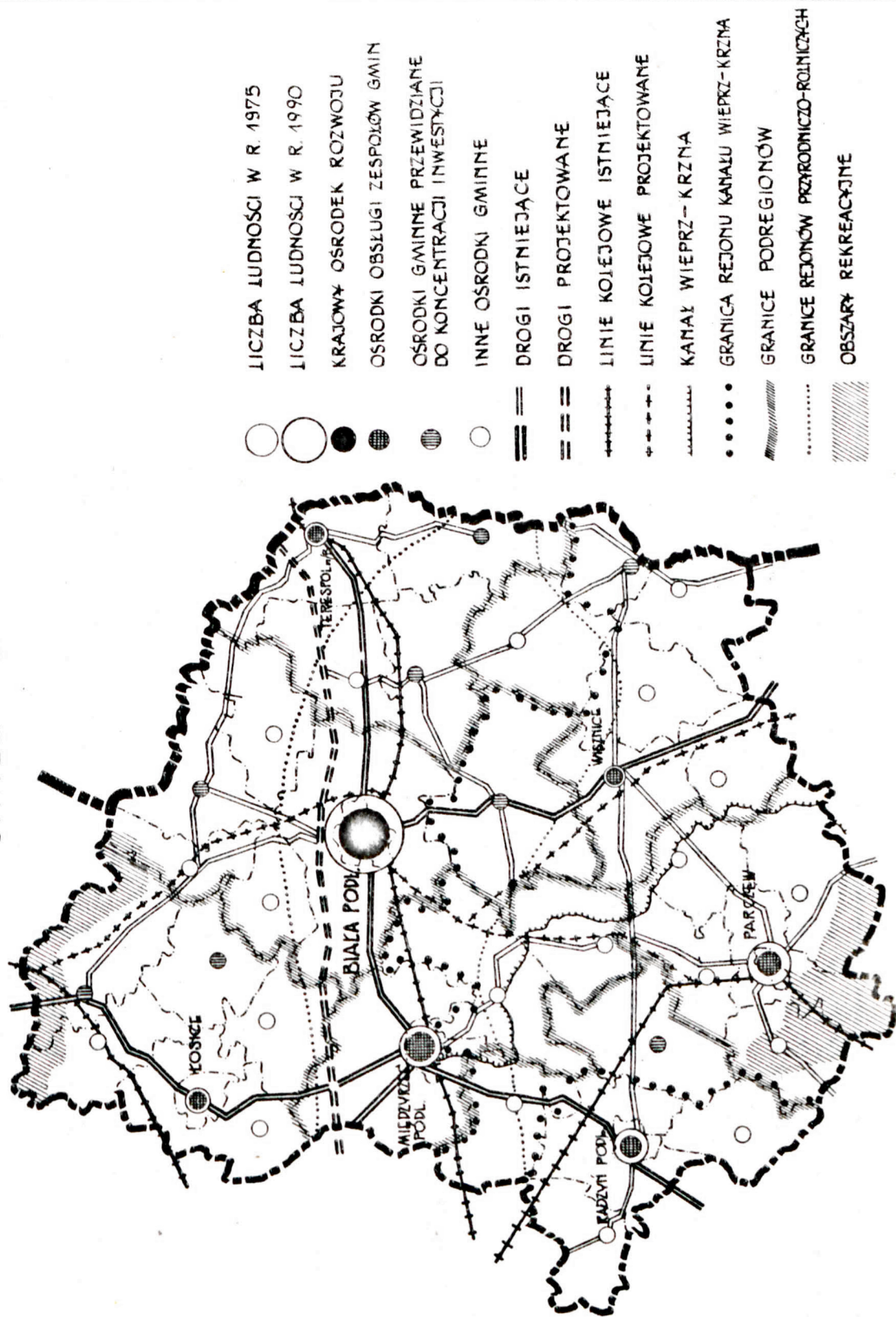
WOJEWÓDZTWO BIAŁSKOPODLASKIE PLAN ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

KIERUNKOWY UKŁAD KOMUNIKACYJNY

WOJEWÓDZTWO BIAŁSKOPODLASKIE PIAN ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

SYNTEZA PLANU PERSPEKTYWICZNEGO

Zmiany liczby ludności w latach 1970 - 1990

L.p.	Miasta, gminy	Ludność w tys. osób		
		1970	1980	1990
1	2	3	4	5
1.	Województwo	279,9	287,0	292,0
	<u>M i a s t a</u>	62,6	85,6	133,0
2.	Biała Podlaska	26,8	48,0	70,0
3.	Łosice	4,2	5,3	7,0
4.	Międzyrzec Podl.	11,8	14,5	19,0
5.	Parczew	6,9	2,2	17,0
6.	Radzyń Podlaski	8,6	12,0	14,0
7.	Terespol	4,2	4,8	6,0
	<u>Gminy wiejskie</u>	217,4	201,2	159,0
8.	Biała Podlaska	12,8	12,2	16,9
9.	Czemierniki	5,9	5,5	3,9
10.	Dębowa Kłoda	5,0	4,5	3,5
11.	Dreków	6,6	6,1	5,0
12.	Hanna	4,4	4,1	3,2
13.	Huszelw	4,5	4,1	3,5
14.	Jabłoń	4,7	4,4	3,7
15.	Janów Podlaski	6,6	6,1	5,3
16.	Kąkolewnica Wsch.	8,8	8,2	5,9
17.	Kodeń	5,1	4,5	3,5
18.	Komarówka Podl.	6,5	6,0	4,2
19.	Konstantynów	4,0	3,7	3,6
20.	Kornica Stara	6,0	5,5	4,1
21.	Leśna Podlaska	5,0	4,7	3,5
22.	Łomazy	9,9	9,3	7,4
23.	Łosice	4,7	3,9	2,8
24.	Międzyrzec Podlaski	10,9	10,3	8,8
25.	Milanów	5,3	4,9	3,4
26.	Olszanka	4,1	4,0	3,0
27.	Parczew	4,9	4,2	3,0
28.	Piszczac	8,5	8,1	7,0
29.	Platerów	6,4	5,9	4,7

1	2	3	4	5
30.	Podedwórze	2,8	2,4	2,0
31.	Radzyń Podlaski	8,1	7,2	5,7
32.	Rokitno	4,5	4,0	3,1
33.	Sarnaki	6,6	6,0	4,7
34.	Siemień	6,0	5,6	4,1
35.	Sławatycze	3,7	3,4	2,4
36.	Sosnówka	4,1	3,6	3,3
37.	Tuczna	5,6	5,2	3,8
38.	Ulan Majorat	6,1	6,0	4,5
39.	Wisznice	6,5	6,2	5,7
40.	Wohyń	8,7	8,1	6,6
41.	Zalesie	5,5	5,0	3,2
42.	Terespol	8,2	8,3	7,9

Tabela Nr 2

Aktywność zawodowa ludności i zatrudnienia

w tys. osób

Rok M-Miasto W-Wieś	Ludność ogółem	Wskaźnik aktywności zawodowej	Zatrudnienie ogółem	W tym sektor		
				I	II	III
1	2	3	4	5	6	7
1970	279,9	58,0	162,3	115,7	17,5	29,1
M	62,5	45,1	28,2	4,9	14,3	9,0
W	217,4	61,7	134,1	110,8	3,2	20,1
1980	287,0	57,2	164,0	102,5	27,5	34,0
M	85,8	46,7	40,0	4,0	22,5	13,5
W	201,2	61,4	124,0	98,5	5,0	20,5
1990	292,2	56,5	165,0	69,0	41,0	55,0
M	133,0	54,0	72,0	4,0	34,0	34,0
W	159,0	58,6	93,0	65,0	7,0	21,0

Tabela Nr 3

Wykaz zadań inwestycyjnych na lata 1976 -80 w zakresie
rolnictwa

L.p.	Nazwa zadania			Miejscowość	Charakterystyka zadania		
					jedn.	ilość	nakłady inwest. w mil.
1	2	3	4	5	6	7	8
1.	1	Bukaciarnia	N	Biaka Podlaska	szt.	3104	80,0
2.		Szklarnia	N	Biaka Podlaska	ha	3,7	76,0
3.		Zaplecze tech niczne SKR	K	Biaka Podlaska			36,5
4.		Oweczarnia	K	Ortel Książęcy	szt.	500	3,5
5.		Ciolećnik	N	Rozkosz	szt.	300	7,0
6.	2	Bukaciarnia	N	Kodeń	szt.	3450	86,0
7.		Zaplecze pro dukcyjno-tech niczne SKR	K	Kodeń		500	16,0
8.		Bukaciarnia	N	Zabłocie	szt.	500	4,6
9.		Szopogaraż SKR	K	Zabłocie	szt.	12,0	1,0
10.	3	Tuczarnia trzody chlew nej	N	Janów Podl.	szt.	600	27,0
11.		Tuczarnia	N	Janów Podl.	szt.	2000	31,0
12.		Zaplecze produkcyjno- techniczne SKR	K	Janów Podl.	szt.	200	8,0
13.	4	Zaplecze prod.tech. SKR	K	Sosnówka		500	16,2
14.		Bukaciarnia	N	Żeszczynka	szt.	500	4,8
15.		Tuczarnia	N	Żeszczynka	szt.	1500	30,0
16.		Zaplecze tech.SKR	K	Żeszczynka	szt.	-	3,1
17.		Tuczarnia	N	Motwica	szt.	800	0,6
18.		Oweczarnia	N	Motwica	szt.	500	3,5
19.		Zaplecze tech.SKR	K	Motwica			3,0

1	2	3	4	5	6	7	8
20.	5	Bukaciarnia	N	Dębowa Kłoda	szt.	720	20,0
21.		Obora wydojowa	N	Dębowa Kłoda	szt.	400	16,0
22.		Zaplecze prod.tech. SKR	K	Dębowa Kłoda			8,0
23.		Bukaciarnia	N	Kodeniec	szt.	504	19,0
24.		Owczarnia	N	Kodeniec	szt.	500	3,5
25.		Zaplecze tech.SKR	K	Kodeniec	szt.	200	4,8
26.		Forma drobiu	N	Kodeniec	szt.	40	18,0
27.		Chlewnia nacier	N	Pachole	szt.	1800	20,0
28.		Obora wydojowa	N	Wyhalew	szt.	500	42,0
29.		Rozbudowa PGR	K	Ochoża			31,0
30.	6	Zaplecze prod.tech. SKR	K	Drelów	szt.		0,5
31.		Bukaciarnia	N	Drelów	szt.	3104	70,0
32.	7	Zaplecze prod.techn. SKR	K	Czemierniki			8,7
33.	8	Zaplecze prod.techn. SKR	K	Huszelw			14,5
34.		Tuczarnia	N	Huszelw	szt.	6000	27,0
35.	9	Owczarnia	N	Hanna	szt.	2500	26,0
36.		Zaplecze prod.techn. SKR	K	Hanna			15,2
37.		Bukaciarnia	N	Janówka	szt.	500	4,8
38.		Szopogaraż	N	Janówka			0,1
39.	10	Jałownik	N	Konstantynów	szt.	500	5,5
40.		Zaplecze prod.tech. SKR	K	Konstantynów	szt.		3,6
41.	11	Zaplecze prod.tech. SKR	K	Łomazy			10,0

1	2	3	4	5	6	7	8
42.	12	Owczarnia	N	Milanów	szt.	2500	26,0
43.		Zaplecze prod. tech.SKR	K	Milanów			6,0
44.	13	Zaplecze prod. tech.SKR	K	Łosice			3,0
45.		Brojlernia	N	Łosice	szt.	90000	50,0
46.		Szopogaraż	N	Chotycze			1,0
47	14	Zaplecze prod. tech.SKR	K	Międzyrzec			3,0
48.		Bukaciarnia	N	Międzyrzec	szt.	3104	70,0
49.	15	Zaplecze prod. tech.SKR	K	Sarnaki			3,0
50.		Tuczarnia	N	Sarnaki	szt.	6000	27,0
51.	16	Zaplecze prod. tech.SKR	K	Zalesie			6,0
52.	17	Stadnina Koni	K	Radzyń Ł. Białka		120	19,8
53.		Ferma drobiu	N	- " -	szt.	3000	12,0
54.		Zaplecze prod. tech.SKR	K	- " -			7,0
55.	78	Tuczarnia trzedy chlewnej	N	Parczew	szt.	12000	54,0
56.		Zaplecze prod. tech.SKR	K	Parczew			5,0
57.		Rozbudowa bazy RSP	K	Parczew			12,0
58.		Owczarnia	N	Tyśmienica	szt.	1500	3,5
59.		Obora wydojowa	N	Tyśmienica	szt.	200	12,0
60.		Wypalajnia cieląt	N	Tyśmienica	szt.	180	4,0
61.		Zaplecze prod. tech.SKR	N	Tyśmienica			0,5
62.	19	Obora wydojowa	N	Leśna Podl.	szt.	500	20,0
63.		Zakład Usług Chem	N	Leśna Podl.			6,0
64.		Zaplecze prod.SKR	K	Leśna Podl.			0,7

1	2	3	4	5	6	7	8
65.	20	Szklarnia	N	Ulan			76,5
66.		Zaplecze prod. tech. SKR	K	Ulan			3,8
67.	21	Zaplecze prod. tech. SKR	K	Wisznice			2,1
68.		Bukaciarnia	N	Wisznice	szt.	3104	70,0
69.		Bukaciarnia	N	Żyniew	szt.	500	4,8
70.		Obora wydojowa	N	Żyniew	szt.	200	8,0
71.		Szopogaraż	N	Żyniew			1,8
72.		Szklarnia	N	Wygoda			18,0
73.	22	Zaplecze prod. tech. SKR	K	Olszanka			3,0
74.		Obora wydojowa	N	Jabłoń	szt.	500	20,0
75.		Chlewnia macior	N	Jabłoń	szt.	200	3,0
76.		Bukaciarnia	N	Jabłoń	szt.	500	4,8
77.		Zaplecze prod. tech. SKR	K	Jabłoń			10,0
78.		Owczarnia	N	Gęś	szt.	500	3,5
79.		Jałownik	N	Kalinka	szt.	720	11,0
80.	24	Zaplecze prod. tech. SKR	K	Platerów Górki			4,0
81.	25	Tuczarnia trzody chlewnej	N	Siemień	szt.	6000	27,0
82.		Zaplecze prod. tech. SKR	K	Siemień			12,7
83.		Projlernia	N	Gródek	szt.	10000	6,0
84.		Stawy rybne	K	Bobowiska			12,0
85.		Stawy rybne	K	Tulnickie			15,0
86.		Stawy rybne	K	Pszonka			7,0
87.		Stawy rybne	K	Prokop			13,0
88.	26	Zaplecze prod. tech. SKR	K	Terespol			6,7
89.		Bukaciarnia	N	Terespol	szt.	360	10,0

1	2	3	4	5	6	7	8
90.		Jałownik	N	Koroszczyn	szt.	180	5,0
91.		Obora wydajowa	N	Wyhalow	szt.	500	42,0
92.		Owczarnia	N	Lobiedziew	szt.	7500	140,0
93.	27	Obora wydajowa	N	Tuczna	szt.	500	20,0
94.		Zaplecze prod. tech.SKR	K	Tuczna			10,3
95.		Owczarnia	N	Bokinka Pańska	szt.	500	3,5
96.		Jałownik	N	Bokinka Pańska	szt.	200	8,5
97.		Szpogaraż	K	Bokinka Pańska	szt.	200	1,5
98.	28	Zaplecze prod. tech.SKR	K	Podedwórze	szt.		5,2
99.		Sektor hodowlany	K	Mosty			1,6
100.	29	Zaplecze prod.	K	Kornica			5,2
101.	30	Obora wydajowa	N	Wohyń	szt.	500	20,0
102.		Zaplecze prod. techn.SKR	K	Wohyń			2,5
103.		Owczarnia	N	Planta	szt.	500	3,5
104.		Bukaciarnia	N	Planta	szt.	500	4,8
105.		Sektor hodowl.	K	Planta	szt.	100	8,3
106.	31	Tuczarnia	N	Piszczac	szt.	12000	54,0
107.		Zaplecze prod. techn.SKR	K				4,0
108.		Jałownik	N	Połoski	szt.	180	5,5
109.	32	Bukaciarnia	N	Komarówka	szt.	3104	70,0
110.	33	Tuczarnia	N	Rokitno	szt.	800	3,7
111.		Jałownik	N	Cieleśnica	szt.	180	5,5
112.	34	Adaptacja obory	K	Sławatycze	szt.	500	0,5
113.		Obora udojowa	N	Sajówka	szt.	200	8,0
114.		Bukaciarnia	N	Sajówka	szt.	500	4,8

- inwestycje nowe K-kontynuacja realizacji lub rozbudowa

Tabela Nr 4

Wykaz zadań inwestycyjnych na lata 1976 - 1980 w zakresie przemysłu, składów i budownictwa

lp.	Ozn. na ma- pie	Nazwa zadania		Miejscowość	Charakterystyka zadania		
					jedn.	ilość	nakład inwest. w mil. zł.
1	2	3	4	5	6	7	8
1	1	Fabryka Armatury Przemysłowej	N	Biała Podl.	zatr.	2150	2150,0
2		Fabryka Domów	N	Biała Podl.	"	185	258,0
3		Zjednoczenie Bud. Wodnych Melior. Filii Sprzętu i Transportu Wodno-Melioracyjnego	K	Biała Podl.			16,0
4		Rej.Przeds.Melior.	K	Biała Podl.			14,0
5		Bialskie Fabryki Mebli	K	Biała Podl.	zatr.	138	270
6		Zakłady Odzieżowe	N	Biała Podl.	"	1000	200,0
7		Przet.Owoc.Warzyw	N	Biała Podl.	ton	3200	80,0
8	2	Zakł.Remont.Maszyn Bud. ZREMB	K	Międzyrzec			242,0
9		Przetwórnia Runa Leśnego "Las"	K	Międzyrzec			18,0
10		Przed.Mech.Prod. Zwierzęcej i Przem. Roln.MEPROZET skład	N	- " -			7,6
11		Rej.Przeds.Melior. betoniarnia	K	Międzyrzec	zatr.	200	27,0
12		Zakłady Drzewne Zakład Produkcji Deskowań	K	Międzyrzec			196,0
13	3	Zakłady Metalowe DUMAR	K	Łosice			300,0
14	4	Zakłady Płyt Wiórowych	N	Parczew			400,0
15		Przeds.Sprzętu i Transportu Wod. Melior.-zaplecze	K	Parczew			15,0
16		Przetw.Owoc.Warz	N	Parczew	ton	200	60,0
17		Mieszalnia pasz	N	Parczew			40,0

1	2	3	4	5	6	7	8
18	5	GS - rozbudowa bazy	K	Janów Podl.			9,4
19		Mieszalnia pasz	N	Wygoda			18,0
20	6	Gorzelnia	K	Łosna Podl.			
				Nosów	m ³ /d	150	6,6
21		Gorzelnia	K	Witulín	"	80	1,1
22	7	Gorzelnia	K	Rokitno	"	80	1,1
23				Klonownica W			
23	8	Suszarńia	K	Zalesie	t	5000	40,0
24	9	Wytwórńia pasz	N	Terespól	t	20000	60,0
25				Koroszczyn			
25	10	Suszarńia pasz	N	Drelów	t	5000	40,0
26	11	Suszarńia pasz	N	Tuczna	t	5000	40,0
27	12	Suszarńia pasz	N	Hanna	t	5000	40,0
28		Modernizacja suszarńi	K	Holeszów N.	t	20	2,0
29	13	Suszarńia pasz	N	Wisznice	t	5000	40,0
30		Przetwórńia owoc. warzywna	N	Wisznice	t	3200	60,0
				Wygoda			
31	14	Suszarńia pasz	N	Komarówka P	t	5000	40,0
32	15	Winiarnia	K	Suchowola	m ³ /d	150	2,1
33	16	Gorzelnia	K	Milanów	"	80	2,0
34	17	Suszarńia	N	Pododwórze	t	5000	40,0
35	18	Mieszalńia pasz	N	Gródek			12,0
36	19	Suszarńia pasz	N	Sarnaki	t	5000	40,0
37	20	Gorzelnia	K	Konstantynów	m ³ /d	8	3,0
38	21	Suszarńia pasz	N	Łomazy	t	3000	4,7

N - budowa nowych zakładów

K - rozbudowa istniejących zakładów lub kontynuacja nowych

Tabela Nr 5

Wykaz zadań inwestycyjnych na lata 1976 - 1980 w zakresie
transportu i łączności

lp.	Ozna- czenie na mapie	Nazwa zadania		Miejscowość	Charakterystyka zadania		
					jedn.	ilość	nakłady inwest. w mln. zł
1	2	3	4	5	6	7	8
1		Automatyczna Centrala Tele- foniczna	K	Biała Podl.			101,0
2		Automatyczna Centrala Tele- ksowa	N	Biała Podl.			16,0
3		Stacja Obsługi Samochodów	N	Biała Podl.			27,0
4		Zajezdnia Samo- chodowa kl.II	N	Biała Podl.			12,0
5		Automatyczna Centrala Tele- foniczna	K	Radzyń Podl.			11,5
6		Stacja kolejowa	K	Małaszewicze			9,5
7		Zajezdnia PKS	N	Łosice			6,8
8		Budowa dróg w województwie	K	województwo			84,6

268,4

=====

N - inwestycje nowe

K - kontynuacja budowy lub rozbudowy

Tabela Nr 6

L.p.	Oznaczenie na mapie	Nazwa zadania		Miejscowość	Charakterystyka zadania		
					jedn	ilość	wartość mln zł
1	2	3	4	5	6	7	8
1.	1	Szpital Wojewódzki	K	Biała Podl.		285,6	
2.		Hotel-ośrodek tur.	N	Biała Podl.		210,0	
3.		Oczyszczalnia ścieków i ujęcia wody	K	Biała Podl.		200,0	
4.		Urząd Wojewódzki	N	Biała Podl.		46,0	
5.		Szkoła Ćwiczeń	N	Biała Podl.		42,3	
6.		Komitet Woj.PZPR	N	Biała Podl.		39,0	
7.		Ośrodek Socjalny "Białeny"	K	Biała Podl.		29,0	
8.		Spółdz.Dom Towar.	N	Biała Podl.		14,0	
9.		Kolektor sanitarny w ul.H.Sawickiej	N	Biała Podl.		15,2	
10.		Strażnica Woj.Kom. Straży Pożarnych	N	Biała Podl.		13,0	
11.		Sportowy ośrodek rekreacyjny dzielnicy "Wola"	N	Biała Podl.		12,5	
12.		Ujęcie wody	K	Biała Podl.		12,0	
13.		Przedszkole ul. Witorońska	N	Biała Podl.		0,7	
14.	2	Szpital	K	Radzyń Podl.		172,5	
15.		Oczyszczalnia ścieków	N	Radzyń Podl.		41,0	
16.		Kolektor sanitarny	N	Radzyń Podl.		33,0	
17.	3	Miejski Dom Kultury	N	Międzyrzec		18,0	
18.		Oczyszczalnia ścieków	N	Międzyrzec		46,0	
19.		Przepompownia ścieków	N	Międzyrzec		11,5	
20.		Kolektor sanitarny	N	Międzyrzec		20,0	
21.		Przychodnia Obwod.	K	Międzyrzec		13,5	
22.		Starnica OSP	N	Międzyrzec		3,45	
23.		Przychodnia rej.	N	Terespol		4,8	
24.		Pawilon handl.CRS	K	Terespol		10,0	

1	2	3	4	5	6	7	8
25.		Ujęcie wody	N	Terespol			15,0
26.	5	Przedszkole	K	Łosice			6,8
27.		Przychodnia obwod.	N	Łosice			13,6
28.		Pawilon handlowy	N	Łosice			9,9
29.		Sieć wodociągowa	K	Łosice			8,5
30.		Budynek administrac. WSS	N	Łosice			8,5
31.	6	Ośrodek zdrowia	K	Kodeń			5,0
32.	7	Sieć wodociągowa	N	Łomazy			4,7
33.	8	Szkoła zbiorcza	N	Piszczał			30,0
34.	9	Szkoła Podstawowa Nr 4	K	Parczew			17,6
35.		Pawilon handlowy	N	Parczew			13,9
36.		Bank krwi	K	Parczew			7,5

N - inwestycje nowe

K - inwestycje kontynuowane

